Jõelähtme Vallavolikogu
5.02.2015 otsuse nr 163
„Tallinna linnapiirkonna
jätkusuutliku arengu strateegia
heakskiitmine“
Lisa

TALLINNA LINNAPIIRKONNA JÄTKUSUUTLIKU ARENGU STRATEEGIA

Harjumaa
Jaanuar 2015

Sisu

Mõisted ja lühendid ... 3

Sissejuhatus ... 4

1. Linnapiirkonna sotsiaalmajandusliku analüüsi kokkuvõte ... 5
1.1. Linnapiirkonna lühiiseloomustus ... 5
1.2. Sotsiaalmajandusliku analüüsi fookused ning peamised järeldused ... 6

2. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia ... 9
2.1. Visioon ... 9
2.2. Strateegilised eesmärgid ja tegevussuunad ... 9
2.3. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia rakendamine ... 12

3. Strateegia elluviimise riskid ... 13

4. Seosed teiste arengudokumentidega ... 14

5. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu tegevuskava ... 20
5.1. Prioriteetse suuna raames rahastatavad valdkonnad ... 20
5.2. Kohalike omavalitsuste vajadused ... 21
5.3. Projektide valiku põhimõtted ... 24

Kasutatud materjalid ... 25

Lisa 1. Linnapiirkonna hetkeolukorra analüüs ... 26
1. Rahvastik ... 26
1.1. Rahvastiku senised muutused ... 26
1.2. Rahvastikuprognoos ... 32
2. Sotsiaalvaldkond ... 37
2.1. Haridus ... 37
2.2. Sotsiaalteenused ... 41
2.3. Töötus ... 43
3. Majandus ja ettevõtluse areng ... 44
3.1. Omavalitsuste rahalised vahendid ... 44
3.2. Linnapiirkonna ettevõtluse üldiseloomustus ... 45
3.3. Ettevõtlus omavalitsustes ... 47
3.4. Tööalane pendelränne ... 49
4. Keskkonnaseisund ja transport ... 51
4.1. Keskkonnaseisund ... 51
4.2. Transport ... 52
Lisa 1.1. Rahvastik 2005–2014 – lisatabelid ... 57
Lisa 1.2. Töötus 2005–2014 – lisatabel ... 60
Lisa 1.3. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted – lisatabel ... 61
Lisa 1.4. Liiklusõnnetuste arv – lisatabelid ... 62

Mõisted ja lühendid

- ✓ **Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava** – kava, milles kirjeldatakse rahastatavate valdkondade kaupa Euroopa Liidu vahendite kasutamise eesmärke ja oodatavaid tulemusi, võetavaid meetmeid ning nende rahastamist.
- ✓ **HEAK** – Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus; maakondlik arenduskeskus.
- ✓ **HEV** – hariduslikud erivajadused.
- ✓ **HOL** – Harjumaa Omavalitsuste Liit.
- ✓ **HÜTK** – MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus.
- ✓ **Juhtrühm** – linnapiirkonna kohalike omavalitsusüksuste esindajatest koosnev kogu Tallinna linnapiirkonna ühtse strateegiadokumendi välja töötamise ja selle tegevuskava koostamise koordineerimiseks.
- ✓ **Linnapiirkondade jätkusuutlik areng** – ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava prioriteetne suund, mille raames rahastatakse linnapiirkondades lasteaiakohtade rajamist ja liikuvusprojektide elluviimist meetme „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" abil.
- ✓ **Jätkusuutliku arengu strateegia** – ühine strateegiadokument, mille linnapiirkond (n koos piirnevate omavalitsustega) on ühiselt koostanud ja heaks kiitnud.
- ✓ **Jätkusuutliku arengu tegevuskava** – strateegia elluviimiseks koostatav tegevuskava, milles sätestatakse eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused prioriteetse suuna raames rahastatavates valdkondades.
- ✓ **KOV** – kohalik omavalitsus.
- ✓ **Linnapiirkond** – regioon, mis käesoleva strateegia kontekstis hõlmab Tallinna ja seda ümbritsevat üheksat omavalitsust – Maardu ja Saue linna ning Harku, Jõelähtme, Kiili, Rae, Saue, Saku ja Viimsi valda.
- ✓ **Ühisteenuste keskus** – üheksa Harjumaa KOVi loodud organisatsioon, mille eesmärk on kavandada ja korraldada ühiselt jäätmehoolduse arendamist, et tagada elanikele avalike teenuste parem kättesaadavus ning järgida säästva arengu põhimõtteid.
- ✓ **Ühtekuuluvuspoliitika fondid** – fondid (Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Regionaalarengu Fond ja Ühtekuuluvusfond), millest rahastatakse eri valdkondade projekte.

Sissejuhatus

Vastavalt ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavale aastateks 2014–2020 toetatakse Eesti suuremate linnapiirkondade arengut prioriteetse suuna „Jätkusuutlik linnapiirkondade areng" kaudu. Suuna raames rakendatakse kahte meedet – „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng", mis on suunatud Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondadele, ja „Ida-Viru linnapiirkondade jätkusuutlik areng". Prioriteetsest suunast toetuse saamise eeldus on linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia olemasolu.

Käesoleva „Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia" üldeesmärk on pealinna ja seda ümbritseva üheksa omavalitsuse (Maardu ja Saue linn ning Harku, Jõelähtme, Kiili, Rae, Saku, Saue ja Viimsi vald) ühiste plaanide kokkuleppimine regiooni arendamiseks perioodil 2014–2020. Strateegia on koostatud lähtuvalt ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavast, siseministeeriumi juhistest ning teistest asjakohastest alusdokumentidest[1]. Dokumendi strateegiaosas keskendutakse teemadele, mille puhul on linnapiirkonna omavalitsustel vajadus ja huvi teha koostööd, ning jäetakse välja valdkonnad, mis lahendatakse eraldiseisvalt või vähemaid osalisi hõlmavas ühistegevuses.

Strateegia koosneb viiest osast ja lisadest. Esimeses osas antakse lühiülevaade linnapiirkonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsist, tuues välja regiooni peamised ühised väljakutsed ja arenguvõimalused. Teine osa sisaldab linnapiirkonna strateegiat ja kolmas osa toob välja selle elluviimise peamised riskid. Seoseid teiste asjaomaste arengudokumentidega käsitletakse neljandas osas. Strateegia elluviimise konkreetne tegevuskava, mis keskendub prioriteetsest suunast rahastatavatele valdkondadele (liikuvusele ja uute lasteaiakohtade loomisele) on eraldiseisev dokument, strateegia viiendas osas tuuakse välja vastava tegevuskava lähtekohad ja üldised põhimõtted. Strateegia lisades asub linnapiirkonna hetkeolukorra detailne analüüs koos andmetabelitega.

Strateegia koostamist koordineeris omavalitsuste tellimusel uuringu- ja konsultatsioonifirma Cumulus Consulting OÜ. Protsessi raames peeti nõupidamisi, kus käsitleti mh piirkonna senist arengut (sh rahvastikuareng ja -prognoos), omavalitsuste vajadusi liikuvuse ja lasteaiakohtade valdkonnas, projektide valikukriteeriume jms. Lisaks tehti intervjuud kõikide piirkonna omavalitsuste esindajatega.

Käesoleva dokumendi näol on tegu strateegia eelnõuga, mida on täiendatud vastavalt siseministeeriumilt, sotsiaalministeeriumilt, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumilt ning Harju maavalitsuselt saadud tagasisidele. Järgnevalt saadetakse dokument linnapiirkonna omavalitsuste volikogudele arutamiseks ja heaks kiitmiseks.

[1] Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 1301/2013 art 7 (1), mille kohaselt "ERF toetab rakenduskavade raames linnade säästvat arengut läbi strateegiate, milles on sätestatud integreeritud meetmed linnapiirkondade majanduslike, keskkonnaalaste, kliimaalaste, demograafiliste ja sotsiaalsete probleemide lahendamiseks, võttes arvesse linna- ja maapiirkondade vaheliste ühenduste edendamise vajadust".

1. Linnapiirkonna sotsiaalmajandusliku analüüsi kokkuvõte

1.1. Linnapiirkonna lühiiseloomustus

Tallinna linnapiirkond hõlmab kümmet omavalitsust: kolme linna (Maardu, Saue, Tallinn) ja seitset valda (Harku, Jõelähtme, Kiili, Rae, Saku, Saue ja Viimsi) (vt joonis 1).

Joonis 1. Tallinna linnapiirkond (tähistatud kollasega)[2]

Tallinna linnapiirkonnas elas rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2014 seisuga 526 749 inimest, mis moodustab ligi 40% kogu Eesti elanikkonnast. Ootuspäraselt on asustustihedus suurim linnades ja väikseim maapiirkondades. Siiski valitsevad ka viimaste vahel küllaltki suured erinevused, väikseim on asustustihedus Jõelähtme vallas, suurim Viimsis (vt tabel 1).

Tabel 1. Tallinna linnapiirkonna omavalitsused[3]

Omavalitsus	**Elanikke**	**Asustustihedus in/km²**	**Pindala km²**
Harku	13 021	81,9	159,1
Jõelähtme	6 128	29,1	210,9
Kiili	4 587	45,7	100,4
Maardu linn	15 945	700,4	22,8
Rae	14 287	69,1	206,7
Saku	9 202	53,8	171,1
Saue	9 897	50,7	195,2
Saue linn	5 924	1 350,4	4,4
Tallinna linn	429 829	2 715,8	158,3
Viimsi	17 929	246,1	72,8
Linnapiirkond kokku	**526 749**	**48,1**	**10 948,8**

[2] Cumulus Consulting OÜ
[3] Kohalike omavalitsuste portaal (2011), rahvastikuregister (2014)

1.2. Sotsiaalmajandusliku analüüsi fookused ning peamised järeldused

Lähtuvalt käesoleva strateegia aluseks olevast siseministeeriumi koostatud dokumendist „Metoodiline juhend linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia koostamiseks" käsitleb analüüs järgmisi valdkondi:

- ✓ demograafia ja sotsiaalprobleemid (linnapiirkonna rahvastik ja sotsiaalvaldkond);
- ✓ majandus (linnapiirkonna majandus, tööturg ja ettevõtluse areng);
- ✓ keskkond ja kliima (linnapiirkonna keskkonnaseisund ja transport).

Alljärgnevalt on välja toodud analüüsi peamised järeldused. Üksikasjalik ülevaade koos andmetabelitega asub lisas 1.

Peamised **rahvastikuanalüüsist** (hõlmab seniseid rahvastikuprotsesse) tulenevad järeldused Tallinna linnapiirkonna kohta on järgmised.

- ✓ Viimase kümne aasta jooksul on linnapiirkonna elanike arv märkimisväärselt kasvanud (11,9% ehk enam kui 56 000 elaniku võrra). Tähelepanuväärne on, et tagamaa elanike arv on kasvanud pealinna omast palju kiiremini (vastavalt 35,3% ja 7,7%). Kasv jääb pealinna ja tagamaa puhul eri aega: tagamaa elanike arv kasvas jõudsalt perioodil 2005–2009, pealinna oma alates 2011. aastast.
- ✓ Tagamaa omavalitsused on väga erinevad. Kõige kiiremini on kasvanud Harku, Rae ja Viimsi valla elanike arv, jõudsalt on kasvanud ka Kiili (kasv enam kui 60%). Teiste omavalitsuste elanikkonna kasv on olnud väiksem. Ainsana on elanike arv vähenenud Maardu linnas. Elanike arvu kasvu suur erinevus tähendab, et nõudlus avalike teenuste järele on omavalitsuseti erinev. Enamasti elab tagamaa omavalitsustes (va Saue linn) rohkem inimesi, kui sinna on sisse kirjutatud. See tähendab, et nende maksutulu laekub mujale, kuid vähemalt osaliselt tarbivad nad avalikke teenuseid elukohajärgses omavalitsuses.
- ✓ Nelja peamise vanuserühma dünaamika on piirkonnas olnud erinev. Viimastel aastatel on märkimisväärselt kasvanud kuni 6-aastaste rühm (ligi 50% ehk u 15 000 võrra), mis peegeldab otseselt vajadust rajada juurde uusi lasteaiakohti. Koolieelse (7–18) arv on kuni 2010. aastani kahanenud, näidates edaspidiseks aga kasvutendentsi. Piirkonna maksumaksjate hulk (19–64-aastased) on kasvanud küllaltki suurel määral (11,8% ehk u 35 000 inimese võrra), sama on teinud ka vanemaealiste rühm (16,4% ehk u 12 000 inimest). Nimetatud rühmade dünaamika koos rahvastikupüramiidiga viitab asjaolule, et tulevikus väheneb noorte inimeste juurdekasv, mistõttu muutub ka alus- ja üldhariduse nõudlus.
- ✓ Keskmisest jätkusuutlikuma vanusstruktuuriga (tööturusurveindeksi väärtus üle Eesti keskmise – 0,76) on kõik omavalitsused peale Tallinna ja Maardu, mis on keskmisest selgelt väiksema indeksi väärtusega. Tallinna ja Maardu elanikkond vananeb lähitulevikus suhteliselt kiiresti, see avaldab suuremat survet tööealisele elanikkonnale ning nõudlus eakatele suunatud teenuste järele kasvab kiiresti.
- ✓ Sisemiselt (ilma rännet arvestamata) on kaugemas perspektiivis jätkusuutlikud vaid piirkonna suuremad vallad (eelkõige Rae ja Viimsi), kus summaarse sündimuskordaja väärtus küündib üle 2,5. Sündimus on senini moodustanud keskmiselt vaid viiendiku elanikkonna juurdekasvust, ülejäänu tuleneb sisserändest, mis on aga tagamaa omavalitsuste puhul viimase kolme aasta jooksul märkimisväärselt kahanenud. Tallinna puhul on sisseränne seevastu märgatavalt kasvanud. See asjaolu viitab elanikkonna tendentsile liikuda eri stiimulite mõjul (nt tasuta ühistransport) varasemast enam linna.

Peamised Tallinna linnapiirkonnaga seonduvad **rahvastikuprognoosist** (koostatud aastani 2040, vt lisa 1) tulenevad järeldused ja väljakutsed on järgmised.

- ✓ Piirkonna rahvastikuprognoos näitab, et suure tõenäosusega väheneb linnapiirkonnas juba lähima 5–10 aasta jooksul ka arvestatava sisserände puhul alusharidusnõudlus vähemalt 10%, vähese sisserände puhul ka 20% ja enam. Nõudluse püsimine praegusel tasemel eeldab enam kui 50 000 uue elaniku kolimist piirkonda lähima 5–10 aasta jooksul, mis on ebareaalne. Seega on uute lasteaiakohtade rajamisel vaja väga hoolikalt arvestada, kas nõudlus teenuse järele püsib või on objekti võimalik kasutada 10–15 aasta pärast muuks otstarbeks jne. Kindlasti tuleb paljude, eelkõige ebasoodsamas asukohas paiknevate lasteaedade puhul lähima kümne aasta jooksul kaaluda nende sulgemist ja/või hoonete kasutuselevõttu uueks otstarbeks.
- ✓ Koolieelaliste (7–18) puhul saab väita, et sõltumata stsenaariumist suureneb kooliõpilaste arv järgneva kümnendi jooksul vähemalt 20%. Seega on mitme (eelkõige kiiremini kasvanud) omavalitsuse ees keerukas ülesanne tagada piisaval arvul kodulähedasi (põhi)koolikohti. Tulenevalt rahvastiku struktuuri suhteliselt kiirest muutumisest on enamasti siiski otstarbekas kaaluda esmalt paindlikke lahendusi (moodulid jms).
- ✓ Tööealiste (19–64) vanuserühm ei muutu prognoosi eri stsenaariumide puhul lähima 10–20 aasta jooksul märkimisväärselt, tervikvaates on tõenäoline siiski väike vähenemine.
- ✓ Eakate (65+) vanuserühm suureneb Tallinna linnapiirkonnas sõltumata stsenaariumist lähima 15–20 aastaga 20–30%, mis tähendab, et järjest enam on vaja tegeleda eakatele suunatud teenuste arendamisega.

Peamised **sotsiaalvaldkonna (sh haridus)** analüüsist tulenevad järeldused ja väljakutsed väljakutsed on järgmised.

- ✓ Tallinna linnapiirkonnas käis õppeaastal 2013/2014 era- ja munitsipaallasteaedades kokku u 30 000 last, sh eralasteaedades 5,4%. Optimaalseks peetakse lasteaiakoha olemasolu 75% lasteaiaealiste vanuserühmast, linnapiirkonnas on see näitaja munitsipaallasteaedade puhul u 70%. Küll aga on piirkonnasisesed erinevused suured – eelkõige Tallinnas ja Viimsi vallas ei ole kohapealsete munitsipaallasteaiakohtade arv praeguse seisuga piisav.
- ✓ Kokku on linnapiirkonnas praeguse seisuga arvestuslikult puudu kuni 2200 munitsipaallasteaiakohta. Samas näitab rahvastikuprognoos, et nõudlus väheneb lähiajal tuntavalt ning enamikus omavalitsustes kaob lähiaastatel nõudlus lisakohtade järele. Selle ajani on lasteaiakohtade puudust võimalik lahendada, toetades eralasteaiakohti ja lapsehoiuteenust ja makstes "koduse mudilase" toetust. Kohtade puudujääki aitab leevendada ka moodullasteaedade kasutamine. Investeeringud uute lasteaiakohtade loomisse võimaldaksid samas teatud piirkondades vabaneda lasteaedadele ebasobivatest pindadest (nt ajutised ruumid, logistiliselt ebasobivad asukohad, amortiseerunud hooned). Seetõttu on otstarbekas kavandada investeeringuid teatud asukohtadesse ka väheneva nõudluse tingimustes.
- ✓ Koolieelaliste arvu kasv tähendab seda, et mitme omavalitsuse puhul on oluline tagada lähima 5–10 aasta jooksul piisav hulk kodulähedasi koolikohti.
- ✓ Omavalitsuste poolt pakutavate sotsiaalteenuste ulatus ja kättesaadavus on optimaalsed. Küll aga on vajadus teenuste edasise arendamise järele, läbiv probleem on üldine ruumikitsikus. Seega on omavalitsustel tarvis leida koostöövõimalusi nende sotsiaalteenuste pakkumisel, mida on mõttekas ühiselt teha, nt hooldamine

hoolekandeasutuses (igasse omavalitsusse ei ole otstarbekas hooldekodu rajada), puuetega inimeste sotsiaalhoolekanne ning hariduslike erivajadustega lapsed.

Peamised **majandusvaldkonna** analüüsist tulenevad järeldused on järgmised.

- ✓ Tallinna linnapiirkonnas tervikuna on maksulaekumine elaniku kohta Eesti keskmisest suurem, kuid omavalitsuste vahel valitsevad suured erinevused. Kõige suurema laekumisega omavalitsused on Viimsi, Rae, Harku, Kiili ja Saue (2013. aastal üle 800 euro inimese kohta), palju väiksemaga Tallinn ja Maardu (vastavalt 621 ja 519 eurot).
- ✓ Omavalitsuste netovõlakoormus on väga varieeruv. Viimsis ja Kiilis on see väga suur, mis tähendab, et nemad on oma laenuvõimekuse praegu ammendanud, teistel jääb see 30–40% juurde. Seega võib omavalitsuste laenuvõimekust pidada keskmiseks.
- ✓ Harjumaal asuvad enam kui pooled Eesti ettevõtetest, millest omakorda 95% asub Tallinna linnapiirkonnas. Esindatud on kõik tegevusalad. Ülekaalus on mikroettevõtted, suurettevõtteid asub keskmisest rohkem ootuspäraselt Tallinnas ja Rae vallas. Ettevõtlusaktiivsus on viimastel aastatel tunduvalt kasvanud, seejuures on kasv olnud kõige suurem taas Rae vallas.
- ✓ Piirkonna brutokuupalk on Eesti keskmisest märgatavalt kõrgem, va Maardus. Kõrgeimat palka teenisid 2012. a Viimsi elanikud (1228 eurot kuus), madalaimat Maardu omad (766 eurot). Seega on piirkond selle näitaja poolest Eesti kõige edukam, kuigi ka regiooni sees valitsevad suured erinevused.
- ✓ Piirkonda iseloomustab väga suur tööalane pendelränne. Omavalitsused on inimestele enamasti elukohaks (ülekaalus on elukoha ankurpunktid, va Rae ja Maardu), seega töötab arvestatav hulk inimesi väljaspool koduomavalitsust – peamiselt Tallinnas. Igapäevane pendeldamine mõjutab suuresti nii liikluskoormust kui ka teenuste tarbimist.

Peamised **keskkonnaseisundi ja liikuvuse** analüüsist tulenevad järeldused ja väljakutsed ning väljakutsed on järgmised.

- ✓ Tallinna linnapiirkonna keskkonnaseisundit võib pidada üsna heaks ja stabiilseks. Saasteainete hulk on viimasel kümnendil isegi vähenenud. Märkimist väärib vaid asjaolu, et sademed on normist pisut happelisemad, lisaks on Tallinna lähipiirkond suure radooniriskiga ala.
- ✓ Muret tekitav on asjaolu, et inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on viimastel aastatel kasvanud. Keskmiselt moodustavad Harjumaal toimunud õnnetused ligikaudu poole kõikidest Eestis toimunud õnnetustest ning Tallinnas toimunud õnnetused kolmveerandi ja enam maakonnas toimunutest. Seega võib järeldada, et liiklusohutuse parandamisse on enim tarvis panustada Tallinnas. Maanteeameti uuringust selgub, et lisaks on vaja arendada kergliiklusteid maapiirkondades, et tagada asulate parem ühendus.
- ✓ Ühistranspordialast koostööd korraldab maakonnas, sh linnapiirkonnas MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus (HÜTK). Ühistranspordi osas on väljakutseks koostöö, s.o Tallinna ja tagamaa omavalitsuste vahelise liikluse edendamine.

Tallinna linnapiirkonna omavalitsused on tulenevalt praeguse olukorra analüüsi järeldustest, huvist ja vajadusest määratlenud valdkonnad, milles tehakse laiapõhjalist koostööd. Need on haridusvaldkond (kvaliteetse alus-, üld- ja huvihariduse kättesaadavus), sotsiaalvaldkond

(kättesaadav sotsiaalhoolekanne) ning liikumine ja ühistransport (eri liikumisviise lõimiv inimsõbralik avalik ruum).

Valdkondade määratlemiseks peeti mitu strateegia juhtrühma koosolekut, mille käigus nimetatud koostööteemad kokku lepiti. Koostööd tehakse ka teistes valdkondades, kuid väiksemas mastaabis (vähema hulga omavalitsuste vahel).

2. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia

2.1. Visioon

Linnapiirkonna üldvisioon põhineb piirkonna analüüsil ja tänastel väljakutsetel ning piirkonna omavalitsusjuhtide intervjuudest saadud teabel. Visioonis on välja toodud vaid need valdkonnad, mille arendamisel kavatsetakse linnapiirkonnas teha mitmekülgset koostööd, jättes välja iga omavalitsuse poolt eraldi elluviidavad ja üksikud arendustegevused.

Visiooni sõnastamisel on tuginetud praeguse olukorra analüüsi järeldustele, samuti omavalitsuste huvile ja vajadustele, mis selgitati välja intervjuude ning töökoosolekute käigus.

Aastaks 2020 on omavalitsuste koostöös tagatud kõigile Tallinna linnapiirkonna elanikele:

- ✓ kättesaadav ning kvaliteetne alus-, üld- ja huviharidus;
- ✓ mitmekülgne, kättesaadav ja erisusi arvestav sotsiaalhoolekanne;
- ✓ eri liikumisviise lõimiv ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum.

2.2. Strateegilised eesmärgid ja tegevussuunad

Visioonist lähtuvalt on linnapiirkonna peamised ühiselt arendatavad valdkonnad **haridus, sotsiaalvaldkond ning liikumine ja ühistransport.** Lisaks tehakse koostööd olemasolevate üksuste raames (nt HOL, HEAK, HÜTK ja MTÜ Harjumaa Ühisteenuste Keskus) näiteks jäätmemajanduse arendamisel või konkreetsete ühisprojektide elluviimisel, kuid neid selle strateegia kontekstis põhjalikumalt ei käsitleta.

Haridus on valitud üheks koostöövaldkonnaks, kuna demograafiliste protsesside tulemusena väheneb lasteaiaealiste ning suureneb kooliealiste laste arv järgneva kümne aasta jooksul, mis tähendab kõikide omavalitsuste jaoks pingutusi. Ühest küljest on vajadus tagada kõikidele soovijatele lasteaiakohad tänasel päeval, pidades aga silmas, et edaspidi võivad hooned vajada uut funktsiooni. Koolieelse osas on omavalitsuste põhiülesandeks tagada kõigile õpilastele kodulähedase põhihariduse ning soovijatele kvaliteetse keskhariduse kättesaadavus. Võttes arvesse linnapiirkonna eripära – väga suurt pendelrändajate hulka – on mõistlik lahendada eelkõige gümnaasiumiosas haridusküsimusi koostöös. Samas on koostöö väga oluline ka nooremate vanusegruppide puhul, sest sageli ei käi lapsed ja noored koolis või lasteaias oma elukohajärgses omavalitsuses. Seega on omavalitsuste tihe koostöö oluline, tagamaks parimat ressursside kasutamist linnapiirkonnas.

Sotsiaalvaldkond on valitud teiseks ühiselt arendatavaks teemaks, kuna ka siin mängivad demograafilised protsessid olulist rolli (elanikkond pikemas perspektiivis vananeb, eakate hulk ühiskonnas suureneb) ning omavalitsuste ülesandeks on tagada vajalike teenuste

kättesaadavus. Arvestades vastavate teenuste väljaarendamise ja käigus hoidmise kulukust, on mõistlik erinevaid sotsiaalteenuseid pakkuda omavalitsuste koostöös. Sel viisil on võimalik tagada nii teenustega kaetus kui ka mastaabisääst.

Liikumine ja ühistransport on linnapiirkonna poolt valitud kolmandaks laiemaks koostöövaldkonnaks, kuna liikuvuse küsimusi ei ole võimalik ühe omavalitsuse piires lahendada. Nii ühistranspordi marsruudid kui ka nt kergliiklusteed on olemuselt piiriülesed, mis tähendab, et nende arendamine peab toimuma koostöös.

Koostöövõimalusi on ka teistes valdkondades (näiteks jäätmemajandus, heakord, muude avalike teenuste pakkumine, planeerimistegevus jms), kuid need ei ole tingimata kõiki linnapiirkonna omavalitsusi hõlmavad. Seega puudub ka selge vajadus neid valdkondi käesolevas strateegias täpsemalt markeerida. Heakorraalast koostööd võivad omavahel teha ka vaid 2-3 omavalitsust, samuti saab näiteks ühisametnikke kasutada väiksem hulk valdu jne. Seetõttu on käesolevas strateegias fokusseerituse tagamiseks jäädud ülaltoodud kolme valdkonna juurde, kuna nende puhul on kõik omavalitsused ühiselt kinnitanud, et huvi ning vajadus koostööks on suurim.

Alljärgnevalt on välja toodud linnapiirkonna strateegilised eesmärgid ning peamised tegevussuunad valdkondade kaupa.

1. Haridus

Hetkeolukorra analüüsile tuginedes on võimalik defineerida haridusvaldkonna suurimad kitsaskohad. Praegusel hetkel on väljakutseks nõuetele vastava kodulähedase alushariduse kättesaadavuse tagamine (nt mõnel pool on ruumid ebasobivad, logistiliselt halvas asukohas või amortiseerunud, teatud piirkondades esineb lasteaiakohtade nappus, eelkõige sõimekohtade osas jne). Arvestades demograafilisi protsesse tuleb aga tänast olukorda lahendades silmas pidada, et rajatavad ja renoveeritavad hooned oleksid funktsionaalselt jätkusuutlikud ehk perspektiivis oleks võimalik vajadusel ka nende kasutusotstarvet muuta.

Teiseks oluliseks märksõnaks on kvaliteetse üld- ja huvihariduse kättesaadavuse tagamine linnapiirkonna omavalitsustes. Rahvastikuprognoos ennustab, et järgneva 5-10 aasta jooksul suureneb kooliealiste laste arv märgatavalt, mis seab omavalitsustele mh kohustuse tegeleda kodulähedaste põhikoolikohtade arvu suurendamisega, nõuetekohaste ruumide leidmisega jms-ga.

Hariduslike erivajadustega laste osas on samuti vajalik koostöö, kuna vastavate lasteaedade ja koolide loomine ning üleval pidamine ei ole ühele omavalitsusele reeglina jõukohane ega ka otstarbekas.

Ülaltoodust lähtuvalt on määratletud valdkondlik strateegiline eesmärk.

Eesmärk: linnapiirkonnas on tagatud kättesaadav ja kvaliteetne alus-, üld- ja huviharidus.

Tegevussuunad:

- kodulähedaste lapsehoiu- ja põhihariduse omandamise võimaluste tagamine (võimaluse korral koostöös)[4];
- riigigümnaasiumide rajamine piirkonda; koostöö arendamine Tallinna gümnaasiumidega;
- huvihariduse valdkonnas koostöö Tallinnaga, eelkõige spetsiifilisemate valdkondade ja õppekavade puhul;
- hariduslike erivajadustega (HEV) lastele lasteaia- ja koolikohtade tagamine (ühine HEV-kool, -lasteaed jms);
- koostöö arendamine hariduse tugispetsialistide osas (eelkõige väiksemad koolid).

Linnapiirkonna omavalitsused on soovitud seisundina defineerinud olukorra, kus kõikidele soovijatele on tagatud võimalikult kodulähedane alus-, üld- ja huviharidus. Seejuures ei pea iga omavalitsus eraldiseivalt kõiki vajadusi rahuldama, vaid teeb erinevate teenuste pakkumisel (nt gümnaasiumi- ja huviharidus, tugispetsialistide teenused jms) teistega koostööd. Linnapiirkonda vaadeldakse kui tervikut, pidades olulisimaks, et kogu regioonis oleks teenustega kaetus ühtlane (mh on võimalikud ühised lahendused nt 2-3 omavalitsuse koostöös).

2. Sotsiaalvaldkond

Hetkeolukorra analüüsile tuginedes on võimalik defineerida sotsiaalvaldkonna suurimad kitsaskohad. Demograafiliste muutuste tagajärjel elanikkond vananeb, rahvastikuprognoos näitab vanemaealiste arvu suurenemist ühiskonnas. See tähendab, et nõudlus erinevate sotsiaalteenuste järgi kasvab ning omavalitsused ei pruugi suuta üksinda kõiki vajaminevaid valdkondi katta. Läbivaks probleemiks on sobivate, ökonoomsete ja kaasaegsete hoonete ning taristu olemasolu, samuti vajab pakutavate teenuste kvaliteet edasist arendamist. Peamisteks probleemseteks valdkondadeks on hooldamine hoolekandeasutustes, puuetega inimeste sotsiaalhoolekanne ja hariduslike erivajadustega lastega tegelemine.

Ülaltoodust lähtuvalt on määratletud valdkondlik strateegiline eesmärk.

Eesmärk: linnapiirkonnas on mitmekülgne, kättesaadav ja erisusi arvestav sotsiaalhoolekanne[5].

Tegevussuunad:

- ✓ ühised investeeringud sotsiaalhoolekandesse (nt ühise hooldekodu rajamine);
- ✓ spetsiifiliste sotsiaalvaldkonna teenuste ühine pakkumine (sh HEV-temaatika).

Linnapiirkonna omavalitsused on soovitud seisundina defineerinud olukorra, kus regioonis tervikuna on kõik vajalikud sotsiaalteenused kättesaadavad.

3. Liikumine ja ühistransport

Hetkeolukorra analüüsile tuginedes on võimalik defineerida liikumist ja ühistransporti puudutavad suurimad kitsaskohad. Liikuvuse osas on probleemiks vähene liiklusohutus seoses üha suureneva mootorsõidukite arvuga (kuus jalgratturit kümnest arvab, et liikumine

[4] Kodulähedaste põhikoolikohtade tagamine on üldjuhul iga kohaliku omavalitsuse enda ülesanne.
[5] Nn kuldse ringi omavalitsuste seas võiks olla 2–3 piirkonda (nt Lääne-Harju ja Ida-Harju), mille baasil võiks välja arendada nii ühised sotsiaalhoolekandeobjektid kui ka -teenused.

Eesti teedel ja tänavatel pole ohutu)[6]. Probleemi ilmestab inimkannatanutega liiklusõnnetuste arvu kasv, sh otsasõidud jalgratturitele. Teiseks oluliseks kitsaskohaks on asulate omavahelised ühendused. Siinkohal on silmas peetud eeskätt Tallinna lähiomavalitsuste ühendamist pealinnaga läbi kergliiklusteede, keskuslinnasisest liikuvust, sh linnaosade ühendamist, aga ka suuremate maapiirkondade asulate vahelisi ühendusi. Kergliiklusteede võrgustik ei ole terviklik ja see mõjutab nii pealinna kui ka tagamaa omavalitsuste elanikke.

Ühistranspordi korraldamise osas on peamiseks kitsaskohaks koostöö edendamine, arendamaks Tallinna ja tagamaa omavalitsuste ühiseid liine ning parandamaks omavalitsustevahelist liikumist. Vajadus on Tallinna liinivõrgu tervikliku analüüsi järele. Suurem osa maakonnaliinidest opereerib Tallinna suhtes radiaalselt, mis tähendab, et ühendused pealinnaga on head, kuid omavalitsustevahelised ühendused jätavad soovida.

Ülaltoodust lähtuvalt on määratletud valdkondlik strateegiline eesmärk.

Eesmärk: linnapiirkonnas on eri liikumisviise lõimiv ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum.

Tegevussuunad:

- ✓ jalgratta- ja jalgteede võrgustiku arendamine;
- ✓ ühistranspordi kasutamise võimaluste arendamine.

Linnapiirkonna omavalitsused on soovitud seisundina defineerinud olukorra, kus kergliiklusteede võrgustik on terviklik, selles ei esine lünki. Kõik lähiomavalitsused on kergliiklusteede kaudu Tallinnaga ühendatud, erinevad pealinna osad on samuti üksteisega seotud. Tagatud on liikuvus olulisemate tagamaa asulate vahel.

Ühistranspordi osas on lisaks headele ühendustele pealinnaga tagatud inimeste liikumine ka maapiirkondade keskuste vahel. Toimivad ühised infosüsteemid ja kasutusel on nutikad lahendused, mis tagavad ühissõidukeid eelistava liikluse. Piirkonnal on välja kujundatud ühine nägemus ühistranspordi süsteemi terviklikust arendamisest tulevikus.

Kõigi kolme strateegilise eesmärgi puhul arvestatakse universaalse ehk kõiki kaasava disaini põhimõtetega, et objekte oleks võimalik kõikidel gruppidel mugavalt kasutada (nt erivajadustega inimesed, lapsevankritega lapsevanemad, kohvritega liikujad jt)[7].

2.3. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia rakendamine

Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia 2014–2020 näol on tegemist strateegiadokumendiga, mille linnapiirkond (keskuslinn koos piirnevate omavalitsustega) on ühiselt koostanud ja heaks kiitnud. Strateegia elluviimiseks koostatakse tegevuskava, milles sätestatakse eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused vähemalt prioriteetse suuna[8] raames rahastatavates valdkondades. Tegevuskava peavad heaks kiitma vähemalt pooled

[6] Maanteeameti aastaraamat, 2013

[7] Vt lähemalt "Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine", Eesti Arhitektide Liit, Eesti Disainikeskus, Eesti Kunstiakadeemia, 2011.

[8] Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 prioriteetne suund nr 9 "Jätkusuutlik linnapiirkondade areng"

linnapiirkonna kohaliku omavalitsuse üksustest ja keskuslinn. Tegevuskavva kantud projektide rahastamiseks esitatakse taotlused Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele.

Ülalmainitud strateegia tegevussuundade elluviimiseks on lisaks meetme „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" vahenditele ning omavalitsuste omavahenditele võimalik kasutada näiteks alljärgnevaid finantseerimisvõimalusi:

- ✓ Ühtekuuluvusfondi vahendid;
- ✓ Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendid;
- ✓ Euroopa Sotsiaalfondi vahendid;
- ✓ erinevate piiriüleste programmide vahendid (nt Kesk-Läänemere programm 2014-2020, Eesti-Vene programm 2014-2020, URBACT);
- ✓ avaliku ja erasektori koostööprojektid.

Käesoleva strateegia raames on tegevused fokusseeritud prioriteetsest suunast „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" rahastatavatele valdkondadele:

1. **erinevaid liikumisviise lõimiv ning inim- ja keskkonnasõbralik linnaruum;**
2. **kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste tagamine linnapiirkonna elanikele.**

Nimetatud valdkonnad on linnapiirkonna omavalitsuste poolt välja valitud põhjusel, kuna ühelt poolt võimaldavad need katta suure osa strateegia raames määratletud ühistest arendusvaldkondadest, teisalt on aga nende jaoks ette nähtud konkreetsed välisvahendid. Tänu välisfinantseerimisele on võimalik kiiremini strateegia eesmärkide täitmiseni jõuda, kui vaid omavalitsuste omavahendeid kasutades.

Valdkondade täpsem rakendusplaan on esitatud peatükis 5 (tegevuskava).

3. Strateegia elluviimise riskid

Riskianalüüsis on välja toodud peamised võimalikud ohud, mille realiseerumine mõjutab tugevalt strateegia elluviimist. Taktikalise ja operatiivse tasandi riske käsitletud ei ole, kuna seda on otstarbekas teha konkreetse projekti tasemel.

Tõenäosust on hinnatud kolmesel skaalal (madal, keskmine ja kõrge), mõju on hinnatud neljasel skaalal (nõrk, keskmine, tugev ning väga tugev, s.o sisuliselt tegevusi lõpetav).

Tabel 2. Strateegia elluviimise riskid

Risk/kirjeldus	**Tõenäosus**	**Mõju**	**Riski vältimine**	**Mõju vähendamine**
Ebapiisavad vahendid strateegia rahastamiseks – Tallinna linnapiirkonnale eraldatakse oodatust vähem raha, ei avata kõiki meetmeid vms	Väike	Tugev	Regulaarse kontakti hoidmine meetmeid väljatöötavate ministeeriumidega, piirkonna vajaduste piisav selgitamine	Prioriteetide ülevaatamine, omavahendite osakaalu suurendamine, vastutavatele ministeeriumidele pöördumiste koostamine ja kohtumiste korraldamine vajaduste selgitamiseks
Omavalitsused ei suuda	Keskmine	Väga tugev	Selgete kriteeriumide	Objektide üle

linnaliste piirkondade meetme tegevuskavas kokku leppida			kehtestamine, avatud ja läbipaistva hindamisprotsessi ettevalmistamine ja läbiviimine	läbirääkimiste uuesti avamine, täiendavate põhjenduste koostamine, erapooletu vahendaja kaasamine
Nõudluse muutus – nt rahvastikuprotsessidest tulenevalt väheneb nõudlus lasteaiakohtade järele, uued arenduspiirkonnad tingivad vajaduse ühenduste ja/või lasteaiakohtade järele jms	Keskmine	Tugev	Iga tegevuskavasse kantava objekti puhul selle praeguse ja tulevase nõudluse põhjalik analüüsimine	Tegevuskava korrigeerimine
Projektide elluviimise ebapiisav ettevalmistustöö – nt objektide rajamiseks ei suudeta maade omandis kokku leppida vms	Keskmine	Keskmine	Eeltöö tegevuskavasse kantavate objektide osas (tingimuste väljaselgitamine), eelkokkulepete sõlmimine	Kavandatud ajakava pikendamine, tegevuskava muutmine (s.o sellesse kantud objektide asendamine või nendest loobumine)
Omavalitsuste vähene võimekus tagada omafinantseering	Väike	Keskmine	Eelarvete planeerimisel vajalike väljaminekutega arvestamine	Tegevuskava muutmine (objektidest loobumine), lisafinantsvahendite kaasamine (laen) jms
Projektide kallinemine, üldine hinnatõus – võimalik on ellu viia vähemal hulgal projekte	Keskmine	Keskmine	Objektide rajamise põhjalik eelanalüüs, läbimõeldud projekteerimine ja hanked	Tegevuskava muutmine (objektidest loobumine), omafinantseeringu osakaalu suurendamine, lisafinantsvahendite kaasamine (laen)

4. Seosed teiste arengudokumentidega

Strateegia seoseid teiste arengudokumentidega on käsitletud visiooni ning mõnel puhul ka strateegiliste eesmärkide tasandil. Linnapiirkonna visioon:

- ✓ **Aastaks 2020 on omavalitsuste koostöös tagatud kõigile Tallinna linnapiirkonna elanikele:**
  - ✓ kättesaadav ning kvaliteetne alus-, üld- ja huviharidus;
  - ✓ mitmekülgne, kättesaadav ja erisusi arvestav sotsiaalhoolekanne;
  - ✓ eri liikumisviise lõimiv ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum.

Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia on kooskõlas järgmiste strateegiliste arengudokumentidega.

1. Konkurentsivõime kava „Eesti 2020"

Valdkonnas „Hariduse kvaliteet, kättesaadavus ja efektiivsus" on valitsuse poliitika üks põhisuundi haridussüsteemi kvaliteedi parandamine ning kohandumine demograafiliste muutustega. Selleks tuleb tagada tasakaal üldhariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse vahel, s.o põhiharidus peaks olema kodulähedane ning gümnaasiumiharidus koonduma pigem maakondade tõmbekeskustesse.

Valdkonnas „Tööjõu pakkumine" seab kava eesmärgiks tõhustada aktiivsete tööturumeetmete pakkumist ja võimaldada nende mõju suurendamist. Selleks tuleb teha

investeeringuid puuetega inimeste ja eakate elukeskkonda ning tugiteenustesse. Samuti peetakse oluliseks kvaliteetse, taskukohase ja paindliku alushariduse ning lapsehoiuteenuse kättesaadavust.

Sama valdkonna all on poliitika suunana märgitud ka tervena elatud eluaastate lisamist tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite vähendamise ning tervishoiutaristu arendamise teel. Suuna all peetakse mh oluliseks kergliiklusteede jätkuvat arendamist, et tagada liiklusohutus.

Ülaltoodut arvesse võttes on kõik Tallinna linnapiirkonna visiooni komponendid suunatud „Eesti 2020" eesmärkide täitmisele.

2. Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020

Regionaalarengu strateegia visioon 2030+ on järgmine:

- ✓ Oma eripäradele tuginedes panustab iga piirkond Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule, saades omakorda osa sellega kaasnevatest hüvedest.
- ✓ Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ning mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Strateegia üldeesmärk on:

- ✓ Toimepiirkondade parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus.

Linnapiirkonna visioonis on kajastatud teenuste kättesaadavus ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum. Seega on linnapiirkonna visioon orienteeritud regionaalarengu strateegia visiooni täitmisele ja üldeesmärgi saavutamisele.

3. Eesti riiklik turismiarengukava 2014–2020

Turismiarengukava visioon on järgmine:

- ✓ Aastaks 2020 on Eesti turistidele tuntud ja hea mainega Põhjamaade turismisihtkoht, mis pakub meeldejäävat reisielamust ning kust on soovi korral mugav reisida teistesse Läänemere piirkonna riikidesse.

Linnapiirkonna visioon on turismiarengukavaga kooskõlas – kujundatavas eri liikumisviise lõimivas ning inimsõbralikus ja keskkonnasäästlikus avalikus ruumis on ka piirkonda külastavatel turistidel meeldiv viibida.

4. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020

Linnapiirkonna strateegia on kooskõlas järgmise rakenduskava prioriteetse suunaga:

- ✓ linnapiirkondade jätkusuutlik areng.

Prioriteetsel suunal on kaks investeerimisprioriteeti:

1. säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine – toetatakse projekte, mis panustavad jalgsi, jalgratta ja ühistranspordiga liikumise osakaalu suurendamisse ja autosõltuvuse vähendamisse seeläbi, et muudavad ühistranspordiga, jalgsi ja jalgrattaga liikumise mugavamaks ning avaliku linnaruumi meeldivamaks;

2. lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri arendamine – toetatakse linnapiirkonna säästva arengu strateegia kohaseid tegevusi uute lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomiseks Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkonnas. See tähendab uute hoonete või hooneosade ehitamist või olemasolevate muufunktsiooniliste hoonete või ruumide ümberkohandamist lapsehoiuteenuse või alushariduse pakkumiseks.

Prioriteetne suund aitab Tallinna linnapiirkonna strateegia eesmärke ellu viia. Rakenduskava ja linnapiirkonna strateegia eesmärgid on omavahel haakuvad.

5. Üleriigiline planeering Eesti 2030+

Üleriigilise planeeringu kaks esimest põhisuunda on:

1. tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, sh:
    - olemasolevale asustusstruktuurile toetuva mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine;
    - töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamine toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu.
2. head ja mugavad liikumisvõimalused:
    a. teenuste, haridusasutuste ja töökohtade kättesaadavuse tagab toimepiirkondade sisene ja omavaheline sidustamine kestlike transpordiliikide abil;
    b. tagatud on kiire, piisava sagedusega ja mugav ühendus välismaailmaga;
    c. eri transpordiliike kasutatakse tasakaalustatult, arvestades piirkondlike eripäradega.

Tallinna linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia on üleriigilise planeeringuga kooskõlas, kuna panustab teenuste kättesaadavuse suurendamisse ja nende omavahelisse sidustamisse kestlike transpordiliikide kaudu.

3. Harju maakonna arengustrateegia 2025

Maakonna visioon aastaks 2025 on järgmine:

- ✓ Harju maakond on rahvusvaheliselt aktiivne, koostöö- ja konkurentsivõimeline pealinnaregioon Läänemere piirkonnas, mida iseloomustavad tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond, dünaamiline ettevõtlus ja polütsentriline asustus. Harju maakond on elanikule armas ja külalist inspireeriv. Harju maakonnas sünnivad head arengud läbi avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö.

Linnapiirkonna strateegia toetab kaudselt maakonna visiooni täitmist: kättesaadavad teenused ja eri liikumisviise lõimiv avalik ruum panustavad kvaliteetse elukeskkonna ja mitmekeskuselise asustuse saavutamisse.

4. Teemaplaneering "Harjumaa kergliiklusteed"

Teemaplaneeringus on käsitletud kergliikluse olulisust ja selle kavandamise üldisi põhimõtteid Harju maakonnas.

Läbivateks põhimõteteks on:

- ✓ turvalisus – kergliiklustee peab olema turvaline ja sobiv erinevatele kasutajagruppidele;
- ✓ selgus – teede tähistus on kõikidele ühtmoodi arusaadav;

- ✓ sarnasus – teekate ja kujundus, samuti lahenduste tüübid peavad ühe võrgu, soovitatavalt kogu võrgustiku piires olema võimalikult ühesugused;
- ✓ pidevus – teid tuleb rajada katkematutena ja omavahel võrgustikuks ühendatuna.

Kasutajamugavuse tagamiseks peab kergliiklusteede võrk olema kujundatud selliselt, et vajalikud sihtpunktid oleksid ligipääsetavad, samuti peavad ühistranspordipeatused olema võrguga seotud.

Linnapiirkonna strateegia visioonis räägitakse eri liikumisviise lõimivast avalikust ruumist. See tähendab, et visioonis lähtutakse teemaplaneeringus sätestatud põhimõtetest.

5. Kohalike omavalitsuste arengukavad

Linnapiirkonna visioon on kooskõlas kõikide piirkonna omavalitsuste arengukavades sõnastatud visioonidega, panustades rohkemal või vähemal määral nende täitmisse.

Tabel 3. Strateegia seosed linnapiirkonna omavalitsuste arengukavadega

Linnapiirkonna visioon	**Omavalitsused, mille arengukavades komponendid on esindatud**
Kättesaadav ja kvaliteetne alus-, üld- ja huviharidus	Harku, Jõelähtme, Kiili, Maardu, Rae, Saku, Saue linn, Saue vald, Tallinn, Viimsi
Mitmekülgne, kättesaadav ja erisusi arvestav sotsiaalhoolekanne	Harku, Jõelähtme, Kiili, Maardu, Rae, Saku, Saue linn, Saue vald, Tallinn, Viimsi
Eri liikumisviise lõimiv ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum	Harku, Jõelähtme, Kiili, Maardu, Rae, Saue linn, Saue vald, Saku, Tallinn, Viimsi

Omavalitsuste visioonid

Harku valla arengukava aastani 2037

Harku vallas on loodud keskkond heaolu kasvuks. Harku vald on hooliv ja tagab kõigi seadusest tulenevate avalike teenuste kättesaadavuse; Harku vallas on loodud soodsad tingimused ettevõtluseks ja kodanikuühiskonna arenguks; Harku valla arendamine toimub kandipõhiselt ja säästva arengu põhimõtetest lähtuvalt.

Jõelähtme valla arengukava 2012–2025

Aastal 2025 on Jõelähtme vald parima elukeskkonnaga Tallinna-lähedane vald, mida iseloomustab tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng läbi:

- ✓ puhta looduse, mis tagab tervisliku ja kvaliteetse elu- ja puhkusekeskkonna;
- ✓ hea maine, mis tugineb kaalutletud ressursikasutusel, turvalisusel ning hästi arenenud sotsiaalsel infrastruktuuril;
- ✓ rahvastiku tasakaaluka juurdekasvu, mida vald mõtestatult suunab läbi planeeringute, tagades optimaalse asustustiheduse;
- ✓ kaasaegse infrastruktuuri, mida iseloomustavad korrastatud teedevõrk, puhas joogivesi, säästlik energiakasutus ning alternatiivsete energiaallikate kasutamine.

Kiili valla arengukava 2014–2017

Kiili vald on koduks inimestele, kes väärtustavad haridust, kultuuri, ettevõtlikkust,

ümbritsevat elukeskkonda ja maalähedust.

Vald on tihedalt integreerunud pealinnapiirkonda, kuid säilitanud oma maalähedase ja keskkonnasõbraliku omapära, kus pärast elanike arvu stabiliseerumist jõuab mõne aasta jooksul järele ka tehnilise ja sotsiaalse taristu areng.

Kiili vallas
- ✓ toimivad eeskujulikult kõik avalikud teenused;
- ✓ areneb kaasaegne tehniline ja sotsiaalne taristu;
- ✓ on saadaval kvaliteetne ja konkurentsivõimeline baas-, alus- ja huviharidus ning tagatud võimalused elukestvaks õppeks;
- ✓ toimub mitmekülgne kultuurielu, on võimalused vaba aja veetmiseks ja sportimiseks;
- ✓ on toimiv tervishoiusüsteem ja efektiivne sotsiaalhooldus;
- ✓ on välja kujunenud paigaidentiteet, vallal on kõrge maine elu- ja tööpaigana.

Valla ettevõtted pakuvad töökohti erineva hariduse ja kvalifikatsiooniga inimestele, toimib regionaalne ettevõtlust soodustav tugisüsteem. Vald toetab rahvuskultuuri ja rahvusliku eneseteadvuse säilitamisele suunatud kultuuritegevust ja traditsioonilist külaliikumist.

Maardu linna arengukava 2012–2020

Maardu on mitmepalgeline, ligikaudu 20 000 elanikuga linn, mille territooriumil paiknevad rahvusvahelise tähtsusega sadam, kaasaegsed tööstusalad/tehnopargid ning eriilmelised elupiirkonnad.

Suur osa Maardu linna tööealisest elanikkonnast leiab tööd lisaks siin paiknevatele tööstusettevõtetele ka Maardu linna teenindusettevõtetes, mis on rajatud, teenindamaks transiitkaubandust ja kohalikke elanikke.

Samas on Maardu Tallinna lähitagamaa, kust käivad inimesed tööl ka pealinnas. Siiski leiab suurem osa Maardu elanikest soovikohast tööd kohapeal.

Maardu on soodsate arengutingimuste ja mikrokliimaga dünaamiline linn.

Väljavõte haridusvaldkonna eesmärkidest:
- ✓ kuni 7-aastastele lastele võimaldatakse kvaliteetse alushariduse omandamist Maardu linna koolieelsetes lasteasutustes, kus õppekeskkond ja lasteväljakute füüsiline seisukord vastab kehtestatud nõuetele;
- ✓ korrastatud optimaalne koolivõrk tagab põhi- ja üldkeskhariduse omandamise linna kõigile koolikohustuslikele lastele.

Väljavõte sotsiaalvaldkonna eesmärkidest:
- ✓ elanikele on tagatud heatasemelised sotsiaalteenused.

Väljavõte taristuga seonduvatest eesmärkidest:
- ✓ uute kergliiklusteede ehitamine.

Rae valla arengukava 2025

Rae vald on aastaks 2025 kõrgelt hinnatud elu- ja majanduskeskkonnaga, säästva arengu

põhimõtteid järgiv tegus kohalik omavalitsus.

Saku valla arengukava 2012–2025

Saku valla tunnuslause „Läbi rohelise akna" on ühtlasi ka valla visiooniks.

Rohelisest aknast välja vaadates näeme kaunist loodus- ja elukeskkonda – kaitstud metsi ja loodusväärtusi, heakorrastatud asulaid, otstarbekat teedevõrku, hästi toimivat haldust ning keskkonnasõbralikku ettevõtlust.

Rohelisest aknast sisse vaadates näeme rahulolevaid, kodukohast lugupidavaid, tervislike eluviisidega Saku valla elanikke.

Saue linna arengukava 2012–2022

Saue on looduslähedane ja elujõuline linn, kus on hea elada.

- ✓ Saue on territooriumilt väike, rahulik, turvaline, ilus ja looduslähedane aedlinn. Just niisugune elukeskkond sobibki linna elanikele ja muutusi selles osas ei kavandata.
- ✓ Saue elujõulisust iseloomustavad linna väga hea haldusvõimekus, laste ja noorte suhteliselt suur osakaal, positiivne loomulik iive, suur tööealiste osakaal ja kõrge tööhõive. Linna ettevõtluskeskkond on tegus, ettevõtlus on keskkonnasõbralik ning mitmete ettevõtete tegevus tuntud ka rahvusvahelisel tasemel.
- ✓ Hea on elada linnas, kus linnajuhtimisel lähtutakse selle elanike ja ettevõtjate huvidest, kus otsustusprotsess on läbipaistev ning avalikud teenused kättesaadavad ja kvaliteetsed.

Väljavõte ruumilise arengu ja planeerimise alameesmärkidest:

- ✓ linnas on hästi toimiv ja korras teede võrgustik, sh kergliiklusteed.

Saue valla arengukava 2014–2022 (2026)

Küla elab, maa toidab, linn toetab – meie ühendamine.

Hariduse ja huvitegevuse üldeesmärk:

- ✓ Saue valla poolt pakutav alus-, üld- ja huviharidus vastab kaasaja nõuetele, on konkurentsivõimeline ja sellega on rahul õpilased, lapsevanemad, haridus- ja noorsootöötajad.

Väljavõte sotsiaalvaldkonna eesmärkidest:

- ✓ Saue vallas on välja arendatud abivajajate vajadustele vastav sotsiaalhoolekande taristu ja kvaliteetsed sotsiaalteenused.

Väljavõte taristuga seonduvatest eesmärkidest:

- ✓ valla kergliiklusteed võimaldavad jalakäijate ja ratturite ohutu liiklemise ning kõigile võimaluse nautida tervislikke liikumisvõimalusi.

Tallinna arengukava 2014–2020

Tallinn on Eesti Vabariigi pealinn, mitmekultuuriline töökate ja loovate inimeste linn,

unikaalne kultuurimärk ja mereäärne värav ajalukku.

Tallinn on rahvusvaheliselt atraktiivne külastuse sihtkoht ja konkurentsivõimelise uue majanduse eestvedaja uuendusmeelses, tasakaalustatud ja turvalises linnakeskkonnas – armastus esimesest pilgust, tegus ja usaldusväärne koostööpartner.

Viimsi valla arengukava 2014–2020

Viimsi vald on rannarahva kodu Läänemere kaldal, mida iseloomustab väärt elukeskkond, mitmekesine tööhõive, atraktiivsed puhke- ja kultuurivõimalused. Armas paik, kus loovus kohtab võimaluste merd.

5. Linnapiirkonna jätkusuutliku arengu tegevuskava

Strateegia käesolev osa käsitleb ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava prioriteetse suuna „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" raames rahastatavaid valdkondi, omavalitsuste vajadusi ja projektide valiku üldiseid põhimõtteid.

Lisaks koostatakse vastavalt linnaliste piirkondade meetme määrusele ja vormile eraldiseisva dokumendina linnapiirkonna jätkusuutliku arengu tegevuskava, mille peavad heaks kiitma keskuslinn (Tallinn) ning vähemalt pooled piirkonna omavalitsused. Tegevuskava sisaldab konkreetsete tegevuste nime, maksumust ja panust meetme väljundindikaatoritesse, mille baasil koostatakse eesmärkide saavutamist mõõtvate näitajate koondtabel.

5.1. Prioriteetse suuna raames rahastatavad valdkonnad

Alljärgnevalt on täpsemalt kirjeldatud prioriteetse suuna raames rahastatavate valdkondade tegevusi Tallinna linnapiirkonnas. Vastavate tegevuste jaoks on samuti võimalik kasutada ka teisi välisfinantseerimise võimalusi ning omavahendeid.

1. Erinevaid liikumisviise lõimiv ning inim- ja keskkonnasõbralik linnaruum

Strateegiline eesmärk 1: tagada Tallinna linnapiirkonnas eri liikumisviise lõimiv ning inimsõbralik ja keskkonnasäästlik avalik ruum kergliikluse ja ühistranspordi osakaalu suurendamise teel.

Tegevussuunad

1.1. Jalgratta- ja jalgteede võrgustiku arendamine, sh säästva ja turvalise liikuvuse tagamine:

- ✓ **Tallinna ning lähiomavalitsuste vahel (prioriteetne tegevussuund)** – *rahastusallikas meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng";*
- ✓ **Tallinna kesklinnas nii jalakäijatele kui ka kergliiklusele** – *rahastusallikas lisaks meetmele „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" ka Ühtekuuluvusfond;*
- ✓ **Tallinna kesklinna ning teiste linnaosade vahel** – *rahastusallikas meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng";*
- ✓ **lähiomavalitsustes peamiste kohalike keskuste vahel ja sees** – *rahastusallikas meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng".*

1.2. Ühistranspordi kasutamise võimaluste arendamine, sh:

- ✓ **ühistranspordi kasutuse suurendamine, rajades peamiste transpordikoridoride äärde terminale ning „Pargi ja reisi" parklaid** – *peamine rahastusallikas majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi „Peatuste meede", lisaks ka meede "Linnapiirkondade jätkusuutlik areng";*
- ✓ **ühistranspordi tugitaristu arendamine** (peatused, ootekojad, infosüsteemid, piletisüsteemid, foorid jm) – *info- ja piletisüsteemide puhul võimalik rahastusallikas Kesk-Läänemere koostööprogramm, lisaks meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng";*
- ✓ **ühise pikaajalise visiooni sõnastamine linnapiirkonna liikuvuse arendamiseks** (linnapiirkonna liikuvuse arengukava) – *võimalik rahastusallikas Kesk-Läänemere koostööprogramm, lisaks meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng"*.

2. Kodulähedaste lasteaiakohtade ja muude lapsehoiuvõimaluste tagamine

Strateegiline eesmärk 2: tagada kõigile Tallinna linnapiirkonna koolieelikutele kodulähedane lasteaiakoht või muu hoiuvõimalus.

Tegevussuund:

- ✓ uute lasteaiakohtade rajamine linnapiirkonnas – *rahastusallikas meede „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng"*;
- ✓ lapsehoiu arendamise toetamine – *rahastusallikas sotsiaalministeeriumi kavandatav meede "Lapsehoiu ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamine hoolduskoorumuse vähendamiseks"*.

5.2. Kohalike omavalitsuste vajadused

Hetkeolukorra analüüsi, omavalitsuste intervjuude ja projekti juhtrühma arutelude tulemusena otsustati meetme "Linnapiirdkondade jätkusuutlik areng" raames keskenduda peaasjalikult kahele valdkonnale – lastehoiuvõimaluste tagamisele ja kergliikluse arendamisele. Täiendavalt on võimalik rakendada ka ühistransporti soodustavaid projekte. Omavalitsused leidsid, et just kahes eelmainitud valdkonnas on võimalik ja otstarbekas ühiselt tulemusi saavutada, arvestades nii antud meetme konteksti, teisi rahastusvõimalusi kui ka reaalset koostöövajadust ning -võimalusi.

Linnapiirkonna omavalitsuste liikuvuse ja lapsehoiuvõimalustega seonduvate vajaduste väljaselgitamiseks intervjueeriti esmalt kõiki omavalitsusjuhte, millest kujunes üldine ülevaade. Seejärel täpsustati e-posti teel detaile (koolieelsete lasteasutuste võimalikud asukohad, vajalikud kergliiklusteede lõigud koos maksumusega jne). Konkreetsete objektide tutvustamiseks piirkonna omavalitsustele ja koostöökohtade leidmiseks korraldati temaatilised seminarid ning kanti kaardile nii koolieelsete lasteasutuste kui ka liikuvusprojektide soovitavad asukohad.

1. Ülevaade omavalitsuste vajadustest lapsehoiu valdkonnas

Vajaduste väljaselgitamise käigus selgus, et linnapiirkonna omavalitsused soovivad investeerida 15 koolieelse lasteasutuse arendamisse (vt tabel 4). Piirkonda lisanduks 1860 kohta. Kui arvestada ühe uue koha rajamise maksumuseks 17 000 eurot, kujuneks investeeringu kogumahuks enam kui 30 miljonit eurot.

Tabel 4. Ülevaade omavalitsuste vajadustest uute lasteaiakohtade järele

Oma-valitsus	**Lasteaed/asukoht**	**Maksimaalne kohtade arv**
Harku vald	Harkujärve lasteaed	144
Kiili vald	Kangru aleviku lasteaed	96
Maardu linn	Muuga lasteaed (Ploomipuu pst)	144
Rae vald	Peetri lasteaed (sh HEV-rühmad)	100
Saku vald	Lasteaia Päikesekild juurdeehitus (Teaduse 14, Saku)	96
Saue linn	(Moodul)lasteaia rajamine	96
Saue linn	Väikerühmade ruumide rajamine olemasoleva lasteaia juurde	24
Saue vald	Laagri lasteaia juurdeehitus (Männimetsa tee 53, Laagri)	96
Viimsi vald	Uus-Pärtle lasteaed (Lubja küla)	144
Tallinn	Koidula lasteaed (Kesklinn, Koidula 23)	120
Tallinn	Õismäe lasteaed (Haabersti, Järveotsa tee 33)	240
Tallinn	Pirita Kose lasteaia uus hoone (Pirita, Kose tee 56/58)	120
Tallinn	Pihlaka tn 10 hoone kasutuselevõtt lasteaiana (Nõmme)	80
Tallinn	Tuisu tänava lasteaed (Kristiine, Tuisu tn 20)	240
Tallinn	Tallinna Padriku lasteaia juurdeehitus (Pirita, Võsa tn 26)	120
KOKKU		**1 860**

Kuus lasteaeda paikneks Tallinna linna territooriumil, ülejäänud piirkonna omavalitsustes (vt joonis 2). Regiooni omavalitsustest ei soovi üksnes Jõelähtme vald uute lasteaiakohtade loomisesse suuremas mahus investeerida, kuna praegu ei ole sinna lasteaiakohti märkimisväärselt juurde vaja.

Iga lasteaia paiknemine tuleneb vastava omavalitsuse arengukavast (tegemist on teemaga, mida omavalitsused on analüüsinud juba enne käesoleva meetme kohta käiva info avaldamist). Silmas on peetud inimeste liikumist ning võimalusi teha omavalitsuste piire ületavat koostööd, tagamaks piisava hulga laste olemasolu ka tulevikus.

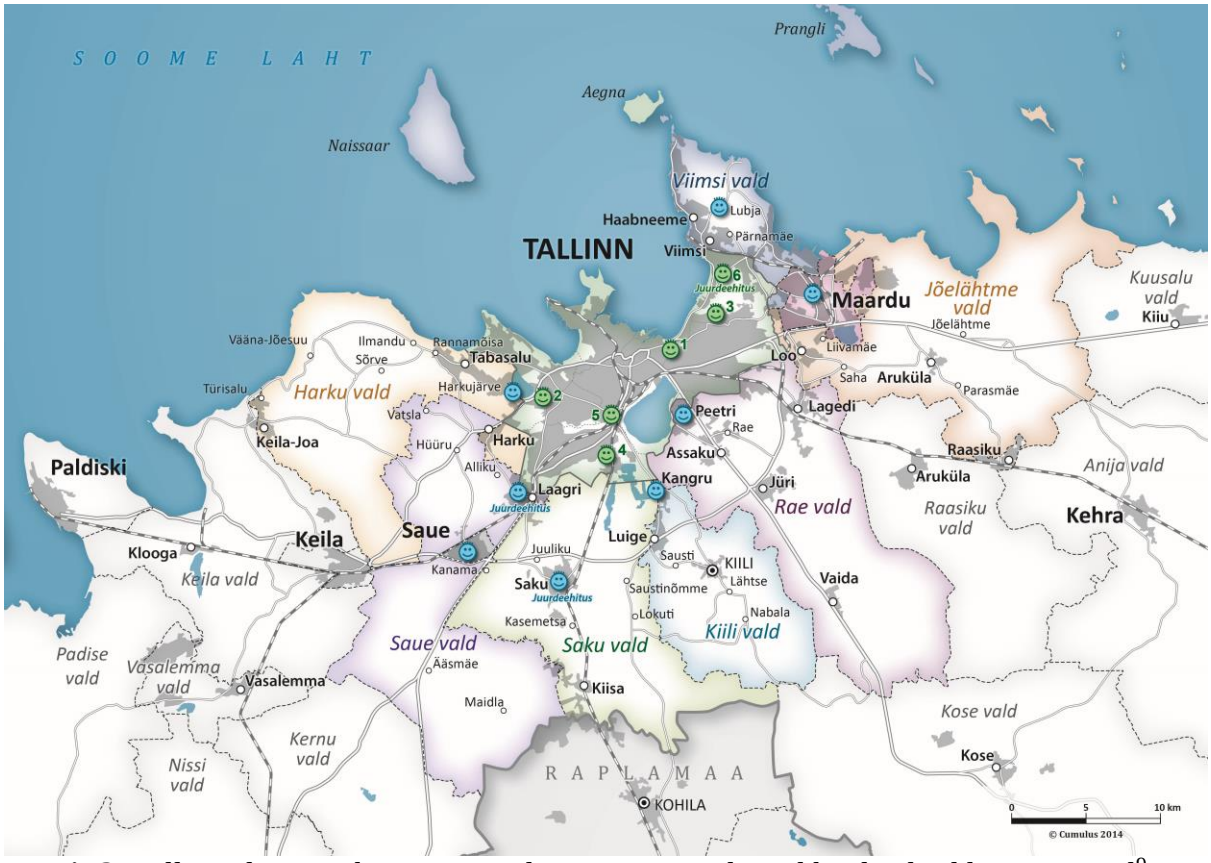

Joonis 2. Tallinna linnapiirkonna omavalitsuste soovitud uued koolieelsed lasteasutused[9]

Võttes arvesse rahvastikuprognoosi ja -muutusi, on linnapiirkonna omavalitsused otsustanud, et sellises mahus ei ole otstarbekas uusi kohti luua. Seega kärbitakse meetme tegevuskavas nii uute kohtade arvu kui ka investeeringute kogumahtu.

2. Ülevaade omavalitsuste vajadustest liikuvuse valdkonnas

Kokku soovivad linnapiirkonna omavalitsused perspektiivis rajada ligi 60 uut kergliiklustee lõiku, millele lisanduvad Tallinna linna projektid jalakäijate ruumi arendamiseks kesklinnas. Täiendavalt on välja toodud mitmeid soove nn "pargi ja reisi" lahenduste osas, mida on aga võimalik rahastada majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi vahenditest. Antud meetme kontekstis on võimalik ka ühistranspordi projektide rakendamine, nt bussiliikluse prioriteedisüsteemi arendamine teatud ristmikel, ühistranspordi tugiifrastruktuuri ühine arendamine vms. Samas on linnapiirkonna kohalikud omavalitsused ühiselt leidnud, et suurem rõhk on kergliiklusteede arendamisel.

Ülalmainitud projektide hulgast teevad omavalitsused tegevuskava koostamise raames valiku, võttes arvesse objektide põhjendatust ja eelarvelisi võimalusi.

[9] Cumulus Consulting OÜ. Rohelisega on tähistatud Tallinna linna asutused, sinisega teiste piirkonna KOVide omad.

5.3. Projektide valiku põhimõtted

Linnapiirkonna omavalitsused lähtuvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest nr 1303/2013, mille kohaselt tuleb rahastatavate projektide hindamisel juhinduda järgmistest üldistest valikukriteeriumidest:

1. projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele – panus meetme eesmärkidesse ja väljundnäitajate saavutamisse;
2. projekti põhjendatus – probleemi või kasutamata arenguvõimaluse olemasolu; sekkumisloogika arusaadavus, ajakava realistlikkus;
3. projekti kulutõhusus;
4. toetuse taotleja (ja partnerite) suutlikkus projekti ellu viia – kvalifikatsioon, kogemus, organisatsiooniliste või tehniliste eelduste olemasolu;
5. projekti mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, keskkonnahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele) – kriteeriumit rakendatakse vastavalt selle asjakohasusele.

Konkreetsed projektide valiku põhimõtted sätestatakse meetme määruses.

Lisaks ülaltoodud üldistele kriteeriumidele leppis strateegia juhtrühm kokku linnapiirkonna jätkusuutliku arengu tegevuskavasse kantavate (tegevuskava moodustamise) projektide põhimõtted, mis on järgmised:

- ✓ võttes arvesse rahvastikuprognoosi ja muutuvat nõudlust, eraldatakse suurem osa piirkonnale kavandatud vahenditest liikuvusprojektide ja väiksem osa lasteaiakohtade loomise projektide rahastamiseks. Täpne proportsioon selgub tegevuskava koostamise käigus;
- ✓ liikuvuse valdkonnas kantakse tegevuskavasse peamiselt need projektid, mida muudest meetmetest ei rahastata[10].

Lasteaiakohtade loomise projektide tegevuskavasse lisamisel lähtutakse nõudlusest ja funktsionaalsest jätkusuutlikkusest. Liikuvusprojektide puhul võetakse arvesse võrgustiku terviklikkust, piiriülest koostööd ja valmisolekut projekti elluviimiseks. Kergliiklusteede rajamisel lähtutakse põhimõttest, et hajaasustusaladel rajatakse teed ilma valgustusega, tiheasustusaladel valgustusega.

[10] Vastav otsus sündis strateegia juhtrühma koosolekutel toimunud arutelude tulemusena. Ühiselt leiti, et prioriteetseks tuleb pidada lastehoiukohti ja kergliiklust, kuna neid valdkondi muudest meetmetest ei rahastata. Nagu peatükis 5.1 on osundatud, saab teisi valdkondi rahastada ka muudest allikatest (näiteks liikuvuskava Kesk-Läänemere koostööprogrammist 2014-2020, sama kehtib ka ühistranspordi tugiinfrasüsteemi kohta. Pargi & reisi lahendusi toetab lisaks linnaliste piirkondade meetmele majandus- ja kommunikatsiooniministeerium jne). Samas ei välista see otsus ühistranspordiga seotud projektide kandmist tegevuskavasse, vaid annab pigem indikatsiooni, millist valdkonda **antud meetme** raames eelisarendada.

Kasutatud materjalid

1. Eesti esialgne radooniriski kaart, Keskkonnaministeerium
2. Eesti hariduse infosüsteem, www.ehis.ee
3. Eesti Töötukassa, www.tootukassa.ee
4. Haridussilm, www.haridussilm.ee
5. Harju maakonna arengustrateegia 2025, Harju Maavalitsus, 2014
6. Harju maakonna turismi arengukava 2025, Harju Maavalitsus, 2011
7. Harju maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Harjumaa kergliiklusteed", Hendrikson & KO, 2012
8. Harjumaa kohalike omavalitsuste investeerimisvajaduste loetelu aastani 2018, Harju Maavalitsus, 2014
9. Harku valla arengukava aastani 2037, Harku Vallavalitsus, 2011
10. Jõelähtme valla arengukava 2012–2025, Jõelähtme Vallavalitsus, 2012
11. Kiili valla arengukava 2014–2017, Kiili Vallavalitsus, 2013
12. Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine, Eesti Arhitektide Liit, Eesti Disainikeskus, Eesti Kunstiakadeemia, 2011
13. Maanteeameti aastaraamat 2013, Maanteeamet, 2013
14. Maardu linna arengukava 2012–2020, Maardu Linnavalitsus, 2012
15. Omavalitsuste finantsandmed, www.fin.ee
16. Rae valla arengukava 2025, Rae Vallavalitsus, 2011
17. Rae valla haridusvõrgu arengukava 2010–2020, Rae Vallavalitsus, 2010
18. Saku valla arengukava 2012–2025, Saku Vallavalitsus, 2013
19. Saue linna arengukava 2012–2022, Saue Linnavalitsus, 2012
20. Saue valla arengukava 2010–2017, Saue Vallavalitsus, 2010
21. Saue valla arengukava, Saue Vallavalitsus, 2014
22. Statistikaameti andmekogud, www.stat.ee
23. Tallinn 2030, Tallinna Linnavalitsus, 2010
24. Tallinna arengukava 2014–2020, Tallinna Linnavalitsus, 2013
25. Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013–2018, Tallinna Linnavalitsus, 2013
26. Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030, Tallinna Linnavalitsus, 2011
27. Tallinna munitsipaalüldhariduskoolide võrgu korrastamise kava 2013–2021, Tallinna Linnavalitsus, 2012
28. Tallinna programm „Lasteaiakoht igale lapsele", Tallinna Linnavalitsus, 2012
29. Tallinna ühistranspordi arengukava 2011–2020, tööversioon, Tallinna Linnavalitsus, 2011
30. Viimsi valla arengukava, Viimsi Vallavalitsus, 2010
31. Viimsi valla haridusasutuste võrgu arengukava 2013–2020, Viimsi Vallavalitsus, 2013

Lisa 1. Linnapiirkonna hetkeolukorra analüüs

1. Rahvastik

1.1. Rahvastiku senised muutused

Viimase kümne aasta jooksul on Tallinna linnapiirkonna elanike arv märkimisväärselt kasvanud (vt joonis 3 ja lisa 1). Kui 2005. aastal elas piirkonnas u 470 000 inimest, siis 2014. a alguseks oli elanike arv kasvanud enam kui 56 000 elaniku ehk 11,9% võrra. Seejuures on pealinna elanike arv perioodil 2005–2014 kasvanud 7,7% (ligi 31 000 inimest). Tagamaa elanike arv on samal ajal kasvanud aga enam kui kolmandiku võrra (35,3%; enam kui 25 000 inimest), ulatudes kokku ligi 97 000. Tallinna elanike arvu kasv on kiirenenud viimase kolme-nelja aasta jooksul, samal perioodil on tagamaale lisandunud elanikke tagasihoidlikult (mõnes omavalitsuses on registreeritud elanike arv kahanenud). Seega on piirkonna elanike arvu kasv olnud pealinna ja tagamaa puhul erinev – esimese kiire kasvu perioodil on teise oma olnud tagasihoidlik ja vastupidi. Kirjeldatud dünaamikat võib ühelt poolt põhjendada majanduse tsüklilisusega ja teisalt Tallinna linna pakutavate teenustega. Majanduskasvu perioodil liikusid paljud – eelkõige nooremad pered – paremat elukeskkonda otsides pealinna lähitagamaale ja seetõttu vähenes ränne majanduslanguse ajal. Pealinna elanikkonna kasvu on viimasel paaril aastal tõenäoliselt mõjutanud otsus kehtestada linnaelanikele alates 01.01.2013 ühistranspordis tasuta sõidu õigus. See võib olla ka üks põhjuseid, miks mitme tagamaa omavalitsuse registreeritud elanike arv on aastatel 2013–2014 vähenenud.

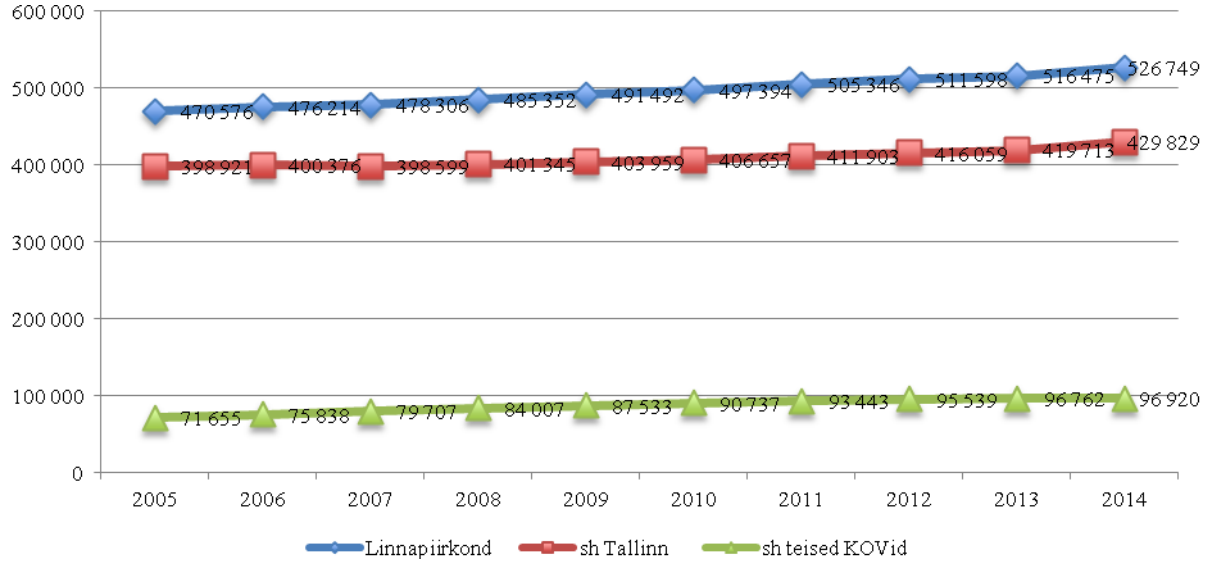

Joonis 3. Viimase kümne aasta rahvastiku dünaamika[11]

Perioodi kokkuvõttes on kasvanud kõigi linnapiirkonna omavalitsuste elanike arv, va Maardus (vt tabel 5). Maardu linna registreeritud elanike arv on kümne aasta jooksul vähenenud 391 inimese võrra (2,4%).

Kasvanud elanikkonnaga tagamaa omavalitsuste puhul saab eristada kolme rühma. Selgelt kõige enam on suurenenud Viimsi, Rae ja Harku valla elanikkond. Viimsis on rahvaarv

[11] Rahvastikuregister, 2014

suurenenud enam kui 7000 (66,5%), Raes enam kui 6000 (77,6%) ja Harkus enam kui 5000 inimese võrra (68%). Nimetatutega samasse rühma kuulub kasvutempolt ka Kiili vald, mille elanikkonna kasv ületab 60% (veidi enam kui 1700 inimest). Samas on kõigi mainitud omavalitsuste registreeritud elanike arvu kasv viimastel aastatel järsult pidurdunud (vt lisa 1.1). Teise rühma moodustavad Saue ja Saku vald, mille elanikkonna kasv on viimasel kümnendil olnud eelnevatega võrreldes tagasihoidlikum, kuid siiski vahemikus 20–30%: Saue vallas enam kui 2000 (30,8%) ja Sakus ligi 1500 inimese võrra (19,3%). Vähesemal määral on kasvanud ka Jõelähtme vald (16,9% ehk ligi 900 inimest) ja Saue linn (9,9% ehk veidi üle 500 inimese).

Seega võib väita, et omavalitsuste rahvastiku dünaamikas valitsevad suured erinevused, muutes linnapiirkonna heterogeenseks. Ühtlasi tähendab see ühelt poolt erinevusi omavalitsuste tulubaasides ja teisalt nõudlust avalike teenuste järele.

Tabel 5. Tallinna lähiomavalitsuste rahvaarvu muutus viimase kümne aasta jooksul[12]

Omavalitsus	**2005**	**2014**	**Muutus**	
			Arv	**%**
Tallinn	398 921	429 829	30 908	7,7
Maardu	16 336	15 945	–391	–2,4
Saue linn	5 388	5 924	536	9,9
Harku	7 750	13 021	5 271	68
Jõelähtme	5 241	6 128	887	16,9
Kiili	2 842	4 587	1 745	61,4
Rae	8 045	14 287	6 242	77,6
Saku	7 713	9 202	1 489	19,3
Saue vald	7 569	9 897	2 328	30,8
Viimsi	10 771	17 929	7 158	66,5
Kokku	**470 576**	**526 749**	**56 173**	**11,9**
Harjumaa	*527 814*	*582 377*	*54 563*	*10,3*
Eesti	*1 370 224*	*1 354 670*	*–15 554*	*–1,1*

Vaadeldes eraldi nelja peamist vanuserühma, saab välja tuua järgmist (vt ka lisa 1.1):

- ✓ **kuni 6aastaste rühm** on viimase kümne aasta jooksul suurenenud linnapiirkonnas 48,5% ehk enam kui 15 000 lapse võrra (Eestis keskmiselt 18,7%). Seejuures on rühma kasv olnud väikseim Maardus (5,3%) ja suurim Raes (enam kui 3 korda). Kõikide ülejäänud omavalitsuste puhul, va Tallinn, on selle rühma kasv ületanud 50%. Linnapiirkonnas on vanuserühma osakaal elanike koguarvust Eesti keskmisest suurem (vastavalt 8,8% ja 7,8%), olles kümne aasta taguse ajaga võrreldes keskmiselt paari protsendi võrra kasvanud. See trend peegeldub selgelt viimaste aastate suurenenud nõudluses lasteaiakohtade järele;
- ✓ **7–18aastaste rühm** on viimase kümne aasta jooksul linnapiirkonnas tervikuna kahanenud 10,4% ehk ligi 6600 lapse võrra (Eesti keskmine näitaja on –26,2%). Seejuures on kooliealiste rühm kasvanud Harku, Kiili, Rae, Saue ja Viimsi vallas. Vanuserühm oli Tallinna lähiomavalitsustes väikseim 2010. aastal, sellest ajast peale on see kasvama hakanud. Tallinna puhul on sama protsess toimunud aastase viitega. Vanuserühma osakaal elanike koguarvus on keskmiselt 2,7% võrra kahanenud, jäädes alla ka Eesti keskmisele näitajale (vastavalt 10,8% ja 11,3%). Vanuserühma arvust tulenevalt on väljaspool kiirelt kasvanud omavalitsusi kahanenud nõudlus koolikohtade järele kuni 2010. aastani, sealt alates on see aga taas kasvamas;

[12] *Ibid.* Rahvaarv omavalitsuste ja aastate kaupa on esitatud lisas 1.1.

- ✓ **19–64aastaste** arv on Tallinna linnapiirkonnas viimase kümne aasta jooksul kasvanud keskmiselt 11,8% ehk 35 637 inimese võrra (Eesti keskmine näitaja on 0,6%). Enim on tööealiste rühm suurenenud Raes (72,3%), kuid ka Viimsis, Harkus ja Kiilis on kasv olnud märkimisväärne (enam kui 60%). Tööealisi elanikke on jäänud vähemaks vaid Maardus. Tööealise elanikkonna osatähtsus kogu elanikkonnas on ligikaudu ühe protsendi võrra Eesti keskmisest näitajast suurem (vastavalt 64,2% ja 63%). Rühma osakaal on aga viimase kümne aasta jooksul veidi kahanenud. Kokkuvõttes on senini maksumaksjate hulk linnapiirkonnas järjepanu kasvanud, kuid nende osatähtsus on pigem vähenenud;
- ✓ **üle 65aastaste rühm** on linnapiirkonnas 16,4% ehk enam kui 12 000 inimese võrra kasvanud (Eesti keskmine näitaja on 7,8%). Suurim on kasv olnud Viimsis (103,3%) ja väikseim Tallinnas (12,8%). Vanemaealiste rühma osatähtsus kogu elanikkonnas on Eesti keskmisest mõnevõrra väiksem (vastavalt 16,3% ja 17,9%), kuid on viimase kümne aasta jooksul siiski kasvanud (osatähtsuse kasv on kiirenenud alates 2011. aastast). Vanuserühma kasv on oluline pigem kauges perspektiivis, mil elanikkonna vananemisest tulenevalt suureneb nõudlus vastavate teenuste järele.

Kuivõrd 2011. aastal toimus üleriigiline rahva- ja eluruumide loendus, on Statistikaameti ja rahvastikuregistri andmete võrdlemine siinkohal asjakohane (vt tabel 6). Allikate kõrvutamine näitab, millistes omavalitsustes on suurem rahvastikuregistris registreeritute arv (vahe < 0) ja millistes rahvaloenduse arv (vahe > 0).

Summaarselt saab öelda, et erinevus on 2,1% rahvastikuregistri kasuks, mis viitab asjaolule, et linnaregioonis on end registreerinud veidi enam inimesi, kui piirkonnas tegelikkuses elab. Oluline on aga täheldada, et Tallinna lähitagamaa omavalitsustes on olukord vastupidine (va Saue linn). See tähendab, et reaalsuses elab seal rohkem inimesi, kui on sisse kirjutatud. Seega võib eeldada, et teatud osa Tallinna registreeritud inimestest elab tegelikult mõnes lähiomavalitsuses.

Tabel 6. Rahvastikuregistri ja Statistikaameti andmete erinevus rahvaarvu osas 01.01.2014 seisuga

	Statistikaamet	**Rahvastikuregister**	**Erinevus**	
			Arv	%
Tallinn	411 063	429 829	–18 766	–4,4
Maardu	17 315	15 945	1370	8,6
Saue linn	5 656	5 924	–268	–4,5
Harku	14 360	13 021	1339	10,3
Jõelähtme	6 534	6 128	406	6,6
Kiili	5 146	4 587	559	12,2
Rae	16 234	14 287	1947	13,6
Saku	9 783	9 202	581	6,3
Saue vald	10 745	9 897	848	8,6
Viimsi	19 011	17 929	1082	6
Kokku	**515 847**	**526 749**	**–10 902**	**–2,1**
Harjumaa	*572 103*	*582 377*	*–10 274*	*–1,8*
Eesti	*1 315 819*	*1 354 670*	*–38 851*	*–2,9*

Perioodil 2007–2013 on loomulik iive olnud linnapiirkonnas positiivne (vt tabel 7). Sündimuse kõrghetk oli aastal 2010, mil linnapiirkonnas sündis kokku enam kui 6700 last, pärast seda on sündimus järjepidevalt kahanenud, ulatudes 2013. aastal vaid veidi enam kui 5700 inimeseni. Samasugune muutus peegeldub ka loomulikus iibes – võrreldes

2010. aastaga (+1900) oli see näitaja 2013. aastaks vähenenud kaks korda (+955). Surmade arv on sündide omast siiski olnud märgatavalt väiksem kõikides omavalitsustes peale Maardu.

Teistest omavalitsustest eristuvad selgelt Harku, Rae ja Viimsi vald, kus loomulik iive on olnud läbivalt suur. Harkus on aastas keskmiselt lisandunud 138, Raes 152 ja Viimsis 155 inimest. Ülejäänud omavalitsuste (va Tallinn) puhul on loomulikust iibest tingitud elanikkonna juurdekasv jäänud alla 50 inimese aastas.

Tabel 7. Sünnid, surmad ja loomulik iive 2007–2013[13]

	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**Kokku**	***Keskmine***
Harku	173 / 53 **+120**	212 / 61 **+151**	225 / 74 **+151**	232 / 58 **+174**	195 / 72 **+123**	185 / 58 **+127**	197 / 79 **+118**	1419 / 455 **+964**	*203 / 65* ***+138***
Jõe-lähtme	63 / 50 **+13**	82 / 59 **+23**	78 / 55 **+23**	94 / 45 **+49**	76 / 53 **+23**	74 / 38 **+36**	83 / 51 **+32**	550 / 351 **+199**	*79 / 50* ***+28***
Kiili	55 / 34 **+21**	80 / 20 **+60**	88 / 21 **+67**	79 / 22 **+57**	60 / 25 **+35**	65 / 32 **+33**	46 / 28 **+18**	473 / 182 **+291**	*68 / 26* ***+42***
Maardu	166 / 167 **–1**	157 / 178 **–21**	150 / 152 **–2**	174 / 151 **+23**	165 / 172 **–7**	154 / 159 **–5**	116 / 178 **–62**	1082 / 1157 **–75**	*155 / 165* ***–11***
Rae	157 / 103 **+54**	234 / 81 **+153**	231 / 73 **+158**	288 / 68 **+220**	257 / 76 **+181**	217 / 79 **+138**	241 / 83 **+158**	1625 / 563 **+1062**	*232 / 80* ***+152***
Saku	102 / 81 **+21**	108 / 63 **+45**	115 / 67 **+48**	142 / 65 **+77**	91 / 57 **+34**	127 / 67 **+60**	121 / 80 **+41**	806 / 480 **+326**	*115 / 69* ***+47***
Saue vald	129 / 78 **+51**	153 / 76 **+77**	157 / 64 **+93**	161 / 75 **+86**	136 / 58 **+78**	134 / 84 **+50**	134 / 75 **+59**	1004 / 510 **+494**	*143 / 73* ***+71***
Saue linn	83 / 37 **+46**	80 / 38 **+42**	99 / 47 **+52**	103 / 55 **48**	74 / 46 **+28**	73 / 51 **+22**	64 / 43 **+21**	576 / 317 **+259**	*82 / 45* ***+37***
Tallinn	5440 / 4675 **+765**	5421 / 4436 **+985**	5150 / 4382 **+768**	5170 / 4233 **+937**	4986 / 4225 **+761**	4787 / 4187 **+600**	4495 / 4036 **+459**	35449 / 30174 **+5275**	*5064 / 4311* ***+754***
Viimsi	254 / 92 **+162**	242 / 81 **+161**	284 / 88 **+196**	269 / 69 **+200**	238 / 96 **+142**	212 / 98 **+114**	219 / 108 **+111**	1718 / 632 **+1086**	*245 / 90* ***+155***
Kokku	6622 / 5370 **+1252**	6769 / 5093 **+1676**	6577 / 5023 **+1554**	6712 / 4841 **+1871**	6278 / 4880 **+1398**	6028 / 4853 **+1175**	5716 / 4761 **955**	44702 / 34821 **+9881**	*6386 / 4974* ***+1412***

Tähelepanu väärib asjaolu, et loomulik iive on keskmiselt moodustanud vaid u viiendiku rahvastiku juurdekasvust, suurem osa on tulnud sisserändest (vt tabel 8). Eriti torkavad suure sisserände osakaaluga silma Harku, Jõelähtme, Kiili, Rae, Saku, Saue vald, Viimsi ning alates 2011. aastast ka Tallinn.

Sisserände tipphetk oli aastal 2008, sellest alates on rändajate hulk kahanenud (va Tallinnas, kus vastupidiselt tagamaale on sisserändajate hulk märkimisväärselt kasvanud). Seega on rändeprotsessid Tallinna ja lähitagamaa vahel pöördvõrdelised. On aga näha, et lähiomavalitsustes on tulenevalt loomuliku iibe ja sisserände vähenemisest elanikkonna kiire kasv järsult pidurdunud.

[13] Statistikaamet, 2014. Loomulik iive on toodud tumedas kirjas.

Tabel 8. Ränne aastatel 2007–2013[14]

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Keskmine
Harku	737	549	518	458	337	118	–161	365
Jõelähtme	138	156	128	49	43	30	–71	68
Kiili	308	178	61	77	59	17	–19	97
Maardu	35	–33	43	52	–6	–206	–351	–67
Rae	848	827	840	414	527	317	291	581
Saku	208	204	145	19	81	49	–24	97
Saue vald	394	280	171	403	156	66	–80	199
Saue linn	117	39	18	–95	–87	–11	–70	–13
Tallinn	1981	1629	1930	4309	3395	3054	9657	3708
Viimsi	1028	635	494	395	349	268	147	474
Kokku	**5794**	**4464**	**4348**	**6081**	**4854**	**3702**	**9319**	**5509**

Demograafiline tööturusurveindeks [15] on Tallinna linnapiirkonna omavalitsustes üldjuhul kasvanud, va Tallinnas, Maardus ja Jõelähtmes (vt tabel 9). Selgelt eristuvad Maardu ja Tallinna linn – nendes on indeks teistest omavalitsustest märgatavalt väiksem, mis viitab tulevasele ebasoodsale vanuselisele struktuurile (maksumaksjate osakaal hakkab märkimisväärselt vähenema). Selle üks võimalikke põhjuseid on asjaolu, et valglinnastujad on eelkõige lastega pered. Teise Tallinna linnapiirkonna kohta suhteliselt väikese indeksiga rühma moodustavad Jõelähtme vald ja Saue linn (2013. a indeks vastavalt 0,99 ja 1,12), kus olukord on praegu jätkusuutlik. Saku vallas oli kõnealune näitaja 2013. aastal 1,34, ülejäänud viiel omavalitsusel aga üle 1,5, mis ületab Eesti keskmist näitajat (0,76) kaks korda.

Tabel 9. Demograafiline tööturusurveindeks omavalitsustes[16]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	*2013*	2004–2012
Tallinn	0,85	0,82	0,79	0,78	0,75	0,73	0,72	0,72	0,74	*0,70*	–0,11
Maardu	1,13	1,01	0,88	0,80	0,73	0,68	0,64	0,59	0,60	*0,66*	–0,54
Saue linn	1,04	0,98	0,96	1,01	1,02	1,00	1,02	1,05	1,07	*1,12*	0,03
Harku	1,27	1,28	1,24	1,22	1,30	1,35	1,37	1,33	1,33	*1,58*	0,06
Jõelähtme	1,22	1,11	1,11	1,04	0,98	0,89	0,89	0,90	0,90	*0,99*	–0,33
Kiili	1,54	1,44	1,37	1,28	1,27	1,24	1,28	1,30	1,39	*1,85*	–0,15
Rae	1,14	1,07	0,99	1,07	1,10	1,15	1,20	1,27	1,43	*1,72*	0,29
Saku	1,31	1,21	1,14	1,12	1,08	1,11	1,13	1,12	1,17	*1,34*	–0,14
Saue vald	1,11	1,05	1,03	1,10	1,13	1,19	1,23	1,33	1,37	*1,52*	0,26
Viimsi	1,12	1,09	1,09	1,12	1,17	1,15	1,12	1,13	1,21	*1,54*	0,09
Harjumaa	*0,93*	*0,89*	*0,85*	*0,84*	*0,81*	*0,79*	*0,79*	*0,78*	*0,81*	*0,81*	*–0,12*
Eesti	*1,02*	*0,96*	*0,91*	*0,88*	*0,84*	*0,81*	*0,79*	*0,77*	*0,76*	*0,76*	*–0,26*

Summaarse sündimuskordaja[17] maksimaalne väärtus jääb aastasse 2010 (vt tabel 10). Seejärel on see kõikide piirkonna omavalitsuste puhul vähenenud, ületades 2013. aastal taastoote taset (kordaja väärtus vähemalt 2,1) Rae, Harku, Saue ja Jõelähtme puhul.

[14] Statistikaamet, 2014

[15] Demograafiline tööturusurveindeks näitab 5–14-aastaste vanuserühma suhet 55–64-aastaste vanuserühma, kirjeldades tööturule saabujate osatähtsust võrreldes tööturult lahkujatega (näiteks kui indeksi väärtus on 1,5, tähendab see, et 3 inimest saabub tööturule ning 2 lahkub).

[16] Tabelis on võrdlusena kasutatud aastaid 2005–2012, kuna 2013. aasta näitajad on koostatud eri alusandmestikke kasutades (vastavalt aastate 2000 ja 2011 loendused), mistõttu poleks andmed otseselt võrreldavad. Indeks 2013. a kohta on välja toodud eraldi.

Näitaja väärtus on linnapiirkonnas väga erinev. Tallinnas ja Maardus oli 2013. a kordaja väiksem kui 1,4, samal ajal kui Raes ja Harkus oli see suurem kui 2,5. Selline olukord tähendab, et sisemiselt (ilma sisserännet arvestamata) on pikemas plaanis jätkusuutlikud üksnes Harku ja Rae vald. Jõelähtme ja Saue valla näitajad asetsevad 2013. aasta seisuga taastoote piiri lähedal, Viimsi, Saku ja Kiili on aga langenud alla selle.

Tabel 10. Summaarne sündimuskordaja 2007–2013

	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**Keskmine**
Harku	2,31	2,80	2,94	3,01	2,51	2,37	2,51	2,63
Jõelähtme	1,57	2,05	1,96	2,38	1,94	1,90	2,16	1,99
Kiili	1,91	2,77	3,03	2,71	2,06	2,23	1,59	2,33
Maardu	1,35	1,31	1,28	1,53	1,50	1,45	1,14	1,37
Rae	2,04	2,89	2,74	3,31	2,88	2,39	2,62	2,70
Saku	1,68	1,78	1,89	2,34	1,51	2,11	2,02	1,90
Saue vald	2,02	2,38	2,44	2,50	2,12	2,09	2,10	2,24
Saue linn	1,82	1,79	2,26	2,41	1,77	1,80	1,62	1,93
Tallinn	1,69	1,67	1,58	1,59	1,53	1,47	1,38	1,56
Viimsi	2,26	2,15	2,51	2,38	2,10	1,87	1,94	2,17

Tallinna linnapiirkonna rahvastikupüramiid viitab, et lähiajal jääb regiooni elanikkonna pealekasv suure tõenäosusega palju väiksemaks (nagu ka mujal Eestis), kuna sünnitusikka jõuavad 1990. aastate alguses sündinud, keda on 1980. aastatel sündinutest palju vähem (vt joonis 4).

Veelgi väiksem on aga 1990. aastate lõpus sündinute hulk (aastakäigus on vaid u 4000 noort linnapiirkonna peale kokku), mis on üle kahe korra vähem kui 1980. aastate keskpaiga aastakäikudes (aastakäigus enam kui 9000 inimest). Seega väheneb ka teatud sisserände jätkumise korral sündide arv märkimisväärselt 5–10 aasta pärast, kui sünnituseas naisi on praegusest kuni poole vähem.

Praegused nooremad vanuserühmad (3–6aastased) on piirkonnas küll taas arvukamad, kuid siiski vähemalt kolmandiku võrra väiksemad kui 30aastaste rühm. Püramiidi alumine osa viitab aga sündide olulisele vähenemisele viimase kolme aasta jooksul. Samuti suureneb tulevikus vanemaealiste inimeste hulk, kuna vanuserühm 55–65 on küllaltki arvukas. Püramiid tervikuna viitab lähiaastatel toimuvatele muudatustele – väiksemale nõudlusele lasteaiakohtade ja suuremale nõudlusele koolikohtade järele ning eakate vanuserühma suurenemisele.

[17] Summaarne sündimuskordaja on põlvkonna sünnitamisvõimet iseloomustav näitaja: keskmine eeldatav elussündide arv naise kohta eluea jooksul.

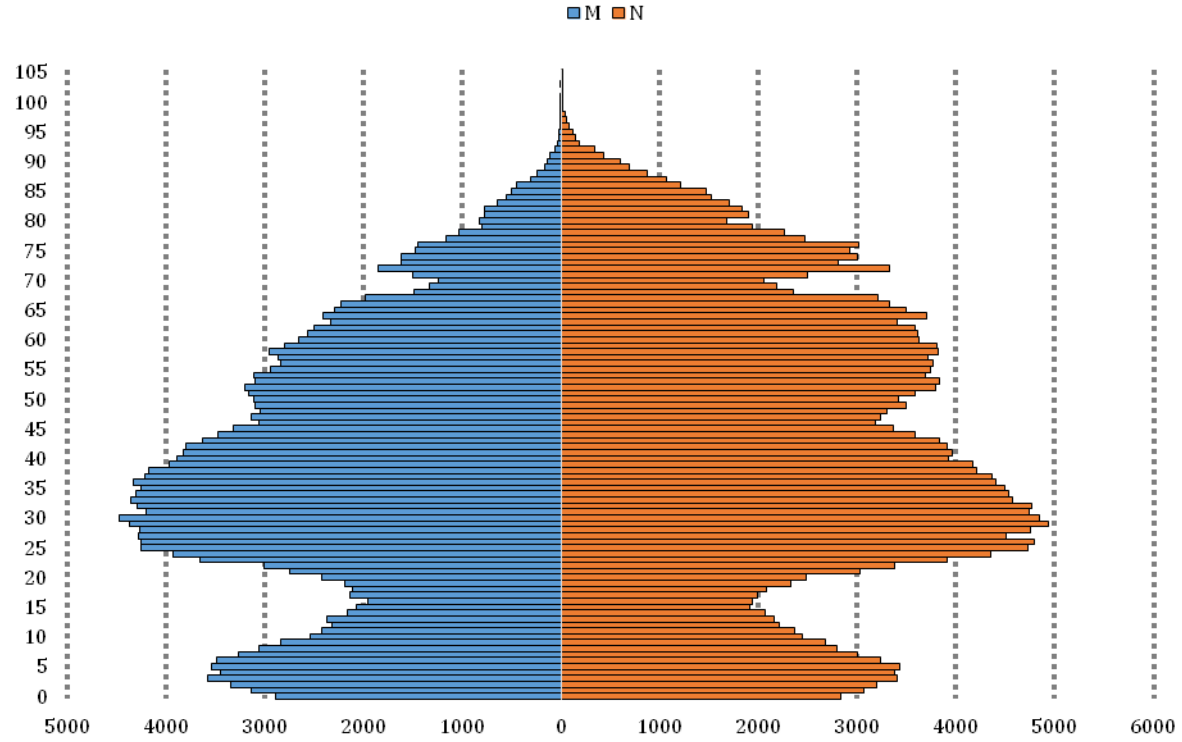

Joonis 4. Tallinna linnapiirkonna rahvastikupüramiid 01.01.2014 seisuga[18]

1.2. Rahvastikuprognoos[19]

Rahvastikuprognoos põhineb rahvastikuregistri andmebaasis 2014. aasta 1. jaanuari seisuga fikseeritud rahvastiku soolisel ja vanuselisel jaotusel Tallinna linnapiirkonda kuuluvates omavalitsusüksustes ning andmekogu sündimus- ja suremusandmetel.

Prognoosi väljundiks on kõigi linnapiirkonda kuuluvate omavalitsusüksuste kohta eraldi koostatud kaks stsenaariumi ja nende ühendamisel saadud kaks koondstsenaariumi Tallinna linnapiirkonnale. Stsenaariumidel on järgmised eeldused:

- ✓ **baasstsenaarium** – rändeprotsessidega ei ole arvestatud ehk stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet. Sündimuse aluseks on omavalitsusüksuste aastate 2007–2013 keskmine summaarne sündimuskordaja (varieerub vahemikus 1,37–2,70 last fertiilses eas naise kohta (taastootetasemeks loetakse 2,1), mis jääb omavalitsustes samale tasemele kogu prognoosiperioodiks. Suremuse puhul on kaheksal omavalitsusel aluseks Harju maakonna meeste ja naiste elada jäänud aastate arv sünnihetkel aastal 2012/2013 (vastavalt 73 ja 82 eluaastat). Tallinna ja Maardu linna puhul on diferentseeritult arvestatud mõnevõrra väiksemate näitajatega (vastavalt 71 ja 81 ning 69 ja 80). Elada jäänud aastate arv sünnimomendil jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni;
- ✓ **trendistsenaarium** – arvestatud on perioodil 2007–2013 toimunud sooliselt ja vanuseliselt diferentseeritud rändekäitumise jätkumisega aastani 2021 omavalitsusüksuste kaupa. Seejuures vastavalt keskmisele trendile on 60% rändes osalejatest naised ja 40% mehed. Seejärel tasakaalustuvad sisseränne ja väljaränne aastaks 2028.

[18] Cumulus Consulting OÜ koostatud rahvastikuprognoos.
[19] Andmetöötluseks ja prognoosistsenaariumide koostamiseks on kasutatud tarkvara Spectrum v4.

Baasstsenaariumiga samal alusel arvestatud summaarne sündimuskordaja jääb samale tasemele aastani 2021, mille järel see aastaks 2028 ühtlustub.

Elada jäänud aastate arv sünnihetkel jätkab sama tempokat kasvu kui eelneval seitsmel aastal ja tõuseb aastaks 2021 meestel 79,2 ja naistel 85,9 eluaastani (Tallinnas vastavalt 76,2 ja 84,3 ning Maardus 73,2 ja 82,8). Seejärel jätkub aastane kasv meestel 0,3 ja naistel 0,2 eluaastat aastas prognoosiperioodi lõpuni.

Arvestades, et kuni 16aastasel perioodil mõjutab rahvastiku arengut peamiselt ränne, siis see, milliseks reaalsuses kujuneb piirkonna rahvastiku dünaamika järgnevatel aastatel, sõltub eelkõige majanduse arengust ning riiklikul ja kohalikul tasandil kohandatavate meetmete suutlikkusest mõjutada rändetrende. Arvestades väliskeskkonna muutlikkust, ei ole eraldi kõige tõenäolisema stsenaariumi konstrueerimine asjakohane, kuna trendistsenaarium võimaliku positiivse ja baasstsenaarium võimaliku negatiivse rahvastikuarenguna näitavad ära toimuvate protsesside iseloomu ja võimaliku ulatuse.

Baasstsenaariumi kohaselt ei muutu linnapiirkonna rahvaarv kümne aasta jooksul kuigi suurel määral, püsides tasemel 525 000 – 530 000. Umbes 10 aasta pärast hakkab rahvaarv vähenema keskmiselt 2000 inimese võrra aastas, langedes 2036. aastaks 500 000, mis on u 5% väiksem praegusest seisust (vt joonis 5). Aastaks 2050 elab baasstsenaariumi järgi linnapiirkonnas kuni 465 000 inimest.

Trendistsenaariumi kohaselt suureneb piirkonna elanike arv järgneva 10 aasta jooksul jõudsalt, ületades 2025. aastal 600 000 piiri (kasv tänasega võrreldes ligi 15%), seejärel kasv stabiliseerub. Aastaks 2050 võiks trendistsenaariumi kohaselt elada Tallinnas kuni 480 000 ja tagamaal kuni 140 000 inimest.

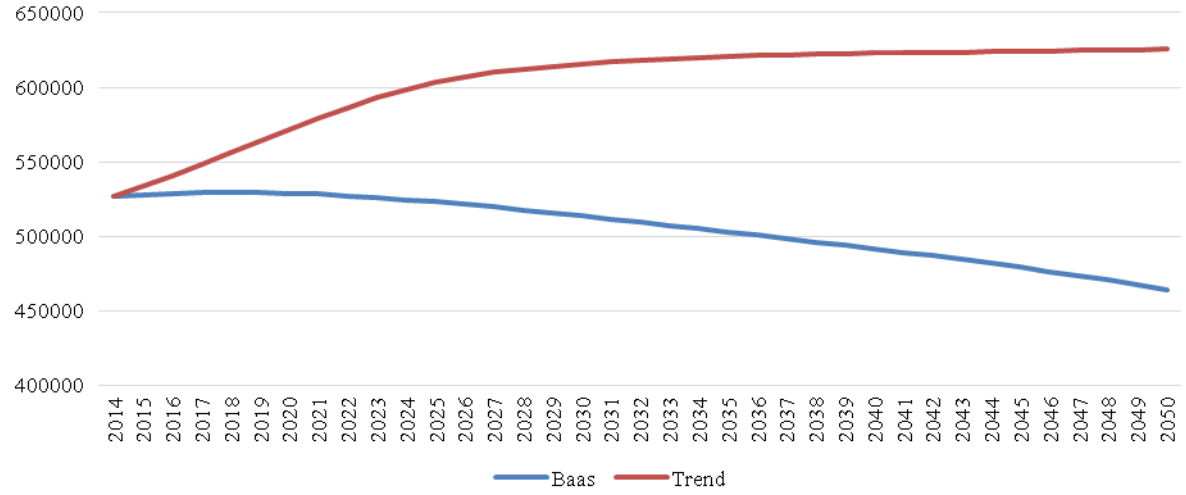

Joonis 5. Linnapiirkonna rahvastikuprognoos baas- ja trendistsenaariumi kohaselt

Baasstsenaarium

Linnapiirkonna noorim vanuserühm (0–6) hakkab baasstsenaariumi kohaselt vähenema. Esimestel aastatel on kahanemistempo väike, seejärel kiireneb see tunduvalt. Baasstsenaariumi kohaselt on 2021. aastaks vanuserühm praegusega võrreldes 5000 inimese võrra väiksem (–10%) ning 2025. aastaks 10 000 võrra väiksem (–20%). Aastaks 2030 on aga kuni 6aastaseid (k.a) lapsi linnapiirkonnas kokku ligikaudu 31 000 ehk peaaegu sama

palju kui aastal 2005 (ligi 15 000 võrra ehk enam kui 30% vähem kui 2014. aastal). Perioodil 2030–2033 kasvab vanuserühm vähesel määral, misjärel seis stabiliseerub.

Kooliealiste vanuserühm (7–18) linnapiirkonnas seevastu suureneb järgnevatel aastatel baasstsenaariumi kohaselt märkimisväärselt. Aastal 2018 on kooliealisi lapsi linnapiirkonnas u 68 000 (+10 000), aastaks 2024 on rühma suurus aga juba 77 000, mis on 20 000 võrra ehk ligi 35% võrra praegusest enam. Seejärel hakkab rühma suurus vähenema, jõudes tagasi praegusele tasemele aastaks 2037. Sealt edasi püsib vanuserühma suurus stabiilne.

Tööealiste vanuserühm väheneb baasstsenaariumi järgi aastaks 2024 u 338 tuhandelt 312 tuhandeni (–8%), sealt edasi kahaneb aga järgneva 10–15 aasta jooksul suhteliselt vähe. Prognoosi kohaselt on tööealiste vanuserühma suurus pärast 2037. aastat alla 300 000.

Vanemaealiste rühm suureneb baasstsenaariumi järgi praeguselt u 85 000 inimeselt 2024. aastaks 100 000 inimeseni (+17%), kasvades seejärel mõõdukas tempos aasta-aastalt. 2034. aastal on vanuserühm 25% võrra suurem kui praegu (+22 000).

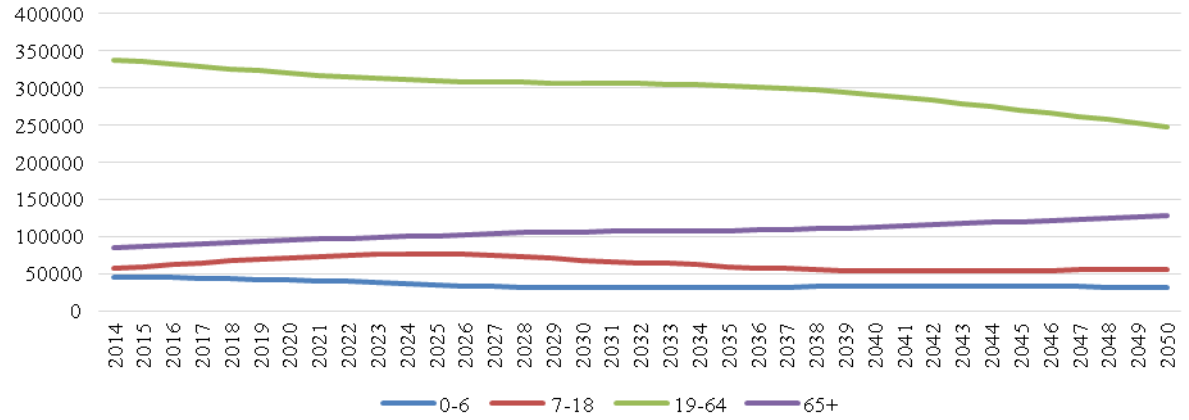

Joonis 6. Peamiste vanuserühmade prognoos baasstsenaariumi järgi

Tallinna elanikkond hakkab baasstsenaariumi järgi alates 2019. aastast kahanema, jäädes aastal 2035 alla 400 000 (–7%), (vt joonis 7, vasakul). Ülejäänud linnapiirkondade omavalitsuste elanikkond suureneb vähesel määral (mõne protsendi võrra), ületades 2020. aastal 100 000 piiri (vt joonis 7, paremal).

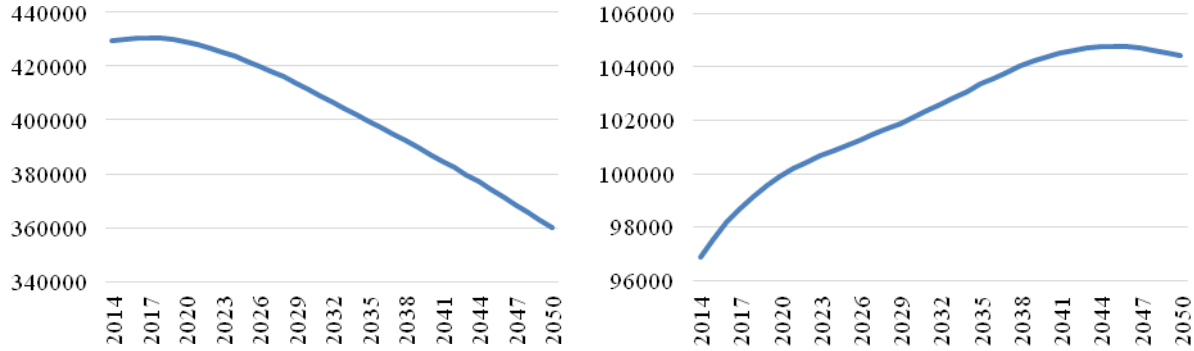

Joonis 7. Tallinna ja tagamaa omavalitsuste rahvaarvu prognoos baasstsenaariumi järgi

Tallinnas hakkab vanuserühm 0–6 vähenema aastatel 2016–2017, jõudes aastaks 2024 u 29 000 inimeseni (võrreldes 2014. aastaga –15%) ehk aastate 2006–2007 tasemeni (vt joonis 8, vasakul). Aastaks 2030 on rühma suurus kahanenud 2004. a tasemeni ehk

u 23 000 inimeseni (–35%). Ka ülejäänud omavalitsustes väheneb selle vanuserühma suurus. Aastaks 2021 on ülejäänud 9 omavalitsuses vanuserühma suurus ligikaudu 8700 (võrreldes 2014. aastaga –2000 last ehk ligi 18% vähem), aastaks 2028 aga 7800. Seejärel hakkab laste arv taas kasvama, jõudes aastal 2033 uuesti 8700 ning ligi 10 000 inimeseni aastaks 2040 (vt joonis 7, paremal).

7–18aastaste vanuserühm suureneb Tallinnas aastaks 2024 ligi 59 000 (ligi 16 000 võrra ehk 37%), hakates seejärel vähenema ja jõudes aastaks 2037 praeguse tasemeni (u 43 000). Tagamaa omavalitsustes suureneb kooliealiste arv aastaks 2023 ligikaudu 18 000 (4500 lapse võrra ehk 33%), hakates seejärel kahanema. Siiski jääb vähemalt järgmise 20 aasta jooksul kooliealiste arv suuremaks, kui see on praegu.

Tööealiste vanuserühm näitab Tallinnas vähenemistrendi, seda eriti esimese kümne aasta vältel. Tagamaa omavalitsuste puhul ei muutu see rühm paarikümne aasta jooksul eriti.

Vanemaealiste rühm kasvab nii Tallinnas kui ka tagamaa omavalitsustes järjepidevalt.

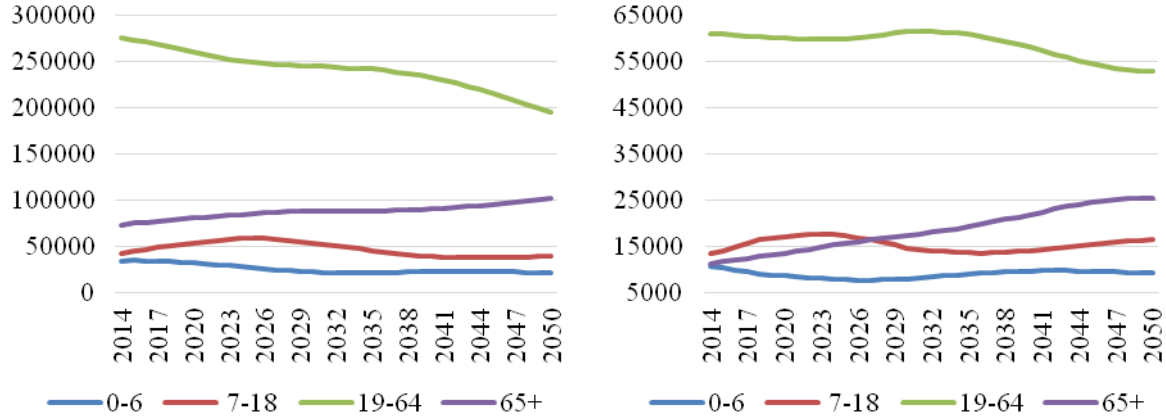

Joonis 8. Tallinna (vasakul) ja tagamaa omavalitsuste (paremal) rahvastikuprognoos baasstsenaariumi järgi

Trendistsenaarium

Trendistsenaariumi järgi suureneks Tallinna elanike arv praeguselt 430 tuhandelt enam kui 460 tuhandeni 2021. aastal ning enam kui 485 tuhandeni 2030. aastal (+55 000 elanikku). Samuti suureneks tagamaa omavalitsuste rahvaarv märkimisväärselt (vt joonis 9), ületades 2021. aastal 116 000 piiri (+20 000) ja jõudes 2030. aastaks ligi 130 tuhandeni. Viimsi vald ületaks 20 000 elaniku piiri 2018. aastal ja 25 000 elaniku piiri 2026. aastal ning Rae vald jõuaks samade numbriteni 2021. ja 2031. aastal. Aastaks 2031 jõuaks 20 000 elanikuni ka Harku vald. Ainsana ei kasvaks Maardu linna rahvaarv.

Trendistsenaariumi rakendumine tähendaks, et järgmise 10 aasta jooksul peaks linnapiirkonda praegusega võrreldes lisanduma kokku 75 000 inimest ja järgmise 20 aastaga kokku ligi 100 000, neist 80–90% rände tulemusena (mujalt Eestist).

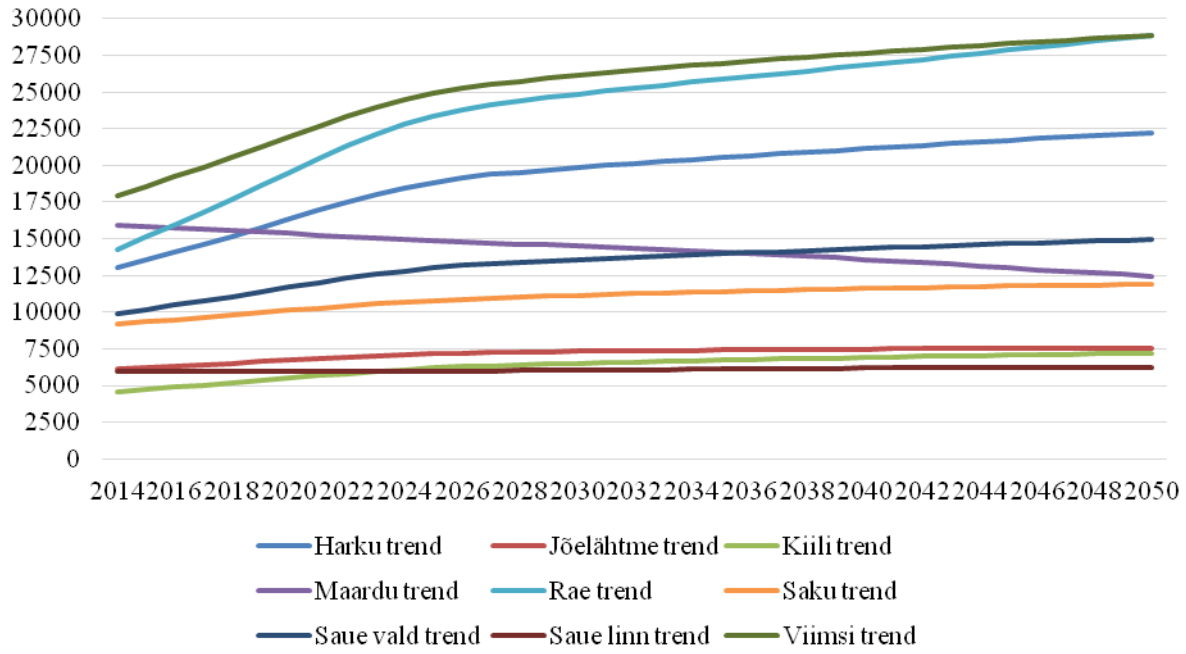

Joonis 9. Tallinna lähiomavalitsuste rahvastikuprognoos trendistsenaariumi järgi

Kokkuvõttes väheneks baasstsenaariumi järgi linnapiirkonna elanike hulk aastaks 2030 u 2%, trendistsenaariumi järgi aga kasvaks u 17% (vt tabel 11). Sealt edasi väheneks baasstsenaariumi kohaselt elanike arv, trendistsenaariumi järgi oleks elanike arv aga stabiilne. Sisemiselt on rahvastik taastevõimeline neljas suuremas vallas (Harku, Rae, Viimsi, Saue). Tallinna ja Maardu linna rahvaarvu püsimiseks on tarvilik sisseränne ja sündimuse märgatav kasv.

Oluline on märkida, et vanuserühm 0–6 väheneb järgmise 10–15 aastaga ilma sisserändeta 20–30%, trendistsenaariumi realiseerumise puhul aga püsib stabiilne või suureneb vähesel määral. Samas suureneb mõlema stsenaariumi puhul vanuserühm 7–18 lähimal kümnendil kõigis omavalitsustes (va Maardu) igal juhul vähemalt 20%. Samuti suureneb eakate arv stsenaariumist sõltumata lähima 15–20 aasta jooksul vähemalt 25%.

Tabel 11. Vanuserühmade muutus baas- ja trendistsenaariumi järgi %

Vanuserühm	2021		2030		2040		2050	
	baas	trend	baas	trend	baas	trend	baas	trend
0–6	–11	3	–32	7	–28	–11	–32	–10
7–18	28	23	21	35	–5	44	–1	24
19–64	–6	7	–9	10	–14	8	–27	2
65+	13	15	25	37	32	59	50	98
Kokku	0	10	–2	17	–7	18	–12	19

2. Sotsiaalvaldkond

2.1. Haridus

Alusharidus

Õppeaastal 2013/2014 käis Tallinna linnapiirkonna lasteaedades kokku 30 018 last (vt tabel 12). Seejuures käis munitsipaallasteaedades 28 401 ja eralasteaedades 1617 last ehk u 5,4% kõikidest lasteaedades käivatest lastest. Piirkonnas on 161 munitsipaallasteaeda ja 31 eralasteaeda (kokku 192).

Tabel 12. Alushariduse kättesaadavus õppeaastal 2013/2014[20]

Omavalitsus	Lapsi munitsipaal-lasteaedades	Munitsipaal-lasteaedu	Lapsi eralaste-aedades	Eralasteaedu	Kokku
Tallinn	22 590	131	1178	23	**23 768**
Harku	862	7	0	0	**862**
Jõelähtme	392	3	0	0	**392**
Kiili	306	1	0	0	**306**
Maardu	743	3	0	0	**743**
Rae	1 066	7	0	0	**1 066**
Saku	643	3	0	0	**643**
Saue linn	400	1	0	0	**400**
Saue vald	600	3	81	2	**681**
Viimsi	799	2	358	6	**1 157**
Kokku	**28 401**	**161**	**1 617**	**31**	**30 018**

Tabelis 13 on käsitletud kuni seitsme aastaste ja lasteaiaealiste vanuserühma (1,5–7aastased) suurust. Kuni seitsme aastaseid lapsi on linnapiirkonnas 52 234. Lasteaiaealiste laste arvu (kokku 40 280) saamiseks on arvesse võetud pooled ühe- ja seitsmeaastased (hinnanguliselt võiksid lasteaias käia u pooled üheaastastest, kuna pooleteise eluaastani ollakse kodus, ja u pooled seitsmeaastastest, kuna osad lähevad juba kooli). Võrreldes munitsipaallasteaedades käivate laste arvu vanuserühma koguarvuga, on näha, et lasteaiakoht on u 70,5% lastest. Kui võtta arvesse ka eralasteaiad, on kohti 74,5%. Optimaalseks võiks pidada lasteaiakoha olemasolu 75% lastest, s.o u 30 210 kohta (reaalselt soovib kohta keskmiselt u 50% sõimeealistest ning 80% nn aiaealistest lastest, ülejäänud eelistavad muid lahendusi). Arvestades, et munitsipaalkohti on praegu u 28 400, on linnapiirkonnas puudu u 1800 munitsipaallasteaiakohta.

Tabel 13. Vanuserühmade 0–7 ja 1,5–7 suurus linnapiirkonnas 2014. a[21]

Vanus	Kuni 7 aastaste laste arv (0-7)	Lasteaiaealiste laste arv (1,5-7)[22]
0	5 716	
1	6 206	3 103
2	6 537	6 537
3	6 977	6 977
4	6 833	6 833

[20] www.haridussilm.ee andmetel, 26.05.2014
[21] Rahvastikuregister
[22] Lasteaiaealisteks on arvestatud 50% 1aastastest ning 50% 7aastastest lastest.

5	6 971	6 971
6	6 724	6 724
7	6 270	3 135
Kokku	**52 234**	**40 280**

Tabelist 14 ilmneb, et arvestuslikule 75% lasteaiakohtadega kaetusele on lähedal Tallinn, Saue linn, Jõelähtme ja Saku vald. Maardul on lasteaiakohti suisa 84% lastest. Koos eralasteaedadega vastab lasteaiakohtade olemasolu nõudlusele veelgi paremini. Samas peab arvestama, et enam kui 1000 last käib Tallinna lasteaedades teistest tagamaa omavalitsustest (eelkõige Viimsi, Harku, Rae ja Saue vallast). Kõige vähem on kohti laste arvu kohta Viimsis (munitsipaallasteaiad katavad vaid u 42% vajadusest, koos eralasteaedadega 60%). Samuti on veidi suurem kohtade puudujääk Saue ja Harku vallas. Praegu on Raes lasteaiakohti puudu, kuid 2014. aastal rajati valda kaks uut lasteaeda (kokku u 400 uut kohta). Siiski jääb lasteaedade rajamise järgselt Rae valda jätkuvalt üle 200lapseline järjekord. 2016. aastal lõpevad Kiili vallal lepingud Uuesalus lasteaia filiaali pidamiseks ja moodullasteaedade rentimiseks, millega väheneb lasteaiakohtade arv 42 võrra.

Tabel 14. Lasteaiakohtade olemasolu 1,5–7aastastele lastele omavalitsuste kaupa 2014. a

	1,5–7aastaseid lapsi	**Lapsi munitsipaal-lasteaedades**	**Suhe**	**Munitsipaal + era**	**Suhe**	**Kohtade teoreetiline vajadus (75%)**	**Puudujääk munitsipaal-lasteaias[23]**
Tallinn	30 690	22 590	74%	23 768	77%	23 018	428
Harku	1 432	862	60%	862	60%	1 074	212
Jõelähtme	554	392	71%	392	71%	416	24
Kiili	445	306	69%	306	69%	334	28
Maardu	883	743	84%	743	84%	662	–
Rae	1 826	1 066	58%	1 066	58%	1370	304
Saku	908	643	71%	643	71%	681	38
Saue linn	554	400	72%	400	72%	416	16
Saue vald	1 071	600	56%	681	64%	803	203
Viimsi	1 917	799	42%	1157	60%	1 438	639
Kokku	**40 280**	**28 401**	**71%**	**30 018**	**75%**	**30 210**	**1 809**

Lisaks eelolevates tabelites välja toodud lasteaedadele on Harju maavalitsuse andmetel Tallinna linnapiirkonnas kokku enam kui 200 juriidilist isikut, kellel on õigus pakkuda lapsehoiuteenust. Neist u pooled on asutused ja pooled isikud, kes hoiavad lapsi oma kodus (üldiselt kuni 5 last). Lapsehoiuteenuse kasutajate reaalset arvu on keeruline prognoosida, kuna kõik tegevusloaga isikud ei tegutse selles valdkonnas ning pakkumine muutub pidevalt ning viimasel ajal pigem väheneb (mitu lapsehoidu on nõudluse vähenemise tõttu sulgemisel).

Strateegia koostamise raames tehtud intervjuude käigus selgitati välja ka nn reaalne lasteaiakohtade puudujääk omavalitsustes, mis on hinnanguliselt järgmine:

- ✓ Tallinn – u 1000 (eelkõige Pirita, Nõmme ja Kesklinn, samuti mõnedes Haabersti osades);

[23] Arvutus on matemaatiline ja üldistatud ega võta arvesse mitut olulist tegurit, nagu lasteaia asukoht, lapsevanemate eelistused, laste käimine teiste omavalitsuste lasteaedades, elanike erinev arv rahvastikuregistri ja Statistikaameti andmetel jne. Seega ei ole selle tabeli põhjal õige teha lõplikke järeldusi omavalitsuste kohta, küll aga annab see ülevaate piirkonna kui terviku praegusest teoreetilisest lasteaiakohtade puudujäägist.

- ✓ Viimsi – 500–600;
- ✓ Harku – 150–200;
- ✓ Saku – 100–120;
- ✓ Saue vald – u 120;
- ✓ Kiili – u 100;
- ✓ Saue linn – 60–70;
- ✓ Rae – 200;
- ✓ Jõelähtme, Maardu – pikemat järjekorda ei ole.

Tulenevalt eelnevast on linnapiirkonnas kokku puudu u 2200 lasteaiakohta, suurim on kohtade puudus Tallinnas ja Viimsis. Samas tõi Maardu linn välja, et kuigi faktiliselt linnas lasteaiajärjekorda ei ole, on lasteaeda vaja linnale kuuluvasse Muuga aedlinna, kus aga elab mitu tuhat Tallinna registris olevat elanikku.

Asjaolust, et rahvastikuprognoosi kohaselt väheneb lasteaiaealiste vanuserühma suurus järgneva 5–10 aasta jooksul tõenäoliselt vähemalt 10% ehk 4000 lapse võrra, saab järeldada, et antud perioodil ei ole uusi lasteaiakohti tarvis luua. Oluline on välja tuua, et ka suure sisserände stsenaariumi rakendumisel ei kasvaks lähima 5–7 aasta jooksul nõudlus lasteaiakohtade järele. Uute lasteaiakohtade loomine võib olla põhjendatud näiteks piirkondades, kus nõudlus on märkimisväärselt kasvanud, kuid teenus pole piisavalt kättesaadav, või mis asuvad logistiliselt väga heas asukohas.

Vahepealsel perioodil on lasteaiakohtade puudust võimalik lahendada, toetades eralasteaiakohti ja lapsehoiuteenust ja makstes "koduse mudilase" toetust. Kohtade puudujääki aitab leevendada ka moodullasteaedade kasutamine.

Üldharidus

7–18aastaste arv on perioodil 2005–2014 kahanenud, kuid kasvab rahvastikuprognoosi kohaselt järgnevatel aastatel jõudsalt. Kui praegu kuulub vanuserühma ligi 57 000 last, siis aastaks 2024 on see arv ligi 77 000. Seejärel hakkab vanuserühm uuesti kahanema, jäädes siiski ka paarikümne aasta pärast praegusest suuremaks.

Õppeaastal 2013/2014 õppis Tallinna linnapiirkonnas kokku 53 266 õpilast, sh nii põhikool kui ka gümnaasium (vt tabel 15). Võrreldes vanuserühma suurust, arvestamata kogu õpilaste arvu linnapiirkonna koolides ning piirkonnavälist õpilasrännet, on näha, et koolikohtade arv vastab 93,5%-le vanuserühma suurusest. Tabelist on näha, et Viimsis on vanuserühma kuuluvaid lapsi märksa enam kui seal koolis käivaid lapsi. See viitab kohapealsete kohtade puudujäägile, sama kehtib ka Saue valla, Rae ja Harku puhul. On selge, et lünga täidab peamiselt Tallinn, mis on eelkõige gümnaasiumihariduse puhul kõigile tagamaa omavalitsustele selge tõmbekeskus.

Tabel 15. Üldhariduse olukord õppeaastal 2013/2014

Omavalitsus	Koole[24]	7–18aastaseid lapsi[25]	Põhikooli-õpilasi[26]	Gümnaasiumi-õpilasi[27]	Kokku
Tallinn	91	43 337	33 599	9 559	43 158
Maardu	3	1 655	1 157	227	1 384
Saue linn	1	849	660	162	822
Harku	5	1 984	1 171	108	1 279
Jõelähtme	3	707	409	40	449
Kiili	1	770	544	51	595
Rae	4	2 048	1 530	153	1 683
Saku	3	1 383	991	112	1 103
Saue	3	1 477	800	0	800
Viimsi	3	2 699	1 797	196	1 993
Kokku	**117**	**56 909**	**42 658**	**10 608**	**53 266**

Rahvastikuprognoosi kohaselt suureneb kooliõpilaste arv järgneval kümnendil igal juhul kõigis omavalitsustes (va Maardu) enam kui 20%, püsides sellel tasemel kuni 2035. aastani. Eelkõige tähendab see suurt survet kodulähedastele põhikoolidele kiirelt kasvanud lähiomavalitsustes, aga ka nt Tallinna kesklinna populaarsetele koolidele.

Huviharidus

Õppeaastal 2012/2013 oli linnapiirkonnas kokku 282 huvikooli, kus õppis 49 249 õpilast 1092 õppekaval (vt tabel 16). Ootuspäraselt on kõige enam huvikoole Tallinnas, kus on ligi 250 huvikooli ning kokku 850 õppekava. Tagamaa omavalitsustest torkavad huvikoolide ja õppekavade arvu poolest positiivselt silma Viimsi vald ja Saue linn. Mitmes tagamaa omavalitsuses on aga vaid üks huvikool ning vähem kui 20 õppekava. Seega on tagamaa omavalitsuste lastele ja noortele oluline Tallinna huvikoolide kättesaadavus.

Tabel 16. Huvihariduse pakkumine omavalitsustes õppeaastal 2012/2013[28]

Omavalitsus	Huvikoole[29]	Õpilasi	Õppekavasid
Tallinn	247	44 541	851
Maardu	2	197	17
Saue linn	6	714	29
Harku	4	220	21
Jõelähtme	1	142	8
Kiili	1	263	24
Rae	5	694	15
Saku	1	157	19
Saue vald	3	1025	51
Viimsi	12	1296	57
Kokku	**282**	**49 249**	**1092**

[24] Sisaldab ka era- ja erikoole. Tallinnas on munitsipaalkoole 65 ja Harkus 4.
[25] Rahvastikuregister, 01.01.2014
[26] www.haridussilm.ee andmetel, 26.05.2014
[27] *Ibid.*
[28] www.haridussilm.ee andmetel, 28.06.2014
[29] Sh erahuvikoolid

2.2. Sotsiaalteenused

Sotsiaalvaldkonnas saab määratleda 12 teenust: lastekaitse, sotsiaalnõustamine, koduteenused, eluasemeteenused, hooldamine perekonnas, asenduskoduteenus, hooldamine hoolekandeasutuses, laste hoolekanne, puuetega isikute sotsiaalhoolekanne, eakate sotsiaalhoolekanne, vältimatu sotsiaalabi korraldamine ja täisealise isiku hooldus.

Omavalitsused osutavad enamikku sotsiaalteenustest, pakutavate teenuste ulatus ja kättesaadavus on optimaalsed. Küll aga on vajadus teenuste arendamise, sh uute hooldekodukohtade loomise ja puuetega inimestele suunatud teenuste järele. Samuti on omavalitsuste arengukavade kohaselt sagedane probleem ruumikitsikus, mis tulevikus võib vanemaealise elanikkonna kasvu tõttu pigem suureneda.

Peamised küsimused omavalitsustes[30]

Tallinna puhul on välja toodud, et sotsiaalne ebavõrdsus on pigem vähenenud. Siiski on elanikkonna kihistumine võrreldes näiteks Põhjamaade linnadega suur. Eriti on raskustes paljulapselised, töötute vanemate ja üksikvanemaga pered. Majanduskriisi mõjude leevendamisel on raskuskeskmes noorte tööpuudus, pikaajalised töötud ning toimetulekuraskustes isikud.

Maardu peamised arendusvajadused on sotsiaalvaldkonna töötajate täienduskoolitus, sotsiaalteenuste edasine arendamine ning nende kättesaadavuse suurendamine. Eraldi on arengukavas välja toodud ka pikaajaliste töötute rehabiliteerimise vajadus. Samuti nähakse vajadust parandada elanikkonna terviseteadlikkust.

Saue linnas on probleemiks tervishoiuteenuse osutajate ruumipuudus. Samuti on päevakeskusele tarvis uusi ruume ning küllaldaselt pole ka sotsiaalelupindu.

Erinevad sotsiaalhoolekande teenused on **Harku** vallas korraldatud pigem killustatult erinevate asutuste ja organisatsioonide poolt, seetõttu on lähiaastatel vaja rajada sotsiaalkeskus, mille kaudu pakkuda kompaktselt enamikke sotsiaalteenuseid erinevatele sihtgruppidele (eakate päevakeskus, erinevad nõustamisteenused, toitlustus vähekindlustatuile, varjupaiga teenus, puudega inimeste ja laste päevahoid, toimetulekuõpetus, isikliku abistaja teenused, teraapiate läbiviimine). Vallas puudub hooldekodu, teenust ostetakse küll sisse, kuid vajadus teenuse järele piirkonnas on suur. Puudust tuntakse ka sotsiaalelamupindade järgi. Vajadus on renoveerida perearstikeskus ning juurde võtta 1-2 perearsti (sh koduõendus).

Jõelähtmel vajavad arendamist esmajoones sotsiaalteenused. Vaja on sotsiaalelupindu ning laste ja puuetega inimeste päevahoidu. Samuti on tarvis koduõeteenust ning veel ühte perearsti Loo tervisekeskusesse.

Kiili vallas on üks sotsiaalseid probleeme kärgpered – aina enam lahendab kohus nt laste hooldusõiguse ja elukoha otsustusõiguse küsimusi, kaasates sellesse ka kohaliku omavalitsuse. Seoses õpilaste arvu pideva kasvuga on suurenenud ka erivajadustega õpilaste arv, kellest osa vajab teistmoodi keskkonda (nt märksa väiksemat klassikollektiivi). Samuti

[30] Rae ja Viimsi valla puhul ei olnud arengukavades midagi spetsiifilist välja toodud.

on juba pikka aega olnud nõudlus pikapäevarühma järele, mille loomist on takistanud esmajoones ruuminappus.

Saku vallas on vaja parandada puudega inimeste ligipääsu teenustele. Sarnaselt teiste Tallinna lähiümbruse omavalitsustega valitseb ka Sakus ruumipuudus – vaja on laiendada päevakeskust, saada juurde sotsiaalelupindu jms. Kolmas tegevussuund Saku vallas on teenuste arendamine – isiklik abistaja, tugiisik, avahooldussüsteem, võlanõustamine jms. Eraldi on välja toodud ka vajadus ehitada tervisekeskus esmatasandi arstiabi teenuse parendamiseks.

Saue vallas on valdkonna üks olulisemaid küsimusi sotsiaal- ja võlanõustamissüsteemi väljaarendamine, perenõustamise edasine arendamine, koduteenuste valikute laiendamine ning sotsiaalkeskuse rajamine.

Lisaks tõid **Rae** valla esindajad intervjuus välja, et vallas kasvab nõudlus hariduslike erivajadustega laste lasteaiakohtade järele, millele ei ole praeguseks lõplikku lahendust leitud.

Võttes aluseks omavalitsuste arengukavades välja toodud vajadused, võib eeldada, et koostöökohti on mitu. Peamised märksõnad on teenuste kättesaadavuse suurendamine (nt hooldamine hoolekandeasutuses, puuetega inimeste sotsiaalhoolekanne) ning hariduslike erivajadustega lapsed.

Kõik omavalitsused osutavad mingil määral esmatasandi tervishoiu teenuseid (perearst, apteek), nii mõneski on olemas ka hambaarst, päevakeskus jms (vt tabel 17).

Tabel 17. Omavalitsustes osutatavad sotsiaal- ja tervishoiuteenused[31]

Omavalitsus	Tervishoiuasutused
Maardu	✓ AS Kallavere Haigla ja polikliinik ✓ Perearstid ✓ Hambaarstid ✓ Loomakliinik ✓ Apteegid ✓ Maardu sotsiaalmaja (2 hoonet)
Saue linn	✓ Saue päevakeskus ✓ Saue perearstikeskus ✓ Hambaarstid ✓ Apteegid
Harku	✓ Eakate päevakeskus ✓ Harku perearstikeskus ✓ Tabasalu perearstikeskus ✓ Hambaarst ✓ Apteek ✓ Sotsiaaleluruumid
Jõelähtme	✓ OÜ Loo Tervisekeskus ✓ Kostivere perearstikeskus ✓ Apteegid
Kiili	✓ Kiili perearstikeskus ✓ Hambaarst ✓ Apteek

[31] Omavalitsuste veebilehed ja arengukavad. Tabel ei sisalda Tallinna andmeid, kuna seal on kõikvõimalikud teenuseosutajad olemas.

	✓ Sotsiaaleluruumid
Rae	✓ Rae hooldekodu ✓ Jüri tervisekeskus ✓ Perearstid ✓ Hambaarst ✓ Apteegid ✓ Sotsiaaleluruumid
Saku	✓ Saku päevakeskus ✓ Perearstikeskus ✓ Apteek
Saue vald	✓ Harku hooldekodu ✓ Nõlvaku sotsiaalmaja ✓ Laagri tervisekeskus ✓ Hambaarst ✓ Apteegid
Viimsi	✓ Erahaigla Fertilitas ✓ Rannapere Pansionaat AS ✓ Viimsi päevakeskus ✓ Randvere päevakeskus ✓ Rehabilitatsioonikeskus ✓ Apteegid ✓ Perearstid

Siiski on nt esmatasandi tervishoiu keskuste arendamine mitmes omavalitsuses lähiaastatel aktuaalne.

2.3. Töötus

Hinnates Tallinna linnapiirkonna majandust töötute osakaalu ja absoluutnumbrite põhjal, võib piirkonna omavalitsuste, Harju maakonna ja kogu Eesti puhul täheldada sarnast mustrit (vt joonis 10 ja lisa 1.2). Alates 2009. aastast suurenes töötute osakaal tööealise elanikkonna hulgas märgatavalt, alustades seejärel järkjärgulist vähenemist. Kõige enam tabas tööpuudus Maardu linna (2009. a oli 11,4% tööealisest elanikkonnast töötud), kõige vähem Viimsi valda ja Saue linna (3,7%). Keskmiselt on piirkonna töötute osakaal jäänud alla maakonna ja Eesti keskmise.

Absoluutnumbrites oli piirkonnas 2014. a alguses kokku 10 770 töötut, sh Tallinnas 9125. Seega võib üldistatult väita, et Tallinna lähiomavalitsustes vaba tööjõudu peaaegu pole.

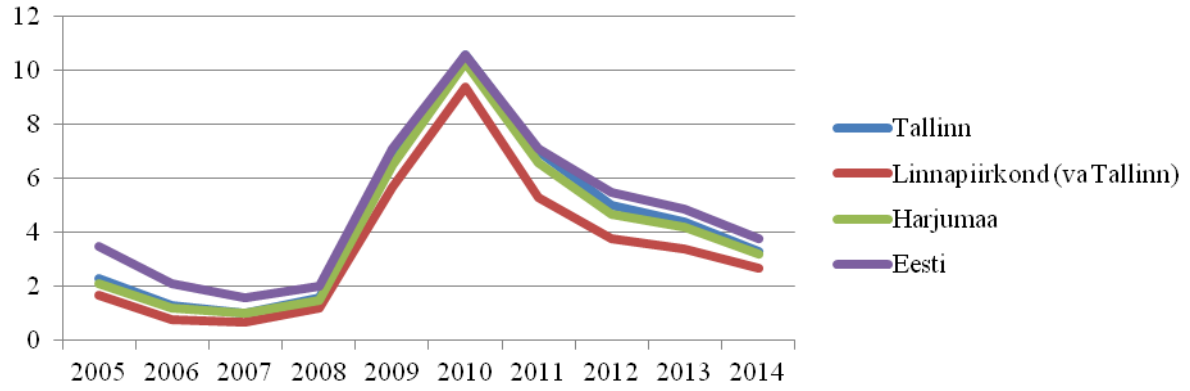

Joonis 10. Töötute osakaal tööjõust[32]

[32] Töötukassa (andmed on toodud aprilli lõpu seisuga, et võrrelda neid kõige uuemate saadaolevate andmetega), rahvastikuregister, 2014

3. Majandus ja ettevõtluse areng

3.1. Omavalitsuste rahalised vahendid

Tulumaksu laekumine elaniku kohta on linnapiirkonna omavalitsustes järjepanu tõusnud, va majanduslanguse perioodil 2009–2010 (vt joonis 11). Laekumise tipphetk jäi enamasti aastasse 2008, aastaks 2013 ei olnud veel toonane tase taastunud.

Kõige suurem on tulumaksu laekumine elaniku kohta (üle 800 euro aastal 2013) Harku, Kiili, Rae, Saue ja Viimsi vallas. Teise rühma (üle 700 euro elaniku kohta) moodustavad Saue linn, Jõelähtme ja Saku. Tallinna ja Maardu puhul on maksulaekumine linnapiirkonna omavalitsustest väikseim (vastavalt 621 ja 519 eurot inimese kohta). Seega viitab maksulaekumine küllalt suurtele erinevustele linnapiirkonna sees. Keskmiselt ületab maksulaekumine elaniku kohta Tallinna linnapiirkonnas nii maakonna kui ka Eesti riigi keskmist. Viimase puhul on vahe enam kui 100 eurot elaniku kohta.

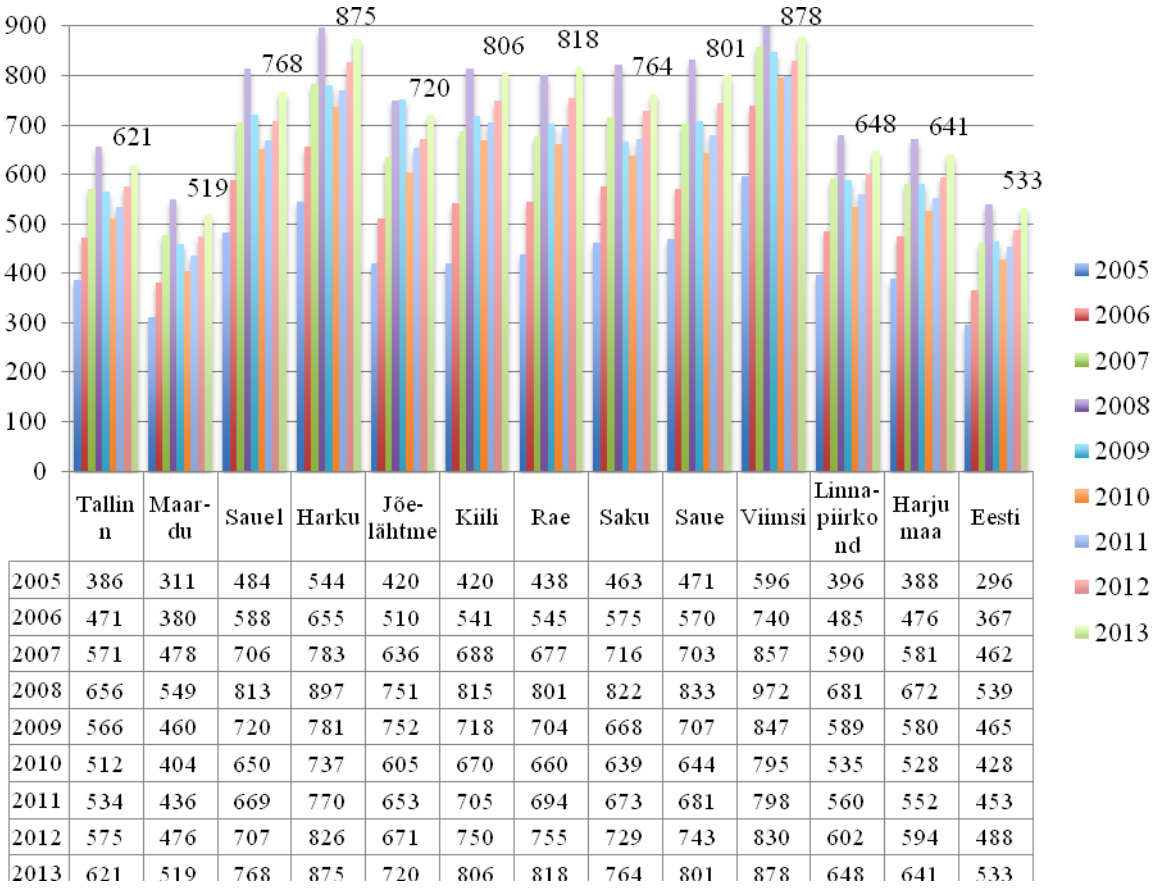

	Tallinn	Maardu	Saue l	Harku	Jõelähtme	Kiili	Rae	Saku	Saue	Viimsi	Linnapiirkond	Harjumaa	Eesti
2005	386	311	484	544	420	420	438	463	471	596	396	388	296
2006	471	380	588	655	510	541	545	575	570	740	485	476	367
2007	571	478	706	783	636	688	677	716	703	857	590	581	462
2008	656	549	813	897	751	815	801	822	833	972	681	672	539
2009	566	460	720	781	752	718	704	668	707	847	589	580	465
2010	512	404	650	737	605	670	660	639	644	795	535	528	428
2011	534	436	669	770	653	705	694	673	681	798	560	552	453
2012	575	476	707	826	671	750	755	729	743	830	602	594	488
2013	621	519	768	875	720	806	818	764	801	878	648	641	533

Joonis 11. Tulumaksu laekumine elaniku kohta perioodil 2005–2013[33]

Samas ületavad kõik linnapiirkonna omavalitsused, v.a Maardu näitajate poolest Eesti keskmist (vt joonis 12). Keskmiselt ületab linnapiirkonna, v.a Tallinn tulumaksu laekumine elaniku kohta Eesti keskmist 44% võrra.

[33] Rahvastikuregister, rahandusministeerium, 2013

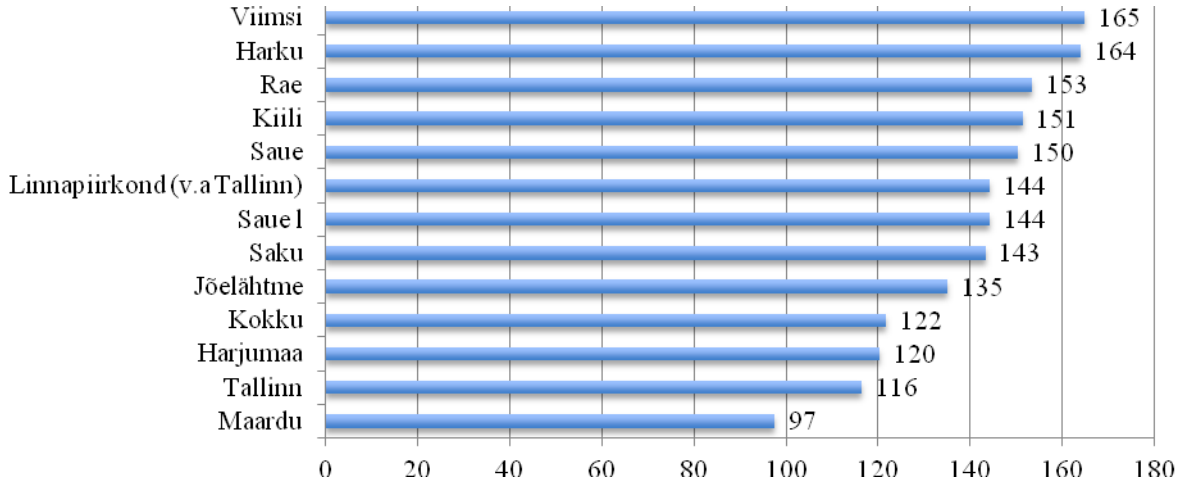

Joonis 12. Tulumaksu laekumine elaniku kohta võrreldes Eesti keskmisega aastal 2013; Eesti keskmine = 100%[34]

Omavalitsuste netovõlakoormus on varieeruv: Viimsi (aastal 2012 oli see 103%) ja Kiili (107%) olid oma laenuvõimekuse 2012. aasta seisuga ammendanud, teistel jääb see 30–40% kanti. Leidub ka neid, kellel 2012. a seisuga võlgu ei olnud – Saue linn ja Rae vald. Samas on teada, et nt Rae vald teeb 2014. aastal suuri investeeringuid, kaasates ka võõrkapitali. Seega võib öelda, et enamikul piirkonna omavalitsustest on uute laenude võtmiseks teatav võimekus olemas, kuid see pole enamasti väga suur (vt tabel 18).

Tabel 18. Omavalitsuste netovõlakoormus 2008–2012 protsentides[35]

Omavalitsus	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Maardu	33	29	35	28	26	24	22	11
Saue linn	23	7	0	0	0	0	0	0
Tallinn	32	26	33	45	60	56	50	45
Harku	53	19	54	61	58	53	43	36
Jõelähtme	14	0	0	7	39	34	35	28
Kiili	130	142	200	164	162	148	125	107
Rae	0	23	0	0	0	0	0	0
Saku	19	2	0	44	36	23	32	41
Saue vald	69	74	76	56	56	50	38	43
Viimsi	0	92	112	92	140	131	115	103
Harjumaa	30	29	35	44	58	55	48	44
Eesti	25	25	27	34	45	43	39	37

3.2. Linnapiirkonna ettevõtluse üldiseloomustus

Harjumaal paiknevad enam kui pooled Eesti statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted[36] (vt lisa 1.3). Neist ligi 95% paikneb Tallinna linnapiirkonnas, millest omakorda 84% on registreeritud Tallinna linna. Esindatud on kõik ettevõtlusalad.

[34] *Ibid.*
[35] Rahandusministeerium, 2013
[36] Majanduslikult aktiivsete üksuste (äriühingud, füüsilisest isikust ettevõtjad, asutused, mittetulundusühingud) kogum, mida Statistikaamet kasutab majandusstatistika üldkogumina.

Valdavalt on linnapiirkonnas esindatud mikroettevõtted, suurettevõtteid asub kõige enam Tallinnas (vt tabel 19). Tagamaa omavalitsustest eristub selgelt Rae vald, kus paikneb teistest Tallinna lähiomavalitsustest enam suuri ja keskmise suurusega ettevõtteid. Viimaseid on keskmisest enam ka Maardus. Enam kui 50 töötajaga ettevõtteid pole Kiili vallas.

Tabel 19. Ettevõtted töötajate arvu alusel aastal 2013[37]

Omavalitsus	**Ettevõtteid kokku**	**Ettevõtete arv, kus on töötajaid**			
		vähem kui 10	**10–49**	**50–249**	**250 ja enam**
Tallinn	48 155	44 906	2 613	537	99
Maardu	982	879	84	18	1
Saue linn	575	525	40	9	1
Harku	1 405	1 343	56	6	0
Jõelähtme	489	456	27	5	1
Kiili	463	448	15	0	0
Rae	1 596	1 427	124	39	6
Saku	904	832	57	11	4
Saue vald	929	870	48	8	3
Viimsi	1 959	1 872	75	10	2
Kokku	**57 457**	**53 558**	**3 139**	**643**	**117**
Harjumaa	*60 759*	*56 680*	*3 277*	*679*	*123*
Eesti	*112 760*	*105 659*	*5 793*	*1 126*	*182*

Nii kogu Eestis, Harjumaal kui ka Tallinna linnapiirkonnas on majanduslikult aktiivsete ettevõtete[38] arv perioodil 2005–2011 kasvanud (vt tabel 20), seejuures ei vähenenud ettevõtete arv ka majanduskriisi ajal. Suurimat aktiivsuse kasvu võib täheldada Raes (üle kolme korra), samuti paistavad silma Kiili, Saue, Harku ja Viimsi vald.

Tabel 20. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv[39]

Oma-valitsus	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**Muutus**	
								arv	%
Tallinn	26 512	28 644	29 462	29 628	30 510	31 993	34 307	7795	29,4
Maardu	577	657	643	628	643	718	742	165	28,6
Saue linn	313	360	367	391	417	432	468	155	49,5
Harku	529	678	702	742	858	949	1 045	516	97,5
Jõelähtme	212	267	286	287	305	333	359	147	69,3
Kiili	139	181	221	263	283	314	348	209	150,4
Rae	400	562	737	869	985	1 080	1 230	830	207,5
Saku	348	415	475	504	534	588	657	309	88,8
Saue vald	350	415	481	532	581	631	694	344	98,3
Viimsi	851	988	1 367	1 195	1 332	1 414	1 565	714	83,9
Kokku	**30 231**	**33 167**	**34 741**	**35 039**	**36 448**	**38 452**	**41 415**	**11 184**	**37**
Harjumaa	*31 546*	*34 675*	*36 345*	*36 703*	*38 188*	*40 243*	*43 380*	*11 834*	*37,5*
Eesti	*50 705*	*56 139*	*58 895*	*59 677*	*61 863*	*65 032*	*69 733*	*19 028*	*37,5*

[37] Statistikaamet
[38] Ettevõtted, kel toimub majandustegevus (töötajad ja käive).
[39] Statistikaamet. 2012. aastast uuemad andmed ei ole kättesaadavad.

Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid 1000 elaniku kohta oli 2012. a enim Rae vallas (vt joonis 13). Kõikides piirkonna omavalitsustes peale Maardu ületab see näitaja Eesti keskmist (51 majanduslikult aktiivset ettevõtet 1000 elaniku kohta) märkimisväärselt.

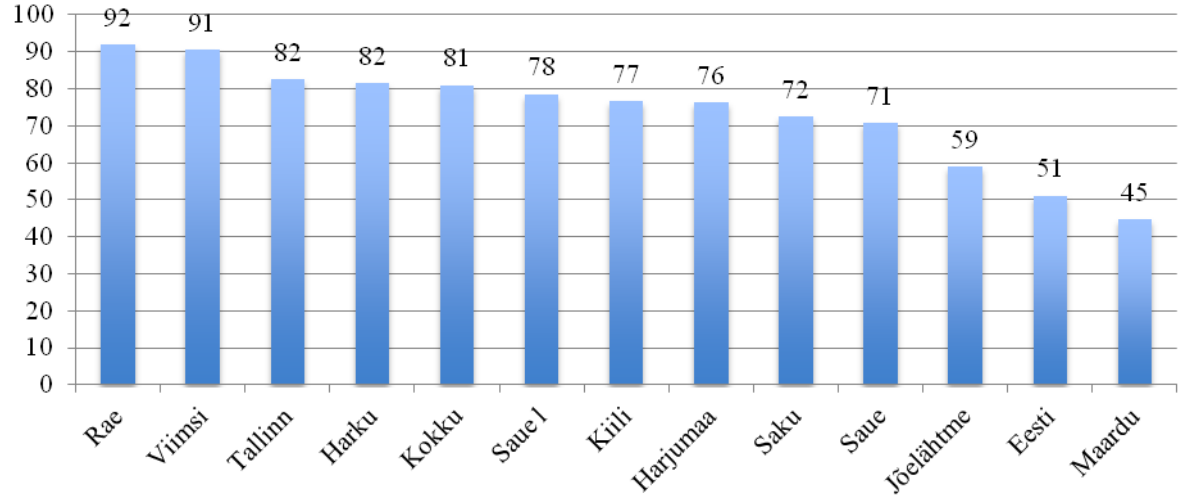

Joonis 13. Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid 1000 elaniku kohta aastal 2012[40]

Piirkonna keskmine brutokuupalk on Eesti keskmisest märgatavalt kõrgem, va Maardus (vt tabel 21). Kõrgeimat keskmist brutopalka teenisid 2012. a Viimsi elanikud (1228 eurot kuus), madalaimat Maardu omad (766 eurot kuus). Viimase kaheksa aastaga on keskmine palk tõusnud enam kui 50%, va Viimsis, kus kasv on olnud paar protsenti väiksem.

Tabel 21. Keskmine brutokuupalk 2005–2012 eurodes[41]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Muutus	
									€	%
Tallinn	572	658	789	893	859	847	847	928	356	62,3
Maardu	454	531	640	726	698	685	717	766	311	68,5
Saue linn	680	782	920	1042	997	958	993	1054	374	55,1
Harku	751	860	1026	1158	1104	1086	1124	1185	434	57,9
Jõelähtme	608	699	846	965	912	918	949	990	382	62,9
Kiili	644	774	957	1087	1030	1003	1042	1092	448	69,6
Rae	637	751	911	1047	1007	1002	1045	1120	483	75,8
Saku	681	776	928	1052	991	957	997	1067	386	56,7
Saue vald	693	787	938	1068	1003	995	1057	1117	424	61,1
Viimsi	825	939	1089	1244	1174	1161	1188	1228	402	48,8
Harjumaa	*577*	*666*	*801*	*909*	*873*	*862*	*862*	*946*	*369*	*64*
Eesti	*502*	*582*	*705*	*806*	*771*	*767*	*798*	*844*	*343*	*68,3*

3.3. Ettevõtlus omavalitsustes[42]

Tallinnas luuakse peaaegu pool Eesti SKTst. Majandusarengule on märkimisväärselt kaasa aidanud välisinvesteeringud. Ettevõtluse struktuuris domineerivad hulgi- ja jaekaubandusettevõtted (u viiendik). Tegevusaladena järgnevad kutse-, teadus- ja tehnikaala ning ehitusettevõtlus.

[40] Arvutused Statistikaameti andmete põhjal. 2011. aastast uuemad andmed ei ole kättesaadavad.
[41] Statistikaamet
[42] Info pärineb omavalitsuste arengukavadest.

Ettevõtetel on tulenevalt väljarändest ja konkurentsist kõrgema palgatasemega riikidega keeruline leida oskustöölisi ja insener-tehnilist personali.

Viimase kümne aasta jooksul on Tallinna linnaruumi muutnud atraktiivsemaks paljude uusehitiste rajamine (pangad, kaubanduskeskused, büroohooned, korterelamud, vabaajakeskused, spordirajatised ja kultuuriobjektid), Tallinna äripiirkonna väljaarendamine ning vanade majade korrastamine ja renoveerimine. Intensiivistunud on maakasutus kesklinnas ja linna peamiste magistraalteede vööndites. Samas on linnaruumis ulatuslikke maa-alasid, mis on siiani alakasutatud ja heakorrastamata. Tallinnal tuleb jätkuvalt teha jõupingutusi, et saada riigilt maid munitsipaalomandisse ning hoogustada vabade maade kasutuselevõttu.

Märkimisväärselt on linna ilmet, elanike liikumist ja ligipääsu parandanud taristu korrastamine ja uute tänavate ehitamine, näiteks Tartu maantee läbimurre. Hoolimata taristu rajamisest ja investeeringutest, mille eesmärk on parandada linnaruumi kättesaadavust, on tööstus- ja laomajandusettevõtted liikunud linnast välja. Koos sellega on lähivaldadesse kolinud ka suur hulk väiksemat kvalifikatsiooni nõudvaid ja odavamaid (tootmis)töökohti.

Maardu on olemuselt tööstuslinn ja arenev logistikakeskus. Majandustegevuses domineerivad hulgi- ja jaekaubandus, veondus ja laondus, ehitus ja töötlev tööstus. Suuremad tööandjad on Eesti suurim kaubasadam Muuga, AS DBT, AS VOPAK E.O.S. Mõnevõrra tagasihoidlikumalt on arenenud teenindussfäär, mille järele on kohalikel elanikel üha kasvav vajadus.

Saue linnas on enim esindatud hulgi- ja jaekaubandus, kutse-, teadus- ja tehnikategevus ning töötlev tööstus. Viimasest tulenevalt peetakse oluliseks ka uute äri- ja tööstusmaade kavandamist (Pärnu mnt äärne ala). Linna keskusest on kavas kujundada intensiivsema teenindusega avalik ruum.

Suurimad ettevõtted on AS Paulig Baltic, AS Toode, AS Fors MW ja AS Sami.

Harku vallas tegutsevad ettevõtted peamiselt hulgi- ja jaekaubanduse, kutse-, teadus- ja tehnikaalade, ehituse ja töötleva tööstuse valdkonnas. Ettevõtluse seisukohalt peetakse oluliseks Vääna-Jõesuu väljaarendamist turismipiirkonnana ning soodsa ettevõtluskeskkonna kujundamist.

Jõelähtme valla majandustegevuses domineerivad jae- ja hulgikaubanduse, samuti ehitus- ning teenindusettevõtted. Vald peab perspektiivseks Tallinna-Peterburi maantee äärse teenindus- ja kaubandusettevõtluse arendamist.

Suurim ettevõtlusvaldkonna mõjutaja on ASile Tallinna Sadam kuuluv Muuga sadam, mis on Eesti suurim kaubasadam. Lähiaastatel on kavandatud mitu arendusprojekti, nt tööstuspargi ja sadama idaosa laiendamine, uute kaide ning terminalide rajamine.

Kiili vallas domineerivad hulgi- ja jaekaubanduses, kutse-, teadus- ja tehnikaalal, ehituses ja töötlevas tööstuses tegutsevad ettevõtted. Ettevõtluskeskkonda soosib logistiliselt hea asukoht Tallinna lähedal. Peamiselt nähakse vajadust ettevõtluseks vajaliku taristu korrastamise ning tehnopargiks sobivate, valmis taristuga kruntide järele.

Rae valla asend on ettevõtluse arendamiseks soodne. Peamised äri- ja tootmispinnad asuvad valda läbivate magistraalteede Tallinna-Tartu mnt ja Tallinna ringtee ääres. Valla arengukava näeb ette äri- ja tootmismaade edasise arendamise magistraalteede liitumispunkti, Jüri alevikku ning selle kõrval asuvatele aladele. Tootmise arendamist kavandatakse samuti Soodevahe küla tööstuspiirkonda. Valla lõunaosas on äri- ja tootmismaad planeeritud vaid Vaida aleviku ümbrusesse.

Viimastel aastatel on ettevõtete hulk kasvanud kõikidel tegevusaladel, va põllumajandus. Protsentuaalselt on enim lisandunud ettevõtteid kutse- ja teadustegevuse, kunsti, meelelahutuse ning hariduse valdkonnas.

Et enamiku Rae valla inimeste töökohad asuvad Tallinnas ja paljude Tallinna inimeste töökohad Rae vallas (nt Kalevis, ABBs ja Würthis), on tööalane pendelränne Rae ja Tallinna vahel aktiivne. Peamiste tööandjate seas on tegevusaladest esikohal töötlev tööstus ning hulgi- ja jaekaubandus.

Sarnaselt teiste Tallinna lähipiirkondade omavalitsustega toetab ka **Saku** puhul ettevõtlust pealinna lähedus. Ettevõtlus on vallas mitmekesine (valdkondadest domineerivad hulgi- ja jaekaubandus, kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus, ehitus ja töötlev tööstus), arenevad ettevõtluspiirkonnad on Tänassilma tehnopark ja Jälgimäe.

Saue vallas on peamised tegevusalad hulgi- ja jaekaubandus, kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus, ehitus ja töötlev tööstus. Üldplaneeringus on ette nähtud mitu kompaktset tööstusparki ja tootmisala: Vatsla, Laagri, Harku, Alliku, Tallinna-Pärnu maantee ja Tallinna-Paldiski raudteejaama vaheline tootmisala, Koppelmaa, Ääsmäe, Kiia, Jõgisoo ja Tuula.

Viimsi valla ettevõtluses on traditsiooniliselt tähtis osa sadamatel. Muuga kauba- ja reisisadam on üks suuremaid Läänemeres. Samuti on valla ettevõtlust läbi aegade iseloomustanud kalatööstus ja lillekasvatus. Praegusajal arenevad hoogsalt mitmesugused kaubandus- ja teenindusfirmad.

Elanike tööhõivet mõjutab tihe seotus Tallinnaga, samuti vähene sõltuvus üksikutest suurtest tööandjatest. Peamised tööandjad on ettevõtted, mis tegutsevad kutse-, teadus- ja tehnikaalal, hulgi- ja jaekaubanduses ning ehituses.

3.4. Tööalane pendelränne

Tööalane pendelränne on tänapäeval elanike seisukohast tavaliseks muutunud, omavalitsusi mõjutab see aga transpordi ja teede ning maksulaekumisega seoses.

Pendelrännet uurides on võimalik mobiilpositsioneerimise abil määrata elukoha ja tööaja ankurpunktide arvud, nagu seda tehti regionaalses pendelrändeuuringus[43]. Enamasti on tööaja

[43] Ankurpunktide mudeli arvutamise lähtekoht on, et inimese viibimine mingis kohas annab sellele kohale tähenduse tema tegevusruumis. Teisisõnu, mida olulisem on koht, seda rohkem inimene selles kohas aega veedab. Seega igapäevastes ankurpunktides (elukoht, töökoht/kool) veedetakse summaarselt kõige rohkem aega. Teine lähtekoht ankurpunktide mudelis on, et inimese mingis kohas viibitav aeg on otseselt seotud tema teoreetiliselt tehtavate kõnetoimingute arvuga selles kohas. Teisisõnu, mida rohkem inimene selles kohas viibib, seda rohkem sooritab ta seal tõenäoliselt kõnetoiminguid. Neid kahte lähtekohta aluseks võttes on mudelis eeldatud, et igapäevastes ankurpunktides tehakse kõige rohkem ja juhuslikes kohtades kõige vähem

ankurpunktid (punktid, mis hõlmavad kõiki regulaarseid päevaseid tegevusi, sh kooliskäimist) ülekaalus linnades ja elukohapunktid maapiirkondades.

Uuring näitab, et Tallinna linnapiirkonna omavalitsused on üldiselt enam elu- kui töökoht (va Rae vald ja Maardu linn), seega töötab arvestatav osa inimestest väljaspool koduomavalitsust. Piirkonna vaieldamatu tõmbekeskus on Tallinn (vt joonis 14 ja tabel 22).

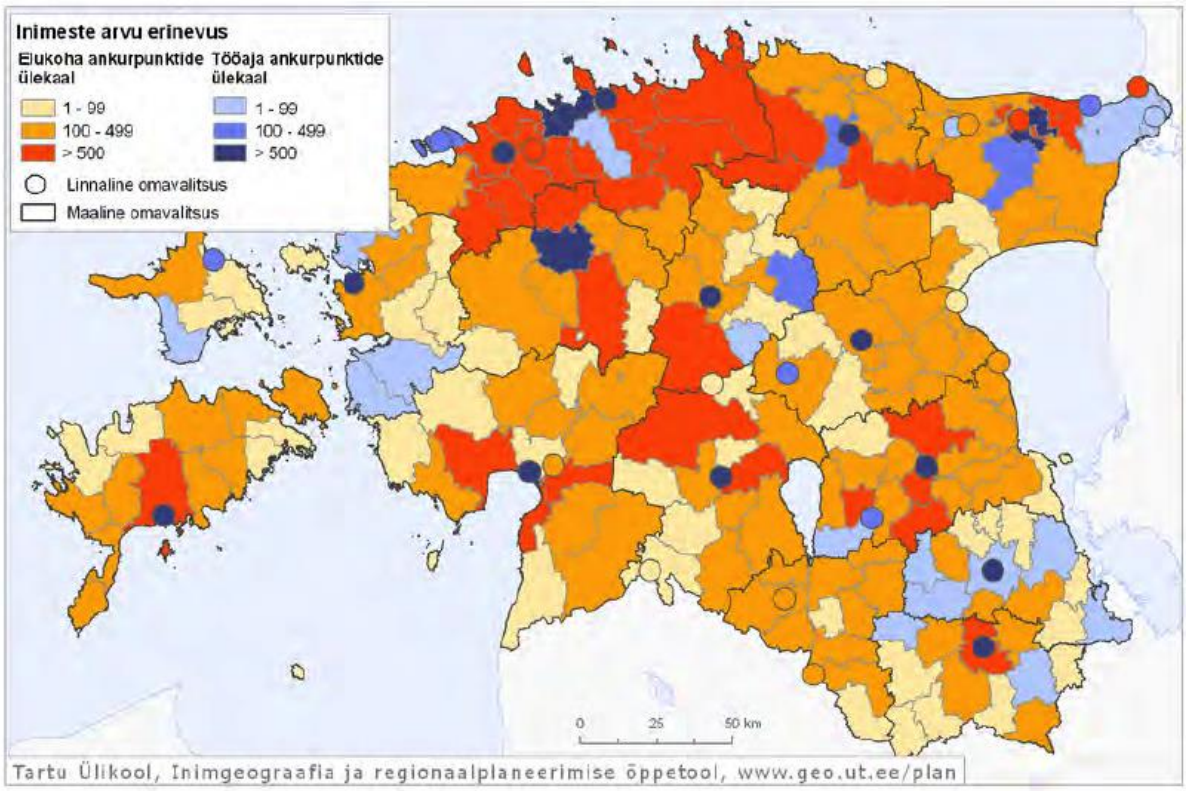

Joonis 14. Inimeste arvu erinevus Eesti omavalitsustes lähtuvalt elukoha ja tööaja ankurpunktide ülekaalust[44]

Tabel 22. 20 omavalitsust, kus on elukoha ja tööaja ankurpunkti vahel liikujate arv suurim[45]

Elukoha ankurpunkti omavalitsus	**Tööaja ankurpunkti omavalitsus**	**Inimesi**
Viimsi vald	*Tallinna linn*	*10 270*
Harku vald	*Tallinna linn*	*9413*
Rae vald	*Tallinna linn*	*8118*
Kohtla-Järve linn	Jõhvi vald	6491
Tallinna linn	*Rae vald*	*5954*
Saue vald	*Tallinna linn*	*5737*
Tallinna linn	*Viimsi vald*	*4358*
Tallinna linn	*Maardu linn*	*4218*
Maardu linn	*Tallinna linn*	*4030*
Jõelähtme vald	*Tallinna linn*	*3854*
Saku vald	*Tallinna linn*	*3831*
Jõhvi vald	Kohtla-Järve linn	3680
Tallinna linn	*Saue vald*	*3570*
Tallinna linn	*Harku vald*	*3540*

kõnetoiminguid. Ankurpunktide mudel võimaldab määrata igale inimesele iga kuu kohta eraldi regulaarselt külastatavad kohad ning nendest eristada elukoha, tööaja ning vaba aja ankurpunktid (Ahas *et al* 2010).

[44] Ahas *et al*, 2010

[45] *Ibid.*

Tartu vald	Tartu linn	3112
Saue linn	*Tallinna linn*	*2999*
Ülenurme vald	Tartu linn	2991
Kiili vald	*Tallinna linn*	*2906*
Kohila vald	Tallinna linn	2553
Kuusalu vald	Tallinna linn	2517

4. Keskkonnaseisund ja transport

4.1. Keskkonnaseisund

Tallinna linnapiirkonna keskkonnaseisundit võib üldjoontes pidada heaks. Saasteainete kontsentratsioon õhus jääb märkimisväärselt alla normi. Jooniselt 15 (vasakul) on näha, et vääveldioksiidi tase on läbivalt jäänud alla 5 µg/m³, peenosakeste tase alla 25 ja lämmastikdioksiidi tase alla 30, s.o kuni 10% lubatud piirnormist. Sama kehtib süsinikdioksiidi kohta (vt joonis 15, paremal) – selle sisaldus õhus jääb suuresti alla lubatud maksimumi.

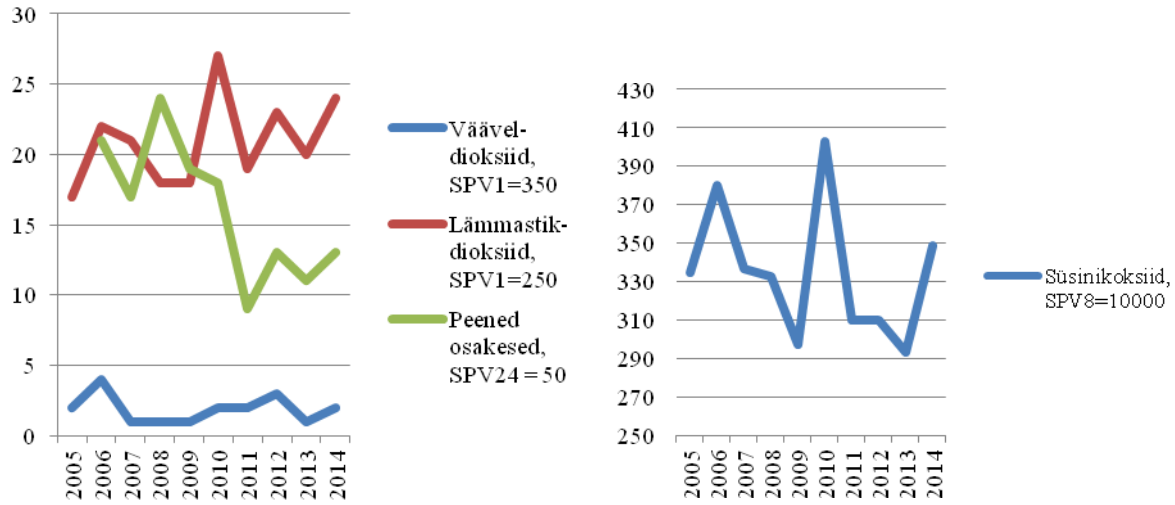

Joonis 15. Saasteainete keskmine sisaldus Tallinna õhus µg/m³[46]

Aasta-aastalt on vähenenud saasteainete hulk sademetes (vt joonis 16). Küll aga kõigub pH väljaspool normi (vahemik 5,6–6,1), olles 2009. aastal pisut aluseline ning järgnevatel normist veidi happelisem.

[46] Statistikaamet, 2014. Mõõtetulemused on välja toodud jaanuari seisuga. SPV on saastatuse taseme piirväärtus. Enne 2005. aastat oli vääveldioksiidi puhul SPV piirväärtus 500, lämmastikdioksiidi puhul 300. Näidatud on keskmine saasteainete sisaldus µg/m³.

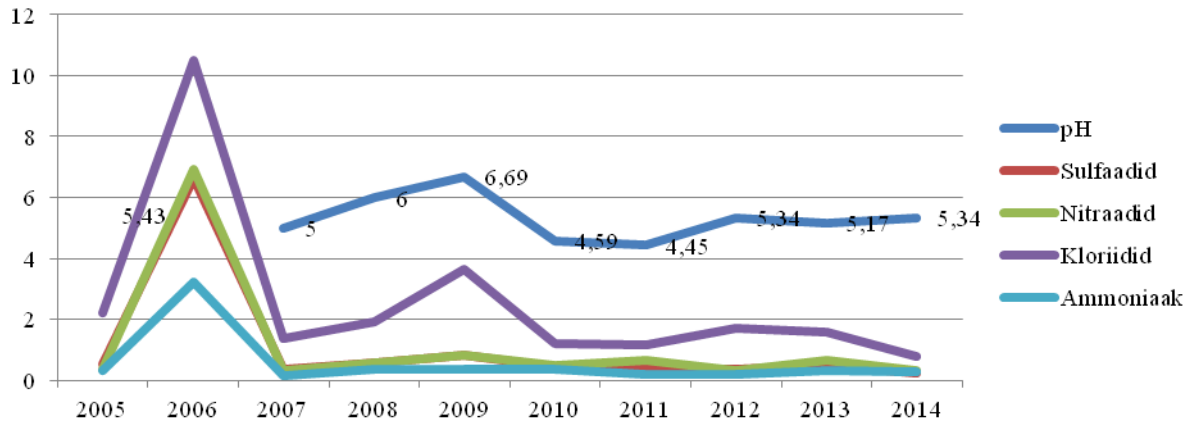

Joonis 16. Saasteained Tallinna sademetes mg/l[47]

Gammadoosi kiirgused jäävad samuti lubatu piiridesse (vt joonis 17). Mõõtevõrgu keskmine gammakiirgus on 100 Sv/h, Eestis mõõdetud maksimaalne kiirgusfoon oli 2008. aastal 88 Sv/h. Keskmine on jäänud sellest aga umbes kümne siiverti võrra madalamale.

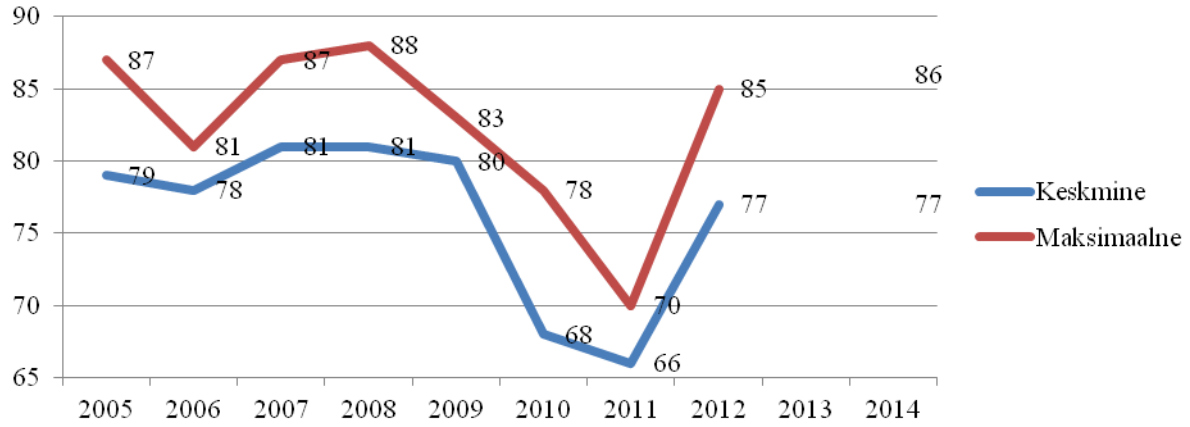

Joonis 17. Keskmine ja maksimaalne gammadoosi kiirgus Tallinnas Sv/h[48]

Põhja-Eestit, eelkõige Tallinna lähiümbrust loetakse suure radooniriskiga alade hulka kuuluvaks[49]. Siin avanevad uraanirikkad diktüoneemakilt, fosforiit ja oobolusliivakivi ning pinnases esineb rohkesti nende kivimite fragmente. Enamik Tallinna linnapiirkonnast on suure (150–250 kBq/m^3) või eriti suure (> 250 kBq/m^3) radoonisisaldusega ala[50].

4.2. Transport

Mootorsõidukite hulk on pärast langust 2008. a järk-järgult kasvanud, suurendades märkimisväärselt liiklustihedust Tallinnas ja selle lähiümbruses (vt joonis 18). See on Eesti

[47] Statistikaamet, 2014. Mõõtetulemused on välja toodud jaanuari seisuga. pH iseloomustab keskkonna happelisust, normaalne vahemik on 5,6–6,1. Ammoniaak on NH_4+ iooni sisaldus sademetes (põhjustab happelisust), kloriidid on soolhapped, mis näitavad sademetes sisalduva Cl- iooni hulka, nitraadid on lämmastikhappe soolad, näitavad sademetes sisalduva NO_3- iooni hulka, sulfaadid on väävelhappe soolad, näitavad sademetes sisalduva SO_4- iooni hulka.

[48] Statistikaamet, 2014. Mõõtetulemused on välja toodud jaanuari seisuga. Gammakiirgus on kiirgus, mille moodustavad väga suure energiaga footonid, mis eralduvad ebastabiilsest aatomituumast. Ainet läbides põhjustab gammakiirgus, eelkõige elektronidega kokku puutudes, aatomite ionisatsiooni. Looduslik foon jääb Eestis enamasti alla 300 nSv/h. Mõõtevõrgu keskmine gammakiirgus on alla 100 Sv/h.

[49] Esialgne Eesti radooniriski kaart, Keskkonnaministeerium, 2004

[50] Harjumaa radooniriski kaart, Keskkonnaministeerium, 2004

kõige tihedama liiklusega piirkond (põhimaanteedel on liiklussagedus 8897 autot 1 km kohta). Enim on hõivatud teed Jõelähtme, Rae, Viimsi, Tabasalu ja Keila suunal. Tippajal on Tabasalu suunal mõõdetud enam kui 30 000 autot ööpäevas.

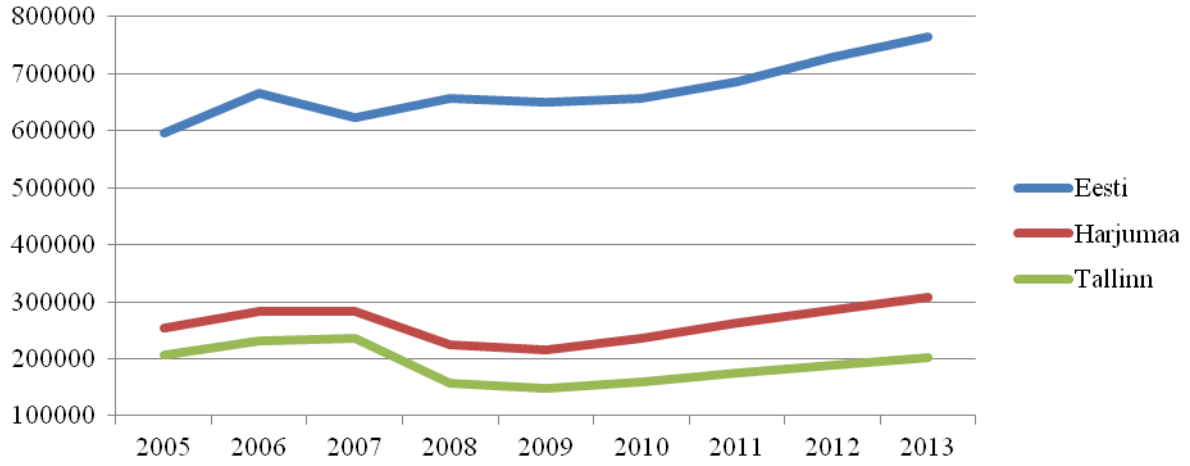

Joonis 18. Registreeritud mootorsõidukite arv[51]

Muret tekitav on asjaolu, et inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on viimastel aastatel kasvanud (vt joonis 19 ja lisa 1.4). Enim kasvas inimkannatanutega õnnetuste arv perioodil 2010–2011 ning õnneks vähenes seejärel taas. 2013. aastal moodustasid Harjumaal aset leidnud õnnetused kõikidest õnnetustest u 41%, õnnetused Tallinnas aga maakonna omadest u 73%. Seega leiab ligikaudu kolmveerand maakonna kannatanutega õnnetustest aset Tallinnas.

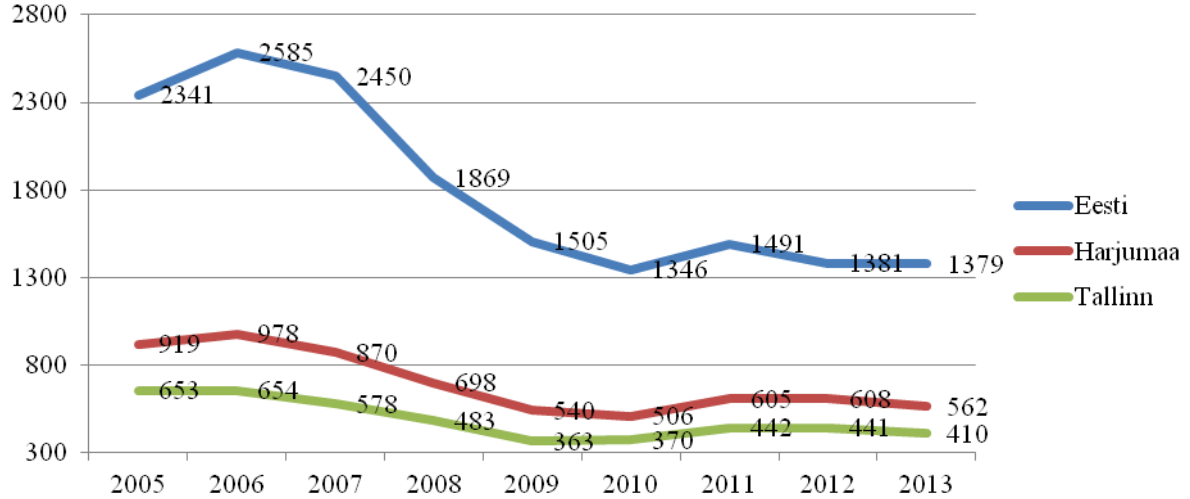

Joonis 19. Inimkannatanuga liiklusõnnetuste arv[52]

Kasvanud on otsasõidud jalakäijatele ning kokkupõrked jalgratastega (vt joonis 19 ja lisa 4). Eriti torkab silma otsasõitude järsk kasv 2013. aastal.

2013. aastal moodustasid Harjumaal tehtud otsasõidud u 54% kõikidest õnnetustest. Tallinna osakaal Harjumaal tehtud otsasõitudest moodustas aga u 92%. Tagamaa omavalitsuste õnnetuste arv on olnud tagasihoidlik (vt lisa 1.4).

[51] Statistikaamet, 2014
[52] Maanteeamet, 2014

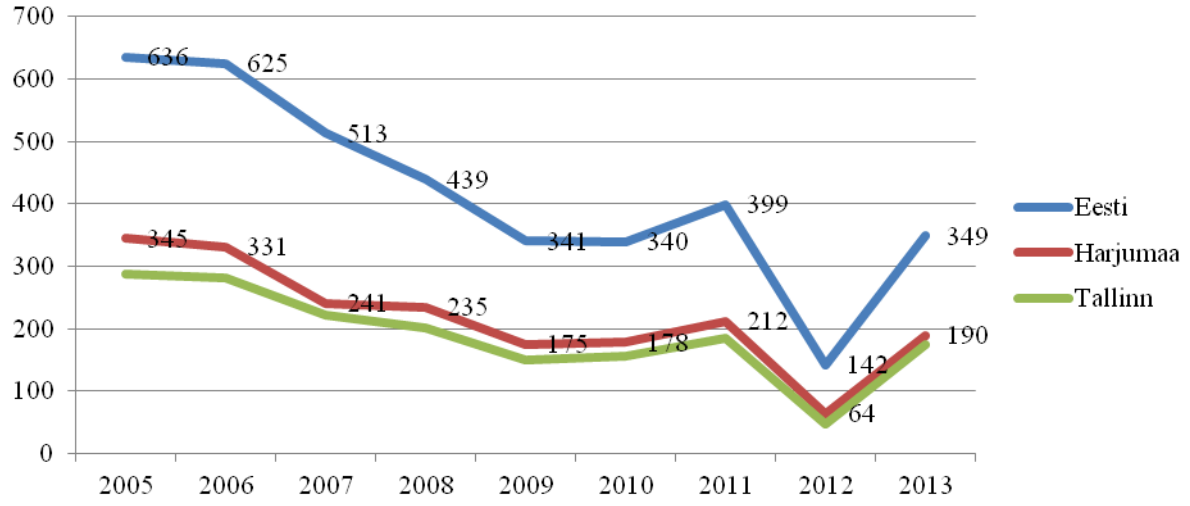

Joonis 20. Otsasõidud jalakäijale[53]

2012. aastal suurenesid hüppeliselt (204 võrra) otsasõidud jalgrattale (vt joonis 21). Samasugune trend on ka Harjumaal ning pealinnas. Ka selles valdkonnas moodustavad Tallinnas toimunud õnnetused suurema osa maakonna omadest ning tagamaal toimunud õnnetuste arv on väike (vt lisa 1.4).

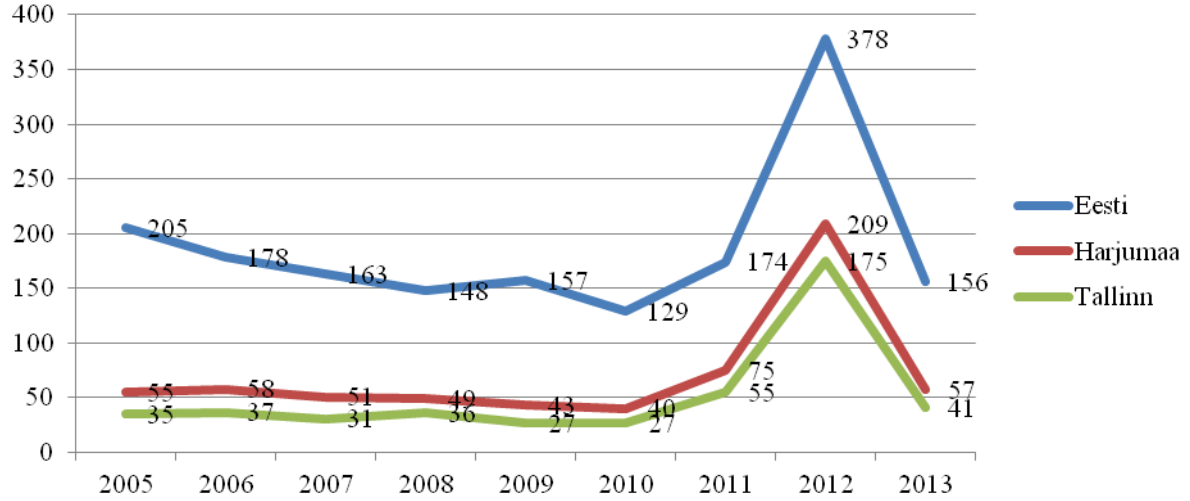

Joonis 21. Kokkupõrked jalgrattaga[54]

Piirkonnas on probleemsed väga suure liiklussagedusega teed, mis ühendavad pealinna lähiomavalitsustega (vt joonis 22). Suurim sagedus on Tallinna-Saue lõigul (31 430 sõidukit ööpäevas), kuid ka teistel lõikudel on liiklussagedus väga suur.

[53] *Ibid.*
[54] *Ibid.*

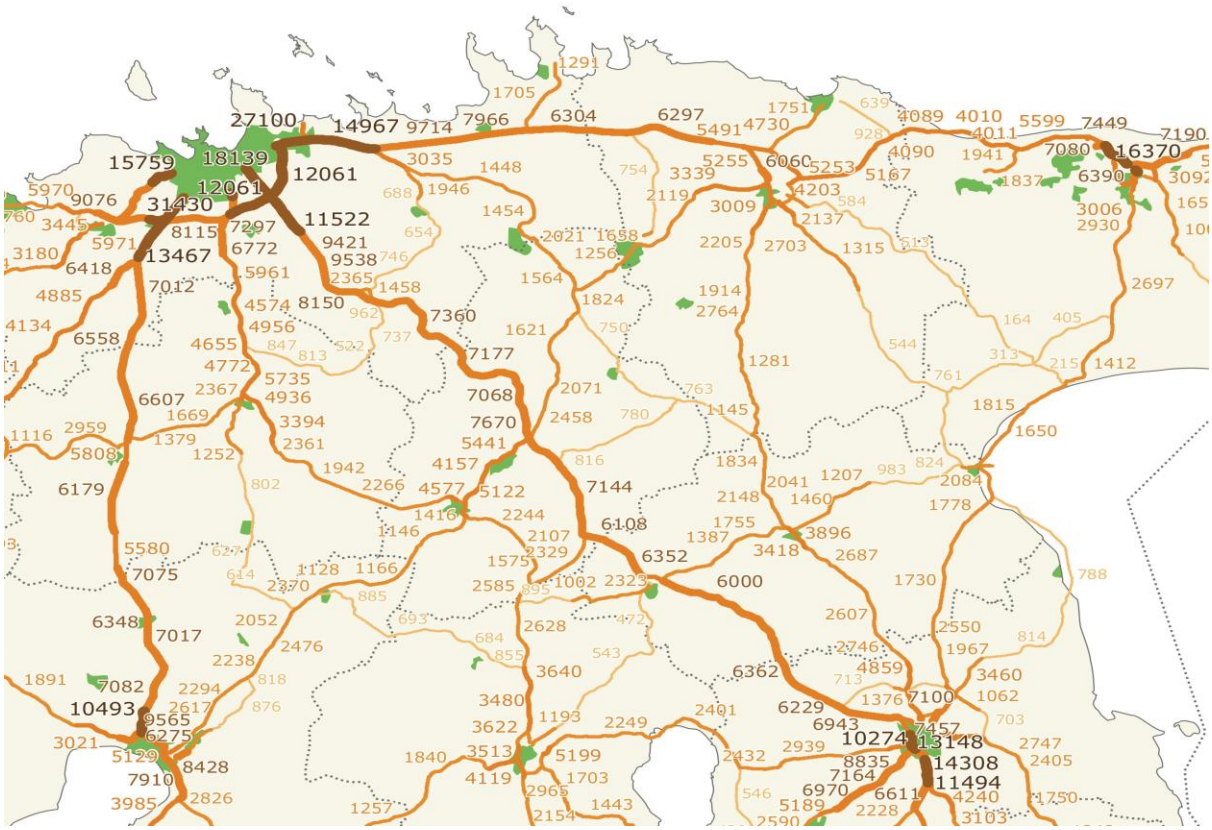

Joonis 22. Aasta keskmine ööpäevane liiklussagedus Tallinna linnapiirkonnas ja selle lähistel[55]

Maanteeameti aastaraamatu andmetel on keskmine liiklussagedus 1 km kohta Harjumaal järgmine:

- ✓ põhimaanteed – 8897 autot ööpäevas;
- ✓ tugimaanteed – 2184 autot ööpäevas;
- ✓ kõrvalmaanteed 872 autot ööpäevas.

Jalgrattasõit on muutunud autode ja ühistranspordi kõrval arvestatavaks ja mugavaks liikumisviisiks, mistõttu on liikluspilt Eesti teedel viimaste aastate jooksul muutunud kirevamaks. Maanteeameti uuringu „Jalgratturite rahulolu sõidutingimustega Eesti teedel 2013" alusel on jalgratturid üldiselt jalgrattasõidu tingimustega rahul (60% vastanutest), kuid kuus jalgratturit kümnest arvab, et neil ei ole Eesti teedel ja tänavatel ohutu liigelda. Kriitilisemad on maapiirkondade elanikud, kes kasutavad jalgratast tööle, kauplusesse või kooli sõitmiseks. Vähesele ohutusele viitab ka fakt, et sõidukijuhtidega võrdseks partneriks peab end vaid 43% kõikidest vastanud jalgratturitest.

Suurimaks ohuks jalgrattaga sõitjatele peetakse üldist halba liikluskultuuri, st liiklejate vähest arvestamist üksteisega (58% vastanutest). Jalgratturite arvates suureneks nende turvalisus, kui oleks rohkem eraldi rattateid, maanteedel oleksid laiemad ja paremini korras teepeenrad ning korralik nähtav märgistus. Jalgratturid ise peaksid kandma kiivrit, helkureid ja eredavärvilist turvavesti. Ka asjakohased teavituskampaaniad on vajalikud.

[55] Maanteeameti aastaraamat, 2013

Ühistransport[56]

Pealinnas korraldab ühistransporti Tallinna transpordiamet. Igapäevast reisijatevedu korraldab Tallinna Linnatranspordi AS, mis on linnale kuuluv ühistranspordiettevõtte. Tallinna Linnatranspordi AS moodustati 2012. a Tallinna Autobussikoondise ja Tallinna Trammi- ja Trollibussikoondise ühinemise teel. Lisaks sellele teenindab linnaliine ka OÜ MRP Linna Liinid (10 bussiliini). Kokku on linnas 60 bussi-, 7 trolli- ja 4 trammiliini.

Tallinna ühistranspordivõrk pärineb 1980. aastast. Sellest ajast ei ole liinivõrku tervikuna analüüsitud, et selgitada muudatuste vajadust. Teave praegusaja liikumisvajaduste kohta puudub (lähte- ja sihtpunktide vahel).

Ühistranspordis kehtib alates 1983. aastast ühtne piletisüsteem. Maakonna- ja vallaliinide sõiduplaanide koostamisel arvestatakse võimaluse korral Tallinna ühistranspordi sõiduplaanidega. Alates 2012. aastast kehtib nii Tallinnas kui ka Harjumaal ühine kontaktivaba piletimüügisüsteem.

1. jaanuari 2011 seisuga oli Tallinnas kasutuses 910 ühistranspordipeatust, neist 701 ootekodadega (sh 30 peatust kahe või kolme ootekojaga). Peatustesse paigaldatud ootekodadest 166 on Tallinna linna halduses, 535 on eraomandis, sh JCDecaux Eesti OÜle kuulub 504 ootekoda ja teistele eraomanikele 31 müügikioskiga varjualust. 209 peatuses ei ole ootekoda, neist 48 peatusse ei ole eri põhjustel võimalik ja 46 peatusse ei ole vaja ootekoda paigaldada. Tulevikus oleks vaja ootekoda paigaldada 115 peatusse.

Harju maakonnas korraldab ühistransporti MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus, mis loodi 2005. a olemasolevate struktuuride ühendamise tulemusel. HÜTK korraldab ühistranspordialast koostööd maakonnas, sh linnapiirkonnas.

Suurem osa liinidest toimib Tallinna suhtes radiaalselt, mis tähendab, et ühendus pealinnaga on hea, kuid ühenduste sagedus vajab suurendamist. Kogu Harjumaa liinivõrk on perioodil 2005-2014 korrastatud. Omavalitsustevahelised ühendused vajavad parandamist ringtee liiniga marsruudil Maardu-Jüri-Saku-Saue-Keila-Paldiski.

Harjumaa Ühistranspordikeskuse poolt korraldatav Harjumaa liinivõrk hõlmab 69 avalikku põhiliini ja 52 kohalikku liini. Lisaks nendele liinidele on Harjumaal käigus 29 kommertsliini. Kohati on töötajate tööle liikumine lahendatud suuremate ettevõtete poolt eriotstarbeliste bussiliinidega.

[56] www.harjuytk.ee andmetel, 28.06.2014

Lisa 1.1. Rahvastik 2005–2014 – lisatabelid

Tabel 23. Tallinna linnapiirkonna elanikkonna muutus viimase 10 a jooksul[57]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutus	
											arv	%
Tallinn	398 921	400 376	398 599	401 345	403 959	406 657	411 903	416 059	419 713	429 829	30908	7,7
Maardu	16 336	16 524	16 486	16 520	16 466	16 507	16 582	16 569	16 358	15 945	–391	–2,4
Saue linn	5 388	5 594	5 754	5 917	5 998	6 068	6 021	5 962	5 973	5 924	536	9,9
Harku	7 750	8 677	9 501	10 358	11 058	11 727	12 359	12 819	13 064	13 021	5271	68
Jõelähtme	5 241	5 292	5 456	5 607	5 786	5 937	6 035	6 101	6 167	6 128	887	16,9
Kiili	2 842	3 218	3 615	3 944	4 182	4 310	4 444	4 538	4 588	4 587	1745	61,4
Rae	8 045	8 445	9 161	10 063	11 043	12 041	12 675	13 383	13 838	14 287	6242	77,6
Saku	7 713	8 015	8 194	8 423	8 672	8 865	8 961	9 076	9 185	9 202	1489	19,3
Saue vald	7 569	7 792	8 013	8 458	8 815	9 079	9 568	9 802	9 918	9 897	2328	30,8
Viimsi	10 771	12 281	13 527	14 717	15 513	16 203	16 798	17 289	17 671	17 929	7158	66,5
Kokku	**470 576**	**476 214**	**478 306**	**485 352**	**491 492**	**497 394**	**505 346**	**511 598**	**516 475**	**526 749**	**56173**	**11,9**
Harjumaa	*527 814*	*533 794*	*535 598*	*542 939*	*549 513*	*555 682*	*563 103*	*569 036*	*573 205*	*582 377*	*54563*	*10,3*
Eesti	*1 370 224*	*1 371 433*	*1 360 748*	*1 363 210*	*1 364 265*	*1 365 327*	*1 365 463*	*1 364 001*	*1 358 336*	*1 354 670*	*–15554*	*–1,1*

Tabel 24. Kuni 6aastaste (k.a) arvu muutus viimase 10 a jooksul[58]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutus	
											arv	%
Tallinn	25 433	27 801	29 054	30 708	32 396	33 770	34 897	35 626	35 801	35 436	10003	39,3
Maardu	960	998	983	1 005	1 025	1 032	1 058	1 066	1 054	1 011	51	5,3
Saue linn	395	430	489	541	564	618	628	640	631	615	220	55,7
Harku	711	887	1 077	1 257	1 413	1 544	1 608	1 653	1 624	1 605	894	125,7
Jõelähtme	353	348	390	422	493	550	605	613	623	639	286	81
Kiili	233	280	352	413	456	489	516	531	511	476	243	104,3
Rae	658	723	866	1 018	1 273	1 510	1 721	1 896	1 979	2 063	1405	213,5
Saku	637	704	762	802	867	946	993	979	1 019	1 033	396	62,2
Saue vald	626	670	703	799	903	965	1 095	1 156	1 187	1 198	572	91,4
Viimsi	1 095	1 342	1 528	1 734	1 849	1 958	2 033	2 111	2 092	2 100	1005	91,8
Kokku	**31 101**	**34 183**	**36 204**	**38 699**	**41 239**	**43 382**	**45 154**	**46 271**	**46 521**	**46 176**	**15075**	**48,5**

[57] Rahvastikuregister, 01.01.2014
[58] Rahvastikuregister, 01.01.2014

Harjumaa	*34 972*	*38 089*	*40 245*	*42 969*	*45 651*	*47 933*	*49 809*	*50 901*	*51 138*	*50 704*	*15732*	*45*
Eesti	*88 481*	*91 915*	*93 484*	*96 665*	*100 610*	*103 626*	*106 209*	*106 977*	*106 306*	*105 061*	*16580*	*18,7*

Tabel 25. 7–18aastaste arvu muutus viimase 10 a jooksul[59]

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**Muutus**	
											arv	%
Tallinn	51 468	49 158	46 077	43 686	41 974	40 701	40 596	41 025	41 942	43 337	–8131	–15,8
Maardu	2 593	2 410	2 154	1 979	1 821	1 724	1 680	1 675	1 655	1 655	–938	–36,2
Saue linn	849	870	875	889	859	822	811	796	821	849	0	0
Harku	1 339	1 452	1 541	1 625	1 640	1 702	1 692	1 749	1 882	1 984	645	48,2
Jõelähtme	887	870	832	832	792	762	706	703	706	707	–180	–20,3
Kiili	527	583	606	648	659	652	669	689	721	770	243	46,1
Rae	1 354	1 335	1 386	1 456	1 524	1 603	1 697	1 777	1 901	2 048	694	51,3
Saku	1 426	1 423	1 376	1 353	1 348	1 315	1 302	1 314	1 345	1 383	–43	–3
Saue vald	1 282	1 275	1 274	1 298	1 283	1 282	1 336	1 380	1 418	1 477	195	15,2
Viimsi	1 770	1 894	2 017	2 127	2 162	2 220	2 288	2 372	2 540	2 699	929	52,5
Kokku	**63 495**	**61 270**	**58 138**	**55 893**	**54 062**	**52 783**	**52 777**	**53 480**	**54 931**	**56 909**	**–6586**	**–10,4**
Harjumaa	*73 210*	*70 567*	*66 885*	*64 267*	*62 098*	*60 390*	*60 102*	*60 612*	*61 920*	*63 923*	*–9287*	*–12,7*
Eesti	*207 928*	*199 031*	*187 061*	*178 080*	*169 107*	*161 885*	*157 147*	*153 839*	*152 882*	*153 392*	*–54536*	*–26,2*

Tabel 26. 19–64aastaste arvu muutus viimase 10 a jooksul[60]

[59] Rahvastikuregister, 01.01.2014
[60] Rahvastikuregister, 01.01.2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutus	
											arv	%
Tallinn	256 268	256 425	254 611	257 546	260 351	262 977	266 971	268 462	269 329	276 904	20636	8,1
Maardu	11 100	11 339	11 511	11 653	11 734	11 836	11 856	11 768	11 516	11 029	–71	–0,6
Saue linn	3 382	3 503	3 584	3 661	3 721	3 758	3 691	3 632	3 605	3 528	146	4,3
Harku	4 925	5 495	5 992	6 526	6 994	7 457	7 960	8 224	8 280	8 092	3167	64,3
Jõelähtme	3 375	3 423	3 555	3 648	3 802	3 920	3 997	4 050	4 058	3 975	600	17,8
Kiili	1 783	2 034	2 310	2 522	2 700	2 785	2 872	2 923	2 951	2 913	1130	63,4
Rae	5 186	5 521	5 990	6 639	7 238	7 884	8 177	8 565	8 784	8 938	3752	72,3
Saku	4 745	4 965	5 098	5 282	5 433	5 551	5 588	5 660	5 660	5 611	866	18,3
Saue vald	4 786	4 943	5 095	5 387	5 627	5 801	6 076	6 163	6 183	6 053	1267	26,5
Viimsi	6 861	7 869	8 650	9 383	9 941	10 395	10 699	10 917	11 054	11 005	4144	60,4
Kokku	**302 411**	**305 517**	**306 396**	**312 247**	**317 541**	**322 364**	**327 887**	**330 364**	**331 420**	**338 048**	**35637**	**11,8**
Harjumaa	337 612	341 300	342 175	348 437	354 411	359 747	364 898	367 168	367 482	372 904	*35292*	*10,5*
Eesti	848 503	852 205	847 835	854 332	861 160	866 693	869 287	867 557	860 021	853 330	*4827*	*0,6*

Tabel 27. Üle 65aastaste arvu muutus viimase 10 a jooksul[61]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutus	
											arv	%
Tallinn	65 752	66 992	68 857	69 405	69 238	69 209	69 439	70 946	72 641	74 152	8400	12,8
Maardu	1 683	1 777	1 838	1 883	1 886	1 915	1 988	2 060	2 133	2 250	567	33,7
Saue linn	762	791	806	826	854	870	891	894	916	932	170	22,3
Harku	775	843	891	950	1 011	1 024	1 099	1 193	1 278	1 340	565	72,9
Jõelähtme	626	651	679	705	699	705	727	735	780	807	181	28,9
Kiili	299	321	347	361	367	384	387	395	405	428	129	43,1
Rae	847	866	919	950	1 008	1 044	1 080	1 145	1 174	1 238	391	46,2
Saku	905	923	958	986	1 024	1 053	1 078	1 123	1 161	1 175	270	29,8
Saue vald	875	904	941	974	1 002	1 031	1 061	1 103	1 130	1 169	294	33,6
Viimsi	1 045	1 176	1 332	1 473	1 561	1 630	1 778	1 889	1 985	2 125	1080	103,3
Kokku	**73 569**	**75 244**	**77 568**	**78 513**	**78 650**	**78 865**	**79 528**	**81 483**	**83 603**	**85 616**	**12047**	**16,4**
Harjumaa	*82 020*	*83 838*	*86 293*	*87 266*	*87 353*	*87 612*	*88 294*	*90 383*	*92 665*	*94 846*	*12826*	*15,6*
Eesti	*225 312*	*228 282*	*232 368*	*234 133*	*233 388*	*233 123*	*232 820*	*235 628*	*239 127*	*242 887*	*17575*	*7,8*

[61] Rahvastikuregister, 01.01.2014

Lisa 1.2. Töötus 2005–2014 – lisatabel

Tabel 28. Töötute absoluutarv ja registreeritud töötute osakaal tööjõust viimase 10 a jooksul[62]

	2005		2006		2007		2008		2009	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Maardu	475	4,3	189	1,7	173	1,5	386	3,3	1 341	11,4
Saue linn	26	0,8	13	0,4	11	0,3	27	0,7	137	3,7
Tallinn	5 855	2,3	3 379	1,3	2 627	1	4 154	1,6	17 539	6,7
Harku	44	0,9	34	0,6	25	0,4	55	0,8	308	4,4
Jõelähtme	64	1,9	31	0,9	25	0,7	34	0,9	194	5,1
Kiili	9	0,5	5	0,2	9	0,4	7	0,3	97	3,6
Rae	39	0,8	36	0,7	30	0,5	52	0,8	346	4,8
Saku	34	0,7	34	0,7	21	0,4	32	0,6	238	4,4
Saue vald	46	1	26	0,5	26	0,5	37	0,7	229	4,1
Viimsi	48	0,7	44	0,6	32	0,4	51	0,5	371	3,7
Kokku	**6 640**	**2,2**	**3 791**	**1,2**	**2 979**	**1**	**4 835**	**1,5**	**20 800**	**6,6**
Harjumaa	*7 248*	*2,1*	*4 102*	*1,2*	*3 334*	*1*	*5 295*	*1,5*	*23 034*	*6,5*
Eesti	*29 453*	*3,5*	*17 626*	*2,1*	*13 690*	*1,6*	*17 098*	*2*	*60 712*	*7,1*

	2010		2011		2012		2013		2014	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Maardu	2011	17	1 123	9,5	810	6,9	627	5,4	421	3,8
Saue linn	279	7,4	151	4,1	110	3	89	2,5	72	2
Tallinn	27 824	10,6	18 596	7	13 479	5	1 1754	4,4	9 125	3,3
Harku	554	7,4	326	4,1	275	3,3	273	3,3	209	2,6
Jõelähtme	324	8,3	191	4,8	148	3,7	121	3	109	2,7
Kiili	168	6	36	1,3	49	1,7	60	2	70	2,4
Rae	646	8,2	362	4,4	256	3	264	3	186	2,1
Saku	413	7,4	272	4,9	152	2,7	176	3,1	136	2,4
Saue vald	478	8,2	299	4,9	209	3,4	179	2,9	157	2,6
Viimsi	690	6,6	463	4,3	347	3,2	294	2,7	285	2,6
Kokku	**33 387**	**10,4**	**21 819**	**6,7**	**15 835**	**4,8**	**13 837**	**4,2**	**10 770**	**3,2**
Harjumaa	*37 106*	*10,3*	*24 184*	*6,6*	*17 409*	*4,7*	*15 327*	*4,2*	*11 822*	*3,2*
Eesti	*91 668*	*10,6*	*62 009*	*7,1*	*47 315*	*5,5*	*41 800*	*4,9*	*32 662*	*3,8*

[62] Töötukassa (andmed on toodud aprilli lõpu seisuga, et võrrelda neid kõige uuemate saadaolevate andmetega), rahvastikuregister, 2014

Lisa 1.3. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted – lisatabel

Tabel 29. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted aastal 2013[63]

	Eesti	Harju-maa	Linna-piirkond kokku	Maardu	Saue linn	Tallinn	Harku	Jõe-lähtme	Kiili	Rae	Saku	Saue vald	Viimsi
Tegevusalad kokku	112 760	60 759	57 457	982	575	48 155	1 405	489	463	1 596	904	929	1 959
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	12 722	1 197	719	9	11	411	30	32	24	57	48	56	41
Mäetööstus	158	37	31	0	0	22	3	0	1	1	1	2	1
Töötlev tööstus	8 149	4 014	3 670	98	81	2 845	105	55	44	140	94	70	138
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	253	119	110	1	0	98	1	1	0	3	3	2	1
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	351	159	144	11	1	105	4	4	2	2	2	7	6
Ehitus	10 506	5 282	4 914	105	65	3 847	160	59	54	213	109	111	191
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	21 739	13 484	12 934	249	116	10 975	279	104	92	393	175	194	357
Veondus ja laondus	7 796	4 286	4 069	146	43	3 395	91	46	30	116	70	43	89
Majutus ja toitlustus	3 123	1 419	1 337	20	10	1 170	25	7	10	24	17	15	39
Info ja side	5 126	3 797	3 683	33	31	3 195	87	11	32	74	40	61	119
Finants- ja kindlustustegevus	1 705	1 334	1 319	10	3	1 216	21	2	3	13	5	13	33
Kinnisvaraalane tegevus	6 592	4 306	4 171	52	30	3 669	69	27	25	85	39	53	122
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	14 586	9 774	9 404	83	92	7 886	256	63	77	229	140	155	423
Haldus- ja abitegevused	6 301	4 246	4 073	52	38	3 503	96	34	18	96	60	57	119
Haridus	1 861	1 149	0	16	6	887	38	5	12	25	27	23	42
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	2 043	941	1 081	21	14	730	24	1	5	21	7	5	42
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	3 605	2 271	870	18	13	1 838	71	15	15	47	23	31	90
Muud teenindavad tegevused	6 144	2 944	2 161	58	21	2 363	45	23	19	57	44	31	106

[63] Statistikaamet

Lisa 1.4. Liiklusõnnetuste arv – lisatabelid

Tabel 30. Inimkannatanuga liiklusõnnetuste arv linnapiirkonna omavalitsustes[64]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eesti	2341	2585	2450	1869	1505	1346	1491	1381	1379
Harjumaa	919	978	870	698	540	506	605	608	562
Harku	20	23	31	23	15	13	14	13	16
Jõelähtme	20	20	23	14	11	8	10	12	7
Kiili	6	8	10	10	6	1	5	4	1
Maardu	11	18	12	10	12	5	13	13	8
Rae	27	46	36	22	18	17	19	20	14
Saku	26	35	24	20	22	17	12	19	16
Saue linn	1	4	3	0	4	0	3	0	1
Saue vald	34	27	23	26	12	11	11	16	15
Tallinn	653	654	578	483	363	370	442	441	410
Viimsi	16	19	11	13	11	10	11	8	10

Tabel 31. Otsasõidud jalakäijale linnapiirkonna omavalitsustes[65]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eesti	636	625	513	439	341	340	399	142	349
Harjumaa	345	331	241	235	175	178	212	64	190
Harku	2	3	3	3	2	1	2	1	1
Jõelähtme	8	1	1	4	1	0	3	1	1
Kiili	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Maardu	6	7	1	2	3	1	8	2	2
Rae	3	8	4	4	2	1	3	0	3
Saku	7	7	2	2	1	4	1	3	2
Saue linn	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Saue vald	6	2	1	5	2	1	0	1	1
Tallinn	287	281	221	201	150	156	186	48	174
Viimsi	7	3	1	5	2	2	2	1	1

Tabel 32. Kokkupõrked jalgrattaga linnapiirkonna omavalitsustes[66]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Eesti	205	178	163	148	157	129	174	378	156
Harjumaa	55	58	51	49	43	40	75	209	57
Harku	1	1	4	2	2	4	2	6	2
Jõelähtme	0	1	2	1	1	1	0	1	0
Kiili	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Maardu	2	2	0	0	1	2	0	6	1
Rae	2	1	0	0	0	2	0	2	2
Saku	2	2	1	0	2	2	2	1	3
Saue linn	0	0	1	0	2	0	2	0	0
Saue vald	3	2	1	2	1	0	1	3	1
Tallinn	35	37	31	36	27	27	55	175	41
Viimsi	3	3	2	1	0	1	3	3	1

[64] Maanteeamet, 2014
[65] *Ibid.*
[66] *Ibid.*